

СЪДЪРЖАНИЕ

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	1
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА	5
2.ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА	13
3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА	65
4.НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ	98
5.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ	98
6.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ	99
7.НЕТНА ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ	99
8.ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО	100
9.АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	100
10.РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	102
11.ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	103
12.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА	103
13.ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ	104
14.ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ	104
15. ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	107
16. ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ	109
17.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	111
18.ИМОТИ, ОБОРУДВАНЕ И АКТИВИ С ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ	111
19.НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	112
20. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА	112
21.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ	113
22.ДРУГИ АКТИВИ	113
23.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ	113
24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ	114
25.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	115
26. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	116
27.ДРУГИ ПАСИВИ	118
28.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	119
29.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	122
30.УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	122
31. ПРИДОБИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО	123
32.СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	124
32.СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	125

1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ГРУПАТА

Групата Търговска банка Д (групата) се състои от Търговска банка Д АД (банката/дружество-майка) и нейните четири дъщерни дружества – Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД, Д Имоти ЕООД и Д Парк ЕООД.

1.1.Обща информация

Дружество - майка

Търговска Банка Д АД (предишно наименование Демирбанк (България) АД) е създадена на 15.04.1999 г. като акционерно дружество. Адресът на управление на банката е гр. София, бул."Ген. Е.И. Тотлебен" № 8. Търговска Банка Д АД е универсална банка, притежаваща пълен лиценз за извършване на банкови услуги в страната и чужбина, в местна и чужда валута, както и извършване на всички други сделки по чл. 2, ал. 1 и ал.2 от Закона за кредитните институции.

Дъщерни дружества

Д лизинг ЕАД

Д Лизинг ЕАД е вписано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията на 29.07.2014 г. като еднолично акционерно дружество, със 100% акционерно участие на Търговска банка Д АД. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, бул. Ген. Тотлебен № 8.

Д Застрахователен брокер ЕООД

Д Застрахователен брокер ЕООД е еднолично дружество с ограничена отговорност с едноличен собственик на капитала - Търговска банка Д АД. Обстоятелството по придобиване на 100 % от дяловете от капитала на дружеството от страна на банката бе вписано в АВ - Търговски регистър на 31.07.2013 г. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

Д имоти ЕООД

Д имоти ЕООД е еднолично дружество с ограничена отговорност, регистрирано в АВ - Търговски регистър на 14.10.2013 г. Едноличен собственик на капитала на дружеството е Търговска банка Д АД. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

Д парк ЕООД

Д Парк ЕООД е еднолично дружество с ограничена отговорност, регистрирано в АВ - Търговски регистър на 15.11.2021 г. Едноличен собственик на капитала на дружеството е Търговска банка Д АД. Седалището и адресът на управление на дружеството е: гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен № 8.

1.2.Собственост и управление

Дружество - майка

Към 31.12.2021 г. капиталът на банката (дружеството-майка) е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 55,52 % (31.12.2020 г.: 55,52 %) от капитала, а останалите 44,48 %

(31.12.2020 г.: 44,48 %) - чрез компанията Фортера АД с ЕИК 175194303. Банката има двустепенна система на управление – с Управителен и Надзорен съвет.

Към 31.12.2021 г. ръководството на дружеството – майка (банката), в лицето на Управителния съвет се състои от (петима) членове, а именно: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Главен Изпълнителен директор; Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор; Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС; Валентина Димитрова Борисова – Член на УС; Захари Димитров Алипиев – Член на УС.

Към 31.12.2021 г. лицата, натоварени с общо управление на дружеството – майка (банката), в лицето на Надзорния съвет, са 3 (трима), а именно: Фуат Гювен – Председател на НС, Валери Борисов - Член на НС, Бахатин Гюрбюз - Член на НС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на Търговска Банка Д АД и съдебната регистрация на банката, тя се представлява от всички членове на УС заедно или заедно от двама изпълнителни директори. Към 31 декември 2021 г. изпълнителни директори на банката са: Анна Иванова Аспарухова – председател на УС и Главен изпълнителен директор и Мартин Емилов Ганчев – Член на УС и изпълнителен директор.

В дружеството - майка (банката) функционира одитен комитет, който наблюдава работата на външните й одитори, дейността на вътрешния одит, управлението на риска и счетоводната дейност и финансовата отчетност.

Одитният комитет има следния състав: Тома Стоилов – председател, Василка Иванова – член, Екатерина Мангъфова – Капинчева - член.

Дъщерни дружества

Банката е едноличен собственик и на четирите дъщерни дружества Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД, Д Имоти ЕООД и Д Парк ЕООД.

Д Лизинг ЕАД

Ръководството на Д Лизинг ЕАД в лицето на Съвета на директорите към 31.12.2021 г. е в състав: Ивайло Георгиев Иванов, Петя Радева Вълева и Зорка Йорданова Самоковлийска. Дружеството се представлява заедно от всеки двама от тримата членове на Съвета на директорите.

Д Застрахователен брокер ЕООД

Дружеството се управлява и представлява от Любомир Светославов Иванов – управител.

Д Имоти ЕООД

Дружеството се управлява и представлява от управителите Явор Николов Терзиев и Ивайло Георгиев Иванов.

Д Парк ЕООД

Дружеството се управлява и представлява от управителите Явор Николов Терзиев и Ивайло Георгиев Иванов.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Към 31.12.2021 г. общият брой на персонала в групата е 397 служители (31.12.2020 г.: 415 служители).

1.3. Структура на групата и предмет на дейност

1.3.1. Структурата на групата включва Търговска банка Д АД като дружество – майка и посочените по-долу дъщерни дружества:

	Държава	Участие към 31.12.2021 %	Участие към 31.12.2020 %
Д Парк ЕООД	България	100%	-
Д Имоти ЕООД	България	100%	100%
Д Лизинг ЕАД	България	100%	100%
Д Застрахователен брокер ЕООД	България	100%	100%

Таблицата по-долу представя информация за датата на придобиване на контрол от страна на дружеството-майка върху съответното дъщерно дружество:

	Дата на придобиване на контрол
Д Парк ЕООД	15.11.2021 г.
Д Лизинг ЕАД	29.07.2014 г.
Д Застрахователен брокер ЕООД	09.07.2013 г.
Д Имоти ЕООД	14.10.2013 г.

1.3.2. Предмет на дейност

Дружество-майка

Дружеството-майка (банката) притежава лиценз за банкова дейност, издаден от централната банка на България, Българска Народна Банка (БНБ), и може да осъществява всички банкови операции, разрешени от българското законодателство.

Основната дейност на банката през 2021 г. е била свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

Към 31.12.2021 г. банката има разкрити 41 структурни звена, в т.ч. централно управление, 29 финансови центрове, 4 офиса и 7 изнесени работни места, разположени в отделни градове на страната.

Дъщерни дружества

Д лизинг ЕАД е финансова институция по смисъла на чл. 3а от Закона за кредитните институции и е вписано в регистъра към БНБ за финансовите институции със заповед № БНБ-135013/01.12.2014 г.

Основният предмет на дейност на дружеството включва извършването на следните видове сделки: финансов лизинг, гаранционни сделки, парично брокерство, придобиване на вземания по кредити и друга форма на финансиране (факторинг, форфетинг и други), придобиване на участия в кредитна институция или в друга финансова институция, отпускане на заеми със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства.

Д застрахователен брокер ЕООД е с предмет на дейност застрахователно брокерство или осъществяване на посредничество по възлагане за сключване и изпълнение на застрахователни и/или презастрахователни договори и свързаните с тях консултантски услуги (след получаване на лиценз), както и други дейности и сделки, незабранени със закон, без охранителна и сходни с нея дейности.

Д имоти ЕООД е с предмет на дейност покупко-продажба на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане и строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем.

Д Парк ЕООД е с предмет на дейност изграждане на индустриална зона, създаване и регистриране на индустриален парк по смисъла на Закона за индустриалните паркове, експлоатиране, управление и развитие на индустриалния парк.

Банката и дъщерните дружества извършват изцяло своята дейност на територията на Република България.

1.4. Пандемия КОВИД 19 – влияние, ефекти, предприети действия и мерки

На 11.03.2020 г. Световната здравна организация обяви пандемия относно разпространението на COVID-19, а на 13.03.2020 г. Народното събрание гласува извънредно положение в Р България, в резултат на което се предприеха редица ограничителни мерки.

На 24.03.2020 г. беше обнародван Законът за извънредното положение, с който се приеха мерки за времето на извънредното пандемично положение в различни области – трудови правоотношения и социално осигуряване, данъчно облагане и годишно финансово приключване, неизпълнение и принудително изпълнение, срокове и други. Бяха приети решения и заповеди на Министерски съвет и Министерството на здравеопазването за въвеждане на противоепидемични мерки на територията на страната с цел защита и опазване живота и здравето на населението, свързани със: забрана за влизане на територията на страната и предприемане на мерки (карантина или предоставяне на отрицателен лабораторен резултат от проведено PCR изследване преди влизане на територията на страната) към държави с установена повишена заболяемост от COVID-19 и значително епидемично разпространение; спазване на изисквания за физическа дистанция, хигиена на ръцете, дезинфекция и носене на защитни маски за лице на закрити обществени места; временно спиране или ограничаване на експлоатацията или режима на работа на обекти с обществено предназначение и/или други обекти или услуги, предоставяни на гражданите и др. под.

На 10.04.2020 г. беше утвърден от Българска народна банка („БНБ“) „Ред за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества – финансови институции

във връзка с въведеното на 13.03.2020 г. от Народното събрание извънредно положение“ („Редът“), произтичащо от пандемията от COVID-19 и последиците от него. С Редът се даде възможност на кредитополучателите, засегнати от предприетите ограничителни мерки, да отсрочат погасяването на своите задължения към финансови институции. Първоначално, Редът даде възможност за отсрочване на задължения за срок до 6 месеца, който изтича не по-късно от 31.12.2020. Впоследствие, Редът беше изменен и този срок се удължи до 31.03.2021 г. С ново решение на БНБ, от 10.12.2020 г., действието на Редът се удължи до 31.12.2021 г., а на кредитополучателите се даде възможност за отсрочка на погасяването на своите задължения към финансови институции за срок до 9 месеца.

В резултат на наложените ограничения у нас и в повечето държави по света, беше нарушено нормалното функциониране на бизнесите от редица сектори на икономиката. Затруднени бяха доставките на суровини и материали от доставчици, експедициите към клиенти и осигуреността от работна ръка. Почти всички предприятия, макар и в различна степен, се наложи да предприемат определени действия и мерки за пренастройване на организацията на стопанската им дейност, трудовия режим на работа, бизнес комуникацията и други аспекти на взаимоотношенията с контрагенти, партньори и държавни институции.

Мораториум върху плащанията

В началото на м. април 2020 г. като реакция на началната фаза на пандемията от COVID-19 и на предприетите от различни държави членки действия, свързани с мораториум върху плащанията на кредитополучатели Европейският банков орган (ЕБО) прие Насоки относно законодателните и частните мораториуми върху плащания по кредити във връзка с COVID-19. С насоките се създаде общоевропейска регулаторна и пруденциална рамка по отношение възможностите за временно отлагане на плащания по задължения на кредитоспособни клиенти на банките, изпитващи временни затруднения в резултат от пандемията.

На 3.04.2020 г. Управителният съвет на Българската народна банка приема решение, че ще спазва гласуваните в Европейския банков орган (ЕБО) Насоки относно законодателните и частните мораториуми върху плащания по кредити във връзка с COVID-19 (EBA/GL/2020/02) като в последствие Управителният съвет на Българската народна банка утвърждава представения от Асоциацията на банките в България (АББ) проект на „Ред за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества - финансови институции във връзка с извънредното положение, въведено от Народното събрание на 13.03.2020 г“. Утвърденият мораториум осигурява възможност за промени в плановете за изплащане на главницата и/или лихвите по задълженията, без да се променят ключови параметри по кредитния договор. Могат да бъдат разсрочвани задължения за срок до 6 месеца, който да изтича до 31.12.2020 г. Разсрочваните задължения трябва да са били редовно обслужвани или с просрочие не повече от 90 дни към 01.03.2020 г. Клиентите трябва да заявят изрично пред обслужващата ги банка, че желаят да се възползват от предлаганите облекчения. През м.септември 2020 г. след анализ на ефектите от мораториумите и възможностите за нормализиране на икономическата активност и финансовото посредничество ЕБО взе решение за преустановяване на мораториумите върху плащанията.

Последващото ускорено разпространение на пандемията доведе до различни по обхват, дълбочина и продължителност ограничителни мерки както в България, така и в целия Европейски съюз. Това наложи необходимостта от разглеждане на възможността за удължаване действието на

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

насоките на ЕБО като се взима решение да реактивира Насоки ЕВА/GL/2020/02 относно законодателните и частните мораториуми върху плащанията по кредити с нов краен срок на прилагане на мораториума 31.03.2021 г., заместващ предходния краен срок 30.09.2020 г. Максимално допустимият срок на отсрочванията е девет месеца, като този срок включва и срока на вече одобрено отсрочване по съответната експозиция.

В тази връзка на 11.12.2020 г. Управителният съвет на Българската народна банка (БНБ) утвърди предложеното от Асоциацията на банките в България удължаване на срока на действие до 31.03.2021 г. на приетия „Ред за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества – финансови институции във връзка с въведеното на 13.03.2020 г. от Народното събрание извънредно положение“ (Редът за отсрочване). Документът представлява частен мораториум по смисъла на гласуваните от Европейския банков орган (ЕБО) Насоки – ЕВА/GL/2020/15 за изменение на Насоки ЕВА/GL/2020/02 относно законодателните и частните мораториуми върху плащанията по кредити, прилагани с оглед на кризата, предизвикана от COVID-19. Насоките, приети за прилагане от Управителния съвет на БНБ с решение от 02.12.2020 г., са публикувани на интернет страницата на ЕБО.

Промените са свързани с:

- удължаване на срока за подаване на искания от клиенти на банките за отсрочване на задължения – до 23.03.2021 г.;
- удължаване на срока за одобрение на тези искания от страна на банките – до 31.03.2021 г.;
- удължаване на крайния срок за отсрочване на задължения на клиентите на банките – до 31.12.2021 г., но не повече от 9 месеца
- въвеждане на изискване задълженията, обект на мораториум, да са били редовни или с просрочие под 90 дни към датата на подаване на искането за разсрочване;
- въвеждане на възможност задълженията, за които е било подадено искане за отсрочване преди 30.09.2020 г., да могат да бъдат допълнително отсрочвани, като общият период на всички отсрочвания не надвишава 9 месеца.

В таблицата по-долу е представена информация към 31.12.2021 г. за броя и размера на експозициите на групата, предмет на Рамката за разсрочване във връзка с пандемията от КОВИД-19.

Тип на клиента	<u>Обслужвани</u>			<u>Необслужвани</u>		
	Брой	Брутна балансова стойност /хил.лв./	Нетна балансова стойност /хил.лв./	Брой	Брутна балансова стойност /хил.лв./	Нетна балансова стойност /хил.лв./
Корпоративни клиенти	87	113,824	112,045	21	6,595	5,723
Физически лица	152	6,477	6,411	13	61	2
ОБЩО	239	120,301	118,456	34	6,656	5,725

Програми за подпомагане на бизнеса

С цел облекчаване ефектите на икономическия спад в резултат на КОВИД-19 и запазването на работни места, бяха създадени редица програми за подкрепа на бизнеса и гражданите. През 2020 година групата се присъедини към следните програми:

- Финансово споразумение с Българска банка за развитие АД за гарантиране на портфейл от кредити по Програма за гарантиране на безлихвени кредити в защита на хора, лишени от възможността да полагат труд поради пандемията от КОВИД-19;
- Финансово споразумение с Българска банка за развитие АД за гарантиране на портфейл от кредити по Програма за портфейлни гаранции в подкрепа на ликвидността на микро-, малки и средни предприятия (МСП), пострадали от извънредната ситуация и епидемията от КОВИД-19. Срокът за включване на кредити в гарантирания портфейл изтече на 30 юни 2021 г.
- Гаранционно споразумение за изпълнение на „Портфейлна гаранция с таван на загубите за преодоляване на последствията от КОВИД-19”, финансирана със средства от Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г., сключено между Търговска банка Д АД и Фонд мениджър на финансови инструменти в България (ФМФИБ). Споразумението е прекратено с анекс от 5 ноември 2021 г.

В таблицата по-долу е представена информация за балансовите стойности към 31.12.2021 г. относно новоотпуснати кредити, предмет на публични гаранционни схеми, свързани с кризата:

Тип на клиента	<u>Обслужвани</u>			<u>Необслужвани</u>		
	Брой	Брутна балансова стойност /хил.лв./	Нетна балансова стойност /хил.лв./	Брой	Брутна балансова стойност /хил.лв./	Нетна балансова стойност /хил.лв./
Физически лица	176	527	520	1	2	2

Предприети мерки и действия

За предотвратяване на евентуално негативно влияние и ефекти на пандемията върху дейността на групата и финансовото ѝ положение, ръководството е:

- взело решение за предложение към акционерите за капитализиране на печалбата за 2020 г., възлизаща на 7,586 хил. лева, което е одобрено на Общото събрание на акционерите на 18.06.2021 г.;
- провело множество информационни и разяснителни кампании относно начините на предпазване от заразяване с COVID-19;
- предоставило лични защитни средства както на своите служители, така и на клиентите, посещаващи банковите офиси;
- създадо организация на работа на служителите си по график от различни локации на банката и от вкъщи;
- предприело действия за облекчаване процеса по преговаряне на кредитните експозиции на клиентите;

- продължило ежедневното наблюдение на кредитния портфейл за експресна индикация на проблеми при кредитополучатели и спешно разработване на мерки за реакция и управление на рисковете;
- продължило предоставянето на възможност за удължаване срока на револвиращи кредити;
- продължило ежедневното наблюдение пазарите на ценни книжа и прогнозите за тях с цел предприемане на конкретни мерки;
- продължило текущото наблюдение пазарите на имотите и прогнозите за тях;
- в изпълнение на предвиденото в Насоките на ЕБО, банката е продължила прилагането на Оперативен план с цел ограничаване на рисковете, произтичащи от извънредната ситуация в световен мащаб, както и навременно установяване и разграничаване на проблемите при нейните бизнес и индивидуални клиенти – кредитополучатели. Планираните действия са насочени към извършване на надеждна оценка на вероятността от неплащане, съответно разграничаване на случаите/индикациите, които могат да са свързани с дългосрочни финансови проблеми на кредитополучателите от тези произтичащи от пандемията и водещи до временни ликвидни затруднения.

Ръководството на банката продължава текущо да следи за поява на рискове и респ. на последици от пандемията върху бизнеса като изпълнява текущи анализи и оценки, както и разработва възможни сценарии/мерки за реакция и овладяване на потенциални рискове.

Влияние върху дейността и финансовото състояние на групата

Благодарение на приложените от групата през 2021 г. мерки за намаляване на негативните ефекти от коронавирусната пандемия, групата на Търговска банка Д продължава да посреща успешно предизвикателствата, свързани с високата конкуренция на банковия пазар, влошаващата се икономическа среда и значителния елемент на несигурност и трудна прогнозируемост на събитията.

Финансовото състояние на групата през 2021 година остава стабилно и устойчиво, с повишена ефективност и рентабилност. Негативните икономически ефекти са добре адресирани, мониторираны и управлявани в посока тяхното минимизиране и/или елиминиране.

През 2021 г. групата отчита печалба преди данъци в размер на 16,489 х.лв. (31.12.2020 г.: 8,442 х.лв.) като възвръщаемостта на капитала е 9,4 %, а възвръщаемостта на активите 1,1%. Общият размер на активите на групата Търговска банка Д към края на 2021 година достигна 1,395,056 х.лв.(31.12.2020 г.: 1,158,701 х.лв.), като отбелязва увеличение спрямо 2020 година от 20%. Брутният размер на предоставените кредити и аванси на клиенти нараства със 17% на годишна база, а размерът на привлечените средства от клиенти към 31.12.2021 г. е 1,220,113 х.лв.(31.12.2020 г.: 994,421 х.лв.), бележейки увеличение с 23% на годишна база.

1.5. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на групата, за периода 2018 – 2021 г. са представени в таблицата по – долу:

Показател	2017	2018	2019	2020	2021
БВП в млн. лева *	102,308	109,695	120,395	119,951	132,744
Реален растеж на БВП *	3.5%	3.1%	4.0%	-4.4%	4.2%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	1.8%	2.3%	3.1%	0.0%	6.6%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.73	1.66	1.75	1.72	1.68
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.65	1.72	1.76	1.59	1.72
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината) **	7.1%	6.1%	5.9%	6.7%	4.8%
Кредитен рейтинг на Р България по Standard&Poors (дългосрочен)	BBB-	BBB-	BBB	BBB	BBB
Кредитен рейтинг на Р България по Moody's (дългосрочен)	Baa2	Baa2	Baa2	Baa1	Baa1
Кредитен рейтинг на Р България по Fitch (дългосрочен)	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB

* Прогноза на БНБ за 2021 г., изготвена към 10 март 2022 г. източник: БНБ

1.6. Правна среда

Дейността на Банката се регулира от Закона за кредитните институции и подзаконовите актове, свързани с него, като БНБ осъществява надзор и контролира спазването на банковото законодателство.

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ГРУПАТА

2.1. База за изготвяне на консолидирания финансов отчет

Консолидираният финансов отчет на Търговска банка Д АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2021 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти” (МСС).

За текущата финансова година групата е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2021 г. за предприятията в Република България, не са настъпили промени в счетоводната политика на групата, респ. активите, пасивите, операциите

и нейните резултати, освен някои нови и разширяването на вече установени оповестявания, без това да доведе до други промени в класификацията или оценката на отделни отчетни обекти и операции.

Новите и/или променените стандарти и тълкувания включват:

- *Промени в МСФО 16 Лизинг (в сила за годишни периоди от 01.06.2020 г., приети от ЕК).* С тези промени се въвежда практическа целесъобразна мярка, на база, на която всеки лизингополучател може да избере да не преценява дали дадена отстъпка (облекчение) по лизинг, възникнала само като пряка последица от пандемията COVID-19, е изменение на лизинговия договор. Тази мярка се допуска за прилагане и когато са изпълнени едновременно следните условия: а) с промяната в лизинговите плащания се променя възнаграждението за лизинга, като промененото възнаграждение по същество не надхвърля възнаграждението за лизинга, непосредствено предхождащо промяната; б) всяко намаление на лизинговите плащания засяга само плащанията, първоначално дължими на или преди 30 юни 2021 г. (с последваща промяна на стандарта от 01.04.2021 г. се удължи срокът до 30 юни 2022 г.); както и в) останалите условия на лизинга не се променят съществено. Лизингополучателят, който прилага практическата целесъобразна мярка, отчита всяка промяна в плащанията по лизинга по същия начин, по който тя би се отчела при прилагането на МСФО 16, ако не представлява изменение на лизинговия договор. Тя не е валидна за лизингодателите. По-ранно прилагане е разрешено.

- *Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оповестяване, МСФО 7 Финансови инструменти: оповестяване, МСФО 4 Застрахователни договори и МСФО 16 Лизинг свързани с Фаза 2 от реформата на базовите лихвени проценти (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., приети от ЕК).* Промените в стандартите, свързани с Фаза 2 от реформата на базовите лихвени проценти предоставят основно две практически облекчения: а) при определяне и оценка на промени в договорени парични потоци от финансови активи и пасиви и лизингови задължения – като промените в базовите лихвени проценти се отчетат чрез актуализиране на ефективния лихвен процент; и б) при отчитането на хеджиращи отношения – като се позволи промяна (преразглеждане) в определянето на хеджиращото отношение и на оценката на хеджиращия обект на база парични потоци, поради и в резултат на заместването на прилаганите базови лихвени проценти с други алтернативи. Измененията се прилагат ретроспективно. По-ранно прилагане е разрешено.

- *Промени в МСФО 16 Лизинг (в сила за годишни периоди от 01.04.2021 г., приети от ЕК).* С тези промени се: а) позволява практическата целесъобразна мярка за COVID-19, свързана с отстъпки в наема, да се приложи от лизингополучателя за отстъпки в наема, за които всяко намаление на лизинговите плащания засяга само плащанията, първоначално дължими на или преди 30 юни 2022 г. (вместо само плащания дължими на или преди 30 юни 2021); б) изисква прилагането на промяната да се отрази от лизингополучателя ретроспективно, като ефектите се признаят кумулативно като корекция на началното салдо на неразпределената печалба (или друг компонент на собствения капитал, ако е подходящо) в началото на годишния отчетен период, през който лизингополучателят прилага за първи път промяната; и в) уточнява, че лизингополучателят не е задължен да оповестява информацията, която се изисква от МСС 8, параграф 28 (е), за отчетния период, през който лизингополучателят е приложил промяната за първи път. По-ранно прилагане е разрешено (включително за финансови отчети, които все още не са одобрени за издаване към датата на публикуване на промяната).

За промените в стандарта, посочен по-долу, ръководството е определило, че той няма ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на групата поради това, че той се отнася само за предприятия от застрахователния сектор:

- *Промени в МСФО 4 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., приети от ЕК).* Промените дават право на предприятия, извършващи предимно застрахователна дейност да отложат датата на влизане в сила на МСФО 9 Финансови инструменти от 1 януари 2021 г. на 1 януари 2023 г., вместо това тези предприятия могат да продължат да прилагат МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване. Целта на изменението е да се хармонизира датата на влизане в сила на МСФО 9 с новия МСФО 17. Такива предприятия за годишни периоди, започващи преди 1 януари 2023 г. имат право, но не и задължение да запазят съответната счетоводна политика, прилагана от асоциираното или от съвместното предприятие, когато използват метода на собствения капитал.

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2021 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от банката. От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на групата за следващи периоди, а именно:

- *Промени в МСС 16 Имоти, машини и съоръжения (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., приети от ЕК).* Тези промени забраняват на предприятията да приспадат от разходите си за „тестване дали активът функционира правилно”, които са част от преките разходи, отнасящи се до довеждането на актива до местоположението и състоянието, необходимо за неговата експлоатация по начина, предвиден от ръководството, нетни приходи от продажби на произведените артикули по време на самото довеждане на актива до това местоположение и състояние. Вместо това предприятието признава тези приходи от продажба за такива артикули и съответните разходи, свързани с тях, в печалбата и загубата за периода съгласно правилата на другите приложими стандарти. Промените уточняват, че тестването дали активът функционира правилно, всъщност представлява оценка дали техническия и физическия статус и демонстрирани възможности за работа на актива са такива, че той да е в състояние да се използва по предназначение при производство, доставка на стоки или услуги, отдаване под наем или за административни цели. Допълнително, предприятията трябва да оповестяват отделно сумите на приходите и разходите, свързани с произведените артикули, които не са резултат от обичайните дейности на предприятието. Промените се прилагат ретроспективно, но само за имоти, машини и съоръжения, които са доведени до местоположението и състоянието, необходими за тяхната експлоатация на или след началото на най-ранния период, представен във финансовия отчет, когато предприятието за първи път прилага изменението.

- *Промени в МСС 37 Провизии, условни пасиви и условни активи (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., приети от ЕК).* Промените специално изясняват, че разходите за изпълнението на задълженията по обременяващ договор са разходите, които са пряко свързани с него, включващи: а) пряк разход на труд и пряк разход на материали; и б) допълнителни разходи, които са пряко свързани с изпълнението на договора по пътя на разпределението - например разпределение на разходи за амортизация на имоти, машини и съоръжения, използвани за изпълнение на този договор. Не се включват административни и други общи разходи, освен ако те не се изрично фактурируеми към контрагента по договор. Промените нанасят и дребна корекция в

уточненията за признаването на разходите за обезценка на активи, преди да се създаде отделна провизия за обременяващ договор, като подчертават, че това са активи, използвани в изпълнение на договора, а не активи предназначени за договора, каквото е изискването до влизане в сила на промяната. Промените се прилагат за изменения по договори, за които предприятието все още не е изпълнило всички свои задължения към началото на годишния период, през който за първи път ги прилага.

• *Годишни подобрения в МСФО 2018-2020 в МСФО 1 Прилагане за първи път на Международните стандарти за финансово отчитане, МСФО 9 Финансови инструменти, Илюстративен пример 13 към МСФО 16 Лизинг и МСС 41 Земеделие (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., приети от ЕК).* Тези подобрения внасят частични промени в следните стандарти: **а) в МСФО 1** е предоставено облекчение по отношение на дъщерно предприятие, прилагащо за първи път МСФО на по-късна дата от предприятието майка. То оценява в своите индивидуални финансови отчети активите и пасивите по балансовите стойности, които биха били включени в консолидираните финансови отчети на предприятието-майка, по които предприятието майка е придобило дъщерното предприятие. То може в своите финансови отчети да оцени кумулативната разлика от превалутиране за всички дейности в чужбина по балансовата стойност, която би била включена в консолидирания финансов отчет на компанията-майка, на базата на датата на преминаването към МСФО на предприятието-майка, ако не са извършени никакви корекции за целите на процедурите на консолидация и заради ефектите на бизнес комбинацията. Това изменение ще се прилага и за асоциирани и съвместни предприятия, които са предприели същото освобождаване по МСФО 1. Предприятието прилага това изменение за годишните отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2022. По-ранното прилагане е разрешено.; **б) в МСФО 9** е направено уточнение във връзка с таксите, които се включват в “10 процентния тест” за определяне дали при изменение на даден финансов пасив условията на новия или изменения финансов пасив се различават значително от тези на първоначално признатия. Според промените при определянето на тези такси, предприятието включва само тези, платени или получени между заемополучател и заемодател, включително такси, платени или получени от заемополучателя и заемодателя от името на другия. Предприятието прилага промените към финансовите пасиви, които се изменят в началото или след началото на годишния отчетен период, в който предприятието първоначално ги прилага; **в) в илюстративен пример 13 към МСФО 16** е премахнато илюстративното отчитане на възстановени от лизингодателя разходи за подобрение на лизингов имот с цел елиминиране на всякакво объркване относно третиране на стимулите по лизинг. Тъй като изменението се отнася за илюстративен пример, който придружава стандарта, а не е част от него, не е посочена дата на влизане в сила; **г) в МСС 41** е премахнато изискването предприятията да изключват паричните потоци за плащане на данъци при определянето на справедливата стойност на биологичните активи и земеделската продукция.

• *Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и Изложение за практика 2 (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не са приети от ЕК).* Промените: а) налагат оповестяване на съществена информация за счетоводните политики вместо на значимите счетоводни политики. б) обясняват как предприятията могат да идентифицират съществена информацията относно счетоводните политики и да дават примери кога информацията за счетоводните политики е вероятно да бъде съществена; в) поясняват, че информацията за счетоводните политики може да бъде съществена, поради своята същност, дори и когато съответните суми са несъществени; г) поясняват,

че информацията за счетоводните политики е съществена, ако е необходима на потребителите на финансовите отчети на предприятието за разбирането на друга съществена информация във финансовите отчети; и д) поясняват, че ако предприятието оповестява несъществена информация за счетоводните политики, това не следва да води до прикриване на съществена информация за счетоводните политики. По-ранно прилагане е разрешено.

- *Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не приети от ЕК).* Тези промени са насочени към критериите на класифицирането на задълженията като текущи и нетекущи. Според тях предприятието класифицира задълженията си като текущи или нетекущи в зависимост от правата, които съществуват в края на отчетния период и не се влияе от вероятността дали то ще упражни правото си да отложи уреждането на задълженията. Промените уточняват, че под „уреждане“ на задължения се има предвид прехвърлянето на трета страна на парични средства, инструменти на собствения капитал, други активи или услуги. Класификацията не се отнася за деривативите в конвертируеми пасиви, които сами по себе си са инструменти на собствения капитал. Промените се прилагат ретроспективно.

- *Промени в МСС 8 Счетоводна политика, промени в счетоводните приблизителни оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не са приети от ЕК).* Промените са насочени основно към приблизителните оценки и са свързани с: а) „дефиницията за промени в приблизителните оценки“ е заменена с „дефиниция за приблизителните оценки“. Според новата дефиниция приблизителните оценки са стойности във финансовите отчети, които са обект на несигурност по отношение на оценяването им; б) предприятието разработва приблизителни оценки, ако счетоводните политики изискват позиции във финансовите отчети да бъдат оценени по начин, който включва несигурност по отношение на оценяването им; в) пояснение, че промяна в приблизителна оценка, която е резултат от нова информация или ново развитие, не представлява корекция на грешка; и г) промяна в приблизителна оценка може да има отражение върху печалбата или загубата за текущия период или върху печалбата и загубата за текущия периоди и бъдещи периоди. По-ранно прилагане е разрешено.

- *МСС 12 Данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не е приет от ЕК).* Изменения на МСС 12 Данъци върху дохода – Отсрочени данъци, свързани с активи и пасиви, произтичащи от единична транзакция. Измененията ограничават обхвата на освобождаване от признаване на отсрочени данъчни пасиви, вследствие на което то не се прилага за транзакции, при които при първоначално признаване, възникват равни по размер облагаеми и подлежащи на приспадане временни разлики. Такива транзакции са признаването на актив “право на ползване” и задължения по лизинг от лизингополучателите на датата на стартиране на лизинга, както и при начисляване на задължения за демонтаж, преместване и възстановяване, включени в себестойността на съответния актив. С влизане в сила на измененията предприятията следва да признаят всеки отсрочен данъчен актив (до степента, до която е вероятно да съществува облагаема печалба, срещу която да могат да се използват намаляемите временни разлики) и отсрочен данъчен пасиви (за всички облагаеми временни разлики) съобразно критериите на МСС 12 за сделки, свързани с активи и пасиви, произтичащи от единични транзакции на или след началото на най-ранния представен във финансовия отчет сравнителен период. Предприятията признават кумулативния ефект от първоначалното прилагане на измененията като корекция на началното салдо на неразпределената печалба или друг компонент на собствения капитал, ако е подходящо

към тази дата. Измененията са в сила за годишни отчетни периоди, започващи на или след 1 януари 2023 г., по-ранно приложение е разрешено.

- *Промени в МСФО 3 Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2022 г., приети от ЕК).* Тези промени актуализират МСФО 3, като заменят препратка към стара версия на Концептуалната рамка за финансово отчитане с последната ѝ актуална версия от 2018 г. Те добавят и изключение от принципа на признаване за пасиви и условни задължения, които попадат в обхвата на МСС 37 Провизии, условни пасиви и условни активи и КРМСФО 21 Задължения за данъци и такси, както и се прави изрично уточнение, че условните активи не се признават към датата на придобиването. Промените се прилагат перспективно.

Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на групата от горепосочените стандарти.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2021 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и финансовите отчети на групата:

- *МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща принципи за тяхното признаване, оценяване, представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни и отчетни аспекти.

- *Подобрения на МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2023 г., не са приети от ЕК).* Изменения са свързани с първоначалното прилагане на МСФО 17 и МСФО 9 – сравнителна информация. С тях се добавя опция за преход отнасяща се до сравнителна информация за финансови активи при първоначално прилагане на МСФО 17 с цел намаляване на счетоводни несъответствия, възникващи между финансови активи и задължения по застрахователни договори в сравнителната информация при първоначално прилагане на МСФО 17 и МСФО 9. Прилагането на промените е по избор и се отнасят само до представянето на сравнителната информация при първоначално прилагане на МСФО 17.

- *МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).* Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се

продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време.

2.2. Сравнителни данни

Групата представя сравнителна информация в този консолидиран финансов отчет за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

2.3. База за оценяване

Консолидираният финансов отчет на групата е изготвен на база историческата цена с изключение на финансови инструменти, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, които са оценени на база справедлива стойност.

2.4. Функционална валута и валута на представяне

Функционалната валута и отчетната валута на представяне в консолидирания финансов отчет на групата е българският лев. От 1 януари 1999 г., с въвеждането на еврото, фиксираното законово съотношение на двете валути е BGN 1.95583:EUR 1.

Групата води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в консолидирания финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

2.5. Прилагане на приблизителни оценки

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството на групата да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати на групата биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в *Приложение № 2.24*.

2.6. Дефиниции и принципи на консолидация

2.6.1. Дефиниции

Дружество-майка

Дружество-майка е това дружество - инвеститор, което контролира едно или повече други дружества (предприятия). Притежаването на контрол означава, че инвеститорът е изложен на, или има права върху променливата възвращаемост от неговото участие в дружеството, в което е

инвестирано, както и има възможност да окаже въздействие върху размера на тази възвръщаемост посредством своите правомощия върху предприятието, в което е инвестирано.

Дружеството-майка е Търговска банка Д АД (*Приложение № 1*).

Дъщерно дружество

Дъщерно дружество е такова дружество, или друга форма на предприятие, което се контролира директно или индиректно от дружеството-майка.

Дъщерни дружества са: Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен Брокер ЕООД, Д имоти ЕООД и Д Парк ЕООД. (*Приложение № 1*).

2.6.2. Принципи на консолидация

Консолидираният финансов отчет включва финансовите отчети на дружеството-майка Търговска банка Д АД и дъщерните дружества Д Лизинг ЕАД, Д Застрахователен брокер ЕООД, Д Имоти ЕООД и Д Парк ЕООД, изготвени към 31 декември, която дата е датата на финансовата година на Групата.

Финансовите отчети на дъщерните дружества за целите на консолидацията са изготвени за същия отчетен период, както този на дружеството-майка и при прилагане на същата счетоводна политика.

Консолидация на дъщерно дружество

Дъщерното дружество се консолидира от датата, на която ефективният контрол е придобит от Групата (крайно, от дружеството-майка) и спира да се консолидира от датата, на която се приема, че контролът се прехвърля извън Групата (крайно, от дружеството-майка).

Дъщерното дружество се консолидира по метода на пълната консолидация като финансовите отчети на дружеството-майка и дъщерното дружество се обединяват ред по ред, при прилагане на еднакви счетоводни принципи и унифицирана счетоводна политика. Инвестициите на дружеството-майка са елиминирани срещу нейния дял в собствения капитал на дъщерното дружество. Елиминирани са всички вътрешно-групови операции и разчети вкл. нереализираната вътрешно-групова печалба или загуба.

Придобиване на дъщерно дружество

При придобиване на дъщерно дружество (предприятие) от Групата се използва методът на покупко-продажба. Цената на придобиване (предоставеното възнаграждение) включва справедливата стойност към датата на размяната на предоставените активи, възникналите или поети задължения и на издадените инструменти на собствен капитал от придобиващото дружество, в замяна на получаването на контрола над придобиваното дружество. Тя включва и справедливата стойност на всеки актив или пасив, който се явява резултат от споразумение за възнаграждение под условие. Самите разходи, направени във връзка с придобиването, се признават и отчитат директно в състава на текущите разходи за периода, когато се извършат.

Всички придобити разграничими активи, и поети пасиви и условните (изкристализирали) задължения в бизнес комбинацията, се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност към датата на размяната. Всяко превишение на цената за придобиване на дъщерното дружество (предприятие), над дела на придобиващото дружество в справедливата стойност на нетните придобити разграничими активи, пасиви и условни (изкристализирали) задължения, се третира и признава като репутация. Ако делът на придобиващото дружество в справедливата стойност на

нетните придобити разграничими активи надвишава цената на придобиване на бизнес комбинацията, това превишение се признава незабавно в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на Групата. Всяко неконтролиращо участие при бизнес комбинация се оценява на база “пропорционален дял в нетните активи” на придобиваното дружество.

Когато бизнес комбинацията по придобиването на дъщерно дружество се осъществява на етапи, на датата на придобиване всички предишни инвестиции, държани от придобиващия, се преоценяват до справедлива стойност, като получените ефекти от тази преценка се признават в текущата печалба или загуба на Групата, вкл. всички предишно отчетени ефекти в другите компоненти на всеобхватния доход се рециклират.

Освобождение/(продажба) от дъщерно дружество

При продажба или друга форма на загуба (трансфер) на контрол върху дъщерно дружество:

- Отписват се активите и пасивите (вкл. ако има принадлежаща репутация) на дъщерното дружество по балансова стойност към датата на загубата на контрол;
- Отписва се неконтролиращото участие в това дъщерно дружество по балансова стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние към датата на загубата на контрола;
- Признава се полученото възнаграждение по справедлива стойност от сделката, събитието или операцията, довела до загубата на контрол;
- Рекласифицират се към печалби или загуби, или се трансферират директно към натрупани печалби всички компоненти на собствения капитал, представляващи нереализирани доходи или загуби – съгласно изискванията на съответните МСФО, под чиито правила попадат тези компоненти на собствения капитал;
- Признава се всяка резултатна разлика като „печалба или загуба” от освобождение (продажба) на дъщерно дружество в консолидирания отчет за всеобхватния доход (в текущата печалба или загуба), принадлежаща на дружеството-майка.

Сделки с неконтролиращото участие

Операциите с неконтролиращото участие се третира от Групата като сделки с лица, притежаващи инструменти на собствения капитал на Групата. Ефектите от продажби на дялове на дружеството-майка, без загуба на контрол, към притежатели на неконтролиращи участия не се третира като компоненти на текущата печалба или загуба на Групата, а като движения в компонентите на собствения капитал. И обратно, при покупки от дружеството-майка, без придобиване на контрол, на допълнителни дялове от участието на притежатели на неконтролиращи участия всяка разлика между платената сума и съответния придобит дял от балансовата стойност на нетните активи на дъщерното дружество се признава директно в консолидирания отчет за собствения капитал, обикновено към резерва „натрупана печалба”.

Когато Групата престане да притежава контрол и значително влияние, всяка оставаща малцинствена инвестиция като дял в капитала на съответното дружество, се преоценява по справедлива стойност, като разликата до балансовата стойност се признава в текущата печалба или загуба, като съответно всички суми преди признати в други компоненти на всеобхватния доход се отчитат така както при операция на директно освобождение на всички асоциирани с първоначалната инвестиция (в дъщерното или асоциираното дружество).

2.7. Валутни операции

При първоначално признаване всяка сделка в чуждестранна валута се отчита във функционалната валута (български лев), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства и еквиваленти, кредити и вземанията, инвестиции в ценни книжа, задължения по депозити и други задължения, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ ежедневно. Към 31 декември те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделките с чуждестранна валута по курсове, или отчитането на сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им към статия *“нетен доход от търговски операции”*.

2.8. Приходи от лихви и разходи за лихви

Приходите от лихви и разходите за лихви се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база на принципа на начисляване за всички лихвоносни финансови инструменти до степента, до която е вероятно за постъпване на стопанските изгоди за групата и приходът може надеждно да се измери.

Приходите от лихви включват: реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, лихви по предоставени депозити в други банки, лихви по предоставени кредити и аванси на клиенти, включително и такси и комисионни по предоставени кредити и аванси на клиенти, които са неразделна част от ефективния доход на финансовия инструмент.

Разходите за лихви включват: лихвите по привлечени депозити от банки, лихвите по депозити от клиенти, лихвите по други дългосрочно привлечени средства, както и лихви по задължения по лизингови договори.

2.8.1. Метод на ефективния лихвен процент

В съответствие с МСФО 9 при признаването на приходите и разходите за лихви се използва методът на ефективния доход за всички финансови инструменти по амортизирана стойност и по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Ефективният лихвен процент се определя като този процент, който точно дисконтира бъдещите входящи и изходящи потоци, които се очаква да се генерират през целия живот на даден финансов инструмент или за по-кратък период, ако това е уместно, до неговата нетна цена на придобиване. При изчислението на ефективния лихвен процент се вземат предвид всички договорни условия на съответния финансов инструмент, включително такси и други вътрешноприсъщи разходи, които се отнасят пряко до инструмента и са посъщество част от ефективния лихвен

процент, но без бъдещи кредитни загуби. Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

2.8.2. Признаване на приход от лихви

За финансови активи, класифицирани във Фаза 1 (класификационна рискова група „редовни експозиции“) и Фаза 2 (класификационна рискова група „експозиции с нарушено обслужване“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на инструмента.

За финансови активи, класифицирани във Фаза 3 (класификационна рискова група „експозиции с кредитна обезценка“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху амортизираната стойност на инструмента. Когато финансовият актив се възстанови (настъпят подобрения) и вече не се оценява като кредитно-обезценен и е налице наблюдаем наличен паричен поток, тогава признаването на лихвения приход отново се прави на брутна база.

Групата притежава финансови активи (текущи сметки в други банки) с отрицателна доходност. Начислените лихви по тези активи се представят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като лихвен разход и допълнително се оповестяват в *Приложение № 4*.

2.9. Приходи от и разходи за такси и комисионни

Приходи от такси и комисионни за извършване на банкови и небанкови услуги се признават за периода или към момента на изпълнението съобразно условията за прехвърляне на контрола върху услугата.

Таксите и комисионните по банковите гаранции се признават на системна база през периода на съществуване на експозицията, при осигуряване на съпоставимост с разходите за оказване на услугата. Такси по кредитни ангажименти/улеснения, за които е по-скоро вероятно да се трансформират в отпуснат кредит се отлагат за признаване до отпускането и се включват при изчислението на ефективния лихвен процент.

Разходите за такси и комисионни свързани с обслужването на ностро сметки и други сметки при банки се признават обичайно към момента на извършването/консумирането от на услугата, за която се отнасят, освен ако не се консумират за период – тогава се признават за периода на систематична база.

2.10. Доходи или загуби от търговски операции

Резултатите от търговски операции включват: приходи от лихви от ценни книжа, държани за търгуване, вкл. дивидентите от тях; печалбите или загубите от операции с ценни книжа държани за търгуване, печалбите или загубите от валутни операции в чуждестранна валута, както и нетната печалба или загуба от преоценки на валутни активи и пасиви.

2.11. Финансови инструменти

2.11.1. Финансови активи

2.11.1.1. Признаване на финансови активи

Обичайно групата признава в консолидирания отчет за финансовото състояние финансовите активи на “датата на търгуване” – датата, на която се е обвързала да закупи съответните финансови активи. Това включва сделките по регулирана рамка – покупки и продажби на финансови активи, които предполагат уреждането на сделката и прехвърлянето на активите да става по общоприет начин, установен законово или като конвенция на съответния пазар. Кредитите и авансите от клиенти се признават при прехвърляне на средствата по сметката на клиента. Съответно, групата признава задължение към клиенти при постъпване на средства в групата.

2.11.1.2. Първоначална оценка на финансови активи

Всички финансови активи първоначално се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата и загубата. Търговски и други вземания се оценяват по тяхната фактурна стойност (цена на сделката).

Когато справедливата стойност на финансовите инструменти при първоначалното признаване се различава от цената на сделката (операцията), тогава групата признава в текущата печалба или загуба при следните условия:

а) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника базирана на данни, които са наблюдаеми за пазарните участници, разликата се признава още в ден 1 в текущата печалба или загуба; и

б) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника, базирана на данни, които не са наблюдаеми, разликата не се признава в текущата печалба или загуба до момента, докато данните станат наблюдаеми или финансовият инструмент бъде изписан.

2.11.1.3. Класификация и последваща оценка на финансови активи

Групата класифицира и последващо оценява всички свои финансови активи в следните три категории: финансови активи по амортизирана стойност, финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата. Класификацията на финансовите активи се извършва на базата на бизнес модела за тяхното управление и характеристиките на договорените парични потоци.

Бизнес модел за управление на финансовите активи

Бизнес моделите, които са в основата за управление и класификация на финансовите активи на групата, са в пряка взаимовръзка и в съответствие с определените стратегия и планове за развитие и целите на основните банкови дейности, обичайните сделки и операции и рисковия профил. Определени са на ниво група от финансови активи, които се управляват по един и същи начин за постигане на конкретна бизнес цел. Когато в обхвата на един тип финансов инструмент попадат отделни финансови активи, за които конкретният подход и характеристиките на управление може да са различни, съответно стратегията за придобиване и целта на държане - също, групата може да

определи повече от един бизнес модел спрямо този тип инструмент, като обособява подпортфейли, с различна класификация и отчитане. В зависимост от стратегията и рисковия профил, групата е установила следните бизнес модели за управление на финансовите си активи:

- 1) *Бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорните парични потоци.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, които се управляват, за да се съберат договорените плащания през целия срок на инструмента;
 - фокусът в наблюдението и отчетността до ръководството и пряко отговорните лица е поставен върху кредитното качество на инструмента, степента на кредитния риск и договорената възвращаемост за тази групи активи. Допълнително, в контекста на този фокус, групата следи и тяхната справедлива стойност;
 - историческият анализ или данни не идентифицират (чести или големи) продажби, които са в противоречие с бизнес целите;
 - продажби на финансови активи, свързани с ограничаване на кредитен риск, кредитна концентрация, тестване (демонстриране) на ликвидност или извънредни (включително на значителна стойност), произтичащи от стресови ликвидни ситуации, се изключват и се приема, че те не са в противоречие с дефинирания бизнес модел.
- 2) *Бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба на финансови активи.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, които се използват за управление и на текущата ликвидност;
 - обхватът и типът им е съобразен и с целта за управление на общата възвращаемост, максимизиране на резултатите в процеса по обезпечаване на ликвидността, и поддържане на необходимото за групата балансиране на входящите и изходящите потоци;
 - исторически се наблюдава и допускат по-чести и по-значителни по обем продажби на активи от тази група, доколкото те представляват основен фактор за постигане на целта на бизнес модела.
- 3) *Бизнес модел, чиято цел е реализиране на парични потоци посредством продажба на актива.* Основните характеристики на модела включват:
 - финансови активи, за които групата има намерение и бизнес мотиви да следи текущо тяхната справедлива стойност, която е в основата на решенията за извършване на сделки по покупко-продажба;
 - налице са доказателства за активна дейност по покупко-продажба;
 - договорните парични потоци от актива не са съставени единствено от плащания по главница и лихва;
 - събирането на договорните парични потоци от такива активи са само в допълнение към постигането на основната цел – реализиране на паричните потоци и добри равнища на доходност от продажбите им.

Характеристики и тестване на договорените парични потоци на финансовите активи

Установяването (тестването) на характеристиките и условията на договорните парични потоци (SPPI) е вторият фактор при определяне класификацията на всеки финансов инструмент. Този процес представлява проверка на набор от избрани характеристики по отношение на очакваните договорени парични потоци по сделката, които имат ключово значение за финансовия инструмент. Целта е да се установят активите, за които договорните парични потоци съдържат единствено плащания по главница и лихва (SPPI тест).

За целите на този тест главницата се определя като справедливата стойност на инструмента на датата на първоначалното му признаване и която може да се променя през периода на живота на инструмента. Също така най-съществуващият елемент на лихвата, който се изследва при теста е отчетеното в нея възнаграждение на стойността на парите във времето и кредитният риск. При оценките по реда на теста SPPI групата прави редица допускания и преценки, и взема предвид серия от фактори, особено променливостта на паричните потоци и рисковете на съответната експозиция.

Процесът по установяване на характеристиките на договорените парични потоци включва:

- определяне и групиране на съотносимите към съответния бизнес модел финансови активи;
- определяне на подпортфейли от инструменти, обхванати от стандартизирани продукти, за които наличната информация и/или прегледа на продуктите документации (карти) еднозначно показва съответствие с SPPI теста;
- за хомогенни портфейли SPPI тестът се базира на преглед на приложимите условия по вътрешни правила, общи условия и договори, и/или извършване на експертна оценка;
- в останалите случаи, SPPI тестът се извършва чрез индивидуален преглед характеристиките на ниво отделен договор.

Групата е определила следната периодичност за установяване и тестване на характеристиките на договорените парични потоци:

- еднократно, на 01.01.2018 г., при влизане в сила на МСФО 9 - за съществуващите финансови активи към тази дата;
- при въвеждане на нови стандартизирани банкови продукти на ниво продуктова документация (карта);
- при възникване на нов инструмент и/или продукт в случаите на специфични и отличаващи се условия от стандартно заложените във вътрешни правила, тарифа, общи условия и договори.

2.11.1.3.1. Финансови активи по амортизирана стойност

Групата отчита в тази категория: паричните средства по разплащателни сметки и депозити при Централната банка; вземанията от банки; предоставените кредити и аванси на клиенти, портфейлът от дългови ценни книжа, който приоритетно се държи до падеж, както и други оперативни вземания.

Групата класифицира и последващо оценява в групата *финансови активи, оценявани по амортизирана стойност* даден финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модела, чиято цел е събиране на договорените парчини потоци, и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствените плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата.

Тези финансови активи се оценяват в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната амортизирана стойност при прилагането на метода на ефективната лихва, намалена с признатата натрупана обезценка за очаквани кредитни загуби (коректив). Лихвеният доход по тях се измерва и признава на база метода на ефективната лихва (*Приложение № 2.9.1*). Той се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на позицията *приходи от лихви*.

Кредитите и авансите, които първоначално са възникнали в групата, се признават при фактическото отпускане на паричните средства или предоставяне на друг финансов или нефинансов актив на кредитополучателите, като първоначално се оценяват по справедлива стойност, която обичайно е равна на стойността на предоставените парични средства и/или други активи.

Придобитите кредити и аванси от страна на групата се признават при получаване в значителна степен на всички ползи и рискове, като първоначално се оценяват по стойността на заплатеното възнаграждение или определената справедлива стойност на прехвърления актив, ако тя е различна.

2.11.1.3.2. Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Групата класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* дългови и капиталови ценни книжа. Справедливата им стойност се определя чрез прилагането на различни оценъчни модели, допустими от МСФО 13: котирани пазарни цени, коригирани пазарни цени или модели, базирани на дисконтирани парични потоци.

Групата класифицира и оценява последващо в групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* даден дългов финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата на този инструмент.

Групата може да избере неотменимо да класифицира даден капиталов финансов актив към групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* при неговото първоначално признаване, ако той отговаря на определението за капиталов инструмент по смисъла на МСС32 и намерението е за дългосрочно държане, със специфични бизнес цели. Такава класификация се прави на ниво отделен инструмент.

Нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на дълговите и капиталови ценни книжа, класифицирани в групата на финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават директно в отделен компонент на собствения капитал в консолидирания отчет за промените в собствения капитал (*резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*) през друг всеобхватен доход, докато финансовият актив бъде продаден или бъде определен като обезценен. Тогава за: а)

дълговите ценни книжа - натрупаните печалби или загуби, включени в предходни периоди в собствения капитал, се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за отчетния период (в печалбата или загубата за годината) по статията „*нетен доход от търговски операции*”, и б) капиталовите ценни книжа – натрупаните печалби и загуби не се рециклират през текущата печалба или загуба, а се прехвърлят директно към неразпределена печалба.

Дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход подлежат на обезценка за кредитни загуби, на месечна база. Провизията за обезценка (коректив) очаквани кредитни загуби се представят в консолидирания отчет за текущата печалба или загуба и другия всеобхватен доход в статията *разход за обезценка на финансови активи* и като коректив спрямо *резерва по финансови активи*, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в консолидирания отчет за собствения капитал. Капиталовите инструменти не подлежат на обезценка.

През периода на държане на дългови ценни книжа, класифицирани като по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, групата признава приходи от лихви по метода на ефективния лихвен процент (*Приложение № 2.9.1*).

Дивидентите по капиталови ценни книжа, класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават и отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”, към момента, когато се установи, че групата е придобила правото върху тези дивиденти.

2.11.1.3.3. Финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата

Групата класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата* инструменти, които са държани за търговия, както и финансови активи, определени при първоначалното им признаване като такива по справедлива стойност през печалбата или загубата, или финансови активи, които задължително се изисква да бъдат оценявани по справедлива стойност съгласно МСФО 9. Финансовите активи се класифицират като държани за търговия, ако са придобити с цел продажба или повторно придобиване в кратък срок. Деривативите, също се класифицират като държани за търговия, освен ако не са определени като ефективни хеджингови инструменти.

Ръководството определя даден инструмент при първоначалното му признаване като такъв по справедлива стойност през печалбата или загубата единствено и само, ако по този начин ще се елиминира или значително намали счетоводно несъответствие, което би се получило при признаването на печалби и загуби от различната база на оценяване на определени активи и пасиви, които има корелационна връзка на оценките. Определянето става на ниво отделен инструмент.

Групата няма практика да инвестира във финансови активи с цел печалби от пазарни флуктоации и маржове.

2.11.1.4. Прекласификация на финансови активи

Групата не прекласифицира финансовите си активи след първоначалното им признаване, освен при изключителни обстоятелства, свързани с промяна в бизнес модела за управление им. Прекласификация на финансови активи се прилага перспективно, считано от датата на настъпване на промяната, която е породила като:

а) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в друг всеобхватен доход. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

б) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в печалбата или загубата.

в) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по амортизирана стойност, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за негована „намерена” амортизирана стойност. Кумулативната печалба или загуба, натрупана в друг всеобхватен доход, се изписва от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) и се коригира за сметка на справедливата стойност на финансовия актив към датата на прекласификацията. Финансовият актив се оценява на датата на прекласификацията все едно винаги е бил отчитан по амортизирана стойност като корекцията засяга друг всеобхватен доход, но не засяга текущата печалба или загуба. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

г) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по справедлива стойност през печалба или загубата, този актив продължава да се оценява по справедлива стойност. Натрупаната печалба или загуба в друг всеобхватен доход се рециклира от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) в текущата печалбата или загуба.

2.11.1.5. Споразумения за репо сделки

Групата сключва договори с ценни книжа по силата на споразумения за обратна продажба/покупка на идентични книжа на предварително определена бъдеща дата по определена фиксирана цена (репо-споразумения). Закупените книжа, подлежащи на обратна продажба (обратно репо) на определена бъдеща дата не се признават в отчета за финансовото състояние. Изплатените суми се отчитат като вземания по репо-споразумения с клиенти и/или банки, обезпечени със съответните ценни книжа. Разликата между закупната цена и цената за обратна продажба се третира като лихва и се начислява за периода на споразумението, като се прилага методът на ефективния лихвен процент.

Ценните книжа, продадени по споразумения за обратно откупуване (репо), продължават да се отчитат в консолидирания отчет за финансовото състояние като активи по справедлива стойност в печалбата и загубата или като активи на разположение за продажба. Получените суми от продажбата се отчитат като задължения по репо-сделки. Разликата между продажната цена и тази на обратната покупка се третира като разход за лихва и се начислява за периода на споразумението на база на метода на ефективната лихва.

2.11.1.6. Отписване на финансови активи

Финансовите активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние на групата, когато: а) договорните права за получаване на парични средства (потоци) от тези активи са изтекли; или б) договорните права са прехвърлени от групата или тя ги държи, но е поела задължение да прехвърли получените от нея парични потоци на трето лице без съществена забава (така нар. "pass-through" споразумение). Даден трансфер се счита, че води до отписване когато: а) групата е прехвърлила по същество съществената част от рисковете и ползите от актива на получателя, или б) тя нито е прехвърлила, нито е задържала съществена част от рисковете и ползите, но тя, обаче, е прехвърлила контрола върху актива. Приема се, че групата е прехвърлила контрола само ако получателят има практическата възможност да се разпорежда свободно и без всякакви ограничения и продава актива на трети несвързани лица.

Ако групата продължава да държи съществената част от рисковете и ползите асоциирани със собствеността на даден трансфериран финансов актив, или е запазила контрола, тя продължава да признава актива в консолидирания отчет за финансовото състояние до степента, до която тя е въввлечена в инструмента, но признава и съответното асоциирано задължение (пасив) за получените средства. И двете, и активът и пасивът се оценяват на база и метод, които да отразяват по най-адекватен начин правата и задълженията, които са останали за групата. Ако продължаващото участие е под формата на гаранция върху прехвърления актив, то се оценява съгласно политиката за финансови гаранции, а ако е под формата на пут или кол опции – по тяхната справедлива стойност.

2.11.1.6.1 Модифициране поради съществена промяна в сроковете и условията

Групата модифицира финансовия актив, когато сроковете и условията биват предоговорени до степен, при която може да се твърди, че на практика се касае за нов актив, а разликата се отчита като печалба или загуба от отписване, доколкото загубата от обезценка не е вече записана. Новосъздадените активи се класифицират като Фаза 1 за целите на изчисление на очаквана кредитна загуба (ECL). Когато модифицирането на финансов актив, доведе до отписване на съществуващия финансов актив и последващо признаване на модифицирания финансов актив, модифицирания актив се счита за нов.

При оценката дали да се отпише даден актив, групата отчита и следните допълнителни фактори: промяна във валутата на кредита, промяна в контрагента, дали промяната е такава, че инструментът вече няма да отговаря на критерия за SPPI тестове (плащания по главница и лихва).

2.11.1.7. Обезценка на финансови активи

Подход на очакваните кредитни загуби

Подходът на очакваните кредитни загуби се базира на концепцията, че определят и отчитат кредитната загуба, която се очаква да възникне за и през целия живот на инструмента (очаквана кредитна загуба за целия живот), освен ако не е налице значително увеличение на кредитния риск спрямо първоначалното признаване на актива, в който случай се признават 12-месечна очаквана кредитна загуба. За целта групата е разработила свой комплекс от критерии за установяване на

наличие на увеличен кредитен риск. 12-месечната очаквана загуба представлява частта от очакваната кредитна загуба за цял живот, която би възникнала в резултат на събития на неизпълнение, свързани със съответния инструмент и които е възможно да се случат в рамките на 12-месечен период от датата на баланса. Както очакваните кредитни загуби за целия живот на финансовия актив, така и 12-месечните, се изчисляват на индивидуална или колективна база, в зависимост от спецификата на всеки портфейл от финансови инструменти.

За целите на прилагане изискванията за обезценка на финансови активи, групата е приела *Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очаквани кредитни загуби*, която политика представлява рамката от принципи, критерии, правила и подходи за определяне на очаквани кредитни загуби. Групата прилага индивидуален модел и колективен модел за определяне на обезценката, съобразен с особеностите на съответния тип финансов инструмент и неговите рискови характеристики, разработени на база установения с *МСФО 9 общ подход*. Анализът на промените в кредитното качество на финансовите активи спрямо първоначалното им признаване определя рисковата им класификация в три основни фази, както и последващото признаване на обезценка:

➤ Фаза 1 (редовни експозиции) – класифицират се финансови инструменти без индикация за увеличение на кредитния риск спрямо първоначалната оценка. Групата признава 12-месечни обезценка за очаквани кредитни загуби за финансови активи, класифицирани във Фаза 1. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху брутната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 2 (експозиции с нарушено обслужване) – класифицират се финансови инструменти със значимо увеличение на кредитния риск, но без обективни доказателства за настъпила фактическа обезценка / основания за понесени загуби (експозицията не е в неизпълнение). Групата признава обезценка за очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 2. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху брутната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 3 (експозиции с кредитна обезценка) – класифицират се финансови инструменти не само със значимо увеличение на кредитния риск, но и с обективни доказателства за наличие на реално настъпила обезценка (експозиции за които е налице „неизпълнение“). Групата признава обезценка за кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 3. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва, но върху нетната балансова стойност на инструмента, т.е. след приспадане на коректива за обезценка за кредитни загуби.

➤ Закупен или първоначално създаден финансов актив с кредитна обезценка – отчита се по справедлива стойност към дата на първоначално признаване. Лихвеният приход се признава съгласно коригирания за кредитни загуби ефективен лихвен процент. Групата признава допълнителна обезценка (възстановяване) за очаквани кредитни загуби по тези инструменти доколкото те са предизвикани от последваща промяна в преценката за тях.

За финансови активи, относно които групата няма обосновани очаквания за цялостно или частично възстановяване на сумата по откритото салдо по тях, брутната им балансова стойност се намалява, като това се третира като частично отписване на актива.

Очакваната кредитна загуба на даден финансов инструмент се установява като разлика между договорните парични потоци, и всички парични потоци, които групата очаква да получи, дисконтирани с доближение до първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни

подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

Признаването на обезценката за очаквани кредитни загуби се извършва на два етапа. Когато след първоначалното признаване на актива не е настъпило съществено увеличение на кредитния риск, корективът за обезценка се базира на очакваната кредитна загуба, която възниква в резултат на събития по неизпълнение възможни за проявление през следващите 12 месеца (12-месечна очаквана кредитна загуба).

За експозиции, за които е налице значително повишение на кредитния риск от първоначалното признаване, провизия за обезценка се признава по отношение на кредитната загуба, очаквана през целия оставащ срок на експозицията, независимо от момента на възникване на неизпълнението (очаквана кредитна загуба за целия срок на инструмента). Поради това оценката на кредитния риск и установяване на значителната промяна в него спрямо периода на първоначално отпускане, представляват ключов момент при определянето и изчислението на обезценката за кредитни загуби. Така изменението на провизията (коректива) за обезценка за кредитни загуби отразява не нивото на кредитен риск изобщо, а относителната му промяна към датата на отчета, като оценката е свързана с множество допускания и предположения.

Когато в последващи периоди кредитното качество на финансовия инструмент се подобри, така че повече не е налице завишен кредитен риск спрямо първоначалното признаване на актива, провизията (корективът) за обезценка се коригира така, че той отново да отразява очакваните кредитни загуби за 12 месеца.

Приетите от групата критерии за значително увеличение на кредитния риск и риска от неизпълнение по видове финансови активи са оповестени в *Приложение № 2.24.1.2*.

Основните рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби на ниво тип финансов инструмент включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – приблизителна оценка на размера на експозицията към бъдещия момент на неизпълнение, вземайки предвид всички бъдещи промени в експозицията след отчетната дата на баланса, плащанията на главница и лихва, бъдещи тегления по кредитни ангажименти и начислената лихва по неизвършени плащания;

➤ Вероятност от неизпълнение (PD) – приблизителна оценка на вероятността даден контрагент да не изпълни договорните клаузи, свързани с изплащане на дълга за определен времеви хоризонт;

➤ Загуба при неизпълнение (LGD) – приблизителна оценка на загубата в случай, че настъпи събитие на неизпълнение към определен момент. Тя се измерва чрез разликата между дължимите договорни парични потоци и тези които кредиторът би очаквал да получи, включително от реализирането на обезпечение;

➤ Ликвидационна стойност (LV) - най-добрата приблизителна оценка на групата за възстановимата стойност на обезпечението към датата на оценка, предвид пазарните условия при сценарий, в който групата веднага започне процедура по принудително изпълнение (нетен паричен поток от незабавна продажба към датата на оценката);

➤ Дисконтов фактор - е фактор за намиране на настоящите стойности на очакваните парични потоци по кредитните улеснения. При определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци групата използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла й, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен

процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2021 год.

➤ Исторически зависимости на компоненти от модела и определени макро-икономически показатели за отчитане на влиянието на прогнозите за бъдещето развитие на икономиката върху качеството на кредитния си портфейл.

През 2021 г. групата запазва своя модел за очаквана кредитна загуба, като прилага регресионен анализ за анализ и измерване на корелации между определен брой изследвани макроикономически показатели (посочени по-долу) и тяхното влияние върху кредитното качество на финансови инструменти, на които се калкулира очаквани кредитни загуби. На база на тези зависимости и официално приети прогнози на Европейската комисия, Банката моделира бъдещия им ефект върху очакваната кредитна загуба (PD).

Такива макроикономически прогнозни показатели са: индекси на потребителските цени; коефициент на безработица; брутен вътрешен продукт; индекс на цените на жилища; среден доход на глава от населението и др.

Елементите при определяне на очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти са обобщени както следва:

- Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:
- $ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$
- Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:
- $ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$
- Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:
- $ECL = EAD * PD_{Lifetime} - LV(Coll)$

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по финансовите инструменти се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „нетна загуба за обезценка на финансови активи”. Всяко възстановяване на обезценка по кредитни загуби също се отразява за сметка на коректива и текущата печалба или загуба за периода на възстановяване.

За финансови активи по амортизирана стойност натрупаният коректив намалява брутната балансова стойност на инструмента в консолидирания отчет за финансовото състояние. За дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. Тъй като тези активи се представят по справедливата им стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, чистото изменение в справедливата стойност се представя в собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) през друг всеобхватен доход, вкл. и ефектът от обезценката.

При последващо отписване на инструмента, натрупаният коректив се признава в печалбата или загубата за периода.

Оценка на обезпеченията

С цел да намали съществено своя кредитен риск по отношение на финансовите активи, групата изисква от своите клиенти обезпечения. Те са под различна форма – парични средства, ипотека върху недвижими имоти и други обезпечения.

За целите на изчислението на очакваните кредитни загуби се определя справедливата стойност на обезпеченията по съответния финансов инструмент, при първоначалното изчисление, и след това – веднъж годишно. В самата формула справедливата стойност допълнително се коригира с комплекс от коефициенти, чрез които се отчитат рисковете по реализацията и стойността на парите във времето. Методите и моделите за определяне на справедливата стойност са: метода на пазарните аналози, метод на капитализиране на бъдещите парични приходи и метод на осъвременена производствената стойност. Доколкото е възможно, групата използва пазарни данни за оценяване на финансовите активи, държани като обезпечение. Други финансови активи, на които пазарната стойност не може да се определи, се оценяват с помощта на модели. Нефинансовите обезпечения, като недвижими имоти, се признават въз основа на оценките, предоставени от независими оценители. В случаите на жилищни имоти за клиенти граждани и малък бизнес, банката прилага годишна индексация на база на публична статистическа информация на НСИ за изменението на цените по градове и региони. Индексацията при жилищни имоти се прилага само, когато изменението в цените не индикира годишен спад по-голям от 10%.

Групата е запазила своята политика от предходни години относно придобиването на обезпечения срещу дълг. Към датата на придобиване се определя дали даденият актив ще се използва във вътрешнооперативната дейност или ще се държи за продажба. В зависимост от конкретните намерения той се класифицира или към собствените имоти и други материални дълготрайни активи, или към инвестиционните имоти, респ. към други активи придобити от обезпечения.

Обичайно оценката на обезпеченията, вкл. на активите, придобити срещу дълг подлежат на годишна оценка от независими външни оценители, а през периода на две такива оценки – на задължителен вътрешен преглед от оценителите на групата.

2.11.2. Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал

Финансовите пасиви на групата включват: задължения към банки и клиенти по привлечени депозити, привлечени средства по договори за кредит и други договори, задължения по лизинг и други текущи задължения.

Групата класифицира своите задължения, дълговите инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови пасиви или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договор със съответния контрагент относно тези инструменти. Групата определя класификацията на финансовите си пасиви в момента на тяхното възникване. Всички финансови пасиви, притежавани от групата са класифицирани като финансови пасиви, последващо оценявани по амортизирана стойност.

Разликите възникващи от промени в собствения кредитен риск за финансови инструменти, определени за отчитане по справедлива стойност в печалбата или загубата се отчитат в резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, без последващо рекласифициране в консолидирания отчет за печалбата и загубата, и другия всеобхватен доход.

Първоначално те се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизирана стойност по метода на ефективната лихва.

Разходите за лихви се отчитат текущо в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) систематично за периода на инструмента.

Финансовите пасиви се отписват когато задължението по тях се уреди, отмени или насрещната страна загуби правото си на упражняване.

2.11.3. Нетирание на финансови активи и финансови пасиви

Финансовите активи и пасиви се нетират и нетната сума се отчита в консолидирания отчет за финансовото състояние на групата само в случаите, когато е налице законно основание признатите суми да се нетират, както и когато съществува намерението те да бъдат уредени на нетна база или реализирането на активите и уреждането на пасивите да бъде извършено едновременно.

2.11.4. Финансови гаранции и неусвоени ангажименти

Условните задължения са задължения възникнали в резултат на минали събития, съществуването на които може да се потвърди само от настъпването или ненастъпването на едно или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат напълно контролирани от групата или не е вероятно да се появи необходимост от изходящ поток от ресурси за погасяване на задължението. Групата предоставя в хода на обичайната си дейност банкови гаранции с характер на заместител на кредит, гаранции за добро изпълнение, тръжни, митнически гаранции, акредитиви на своите клиенти. Тя ги третира като условни ангажименти до настъпване на събитие, което води до възникване на реално задължение за нея да направи плащане към контрагент на нейния клиент, в чиято полза е издадена съответната гаранция. Такова събитие е предявяване към групата за плащане на поетия ангажимент.

Финансовите гаранции се признават първоначално (към състава на *проvizии*) по справедлива стойност, която представлява получената такса (премия). Последващо, задължението на групата по всяка финансова гаранция се измерва по-високата сума от двете: а) първоначално признатата стойност минус амортизираната част от нея, призната в печалбата или загубата, и б) обезценката за очаквани кредитни загуби (съгласно МСФО 9).

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажименти се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статията „*нетна загуба за обезценка на финансови активи*”, а корективът на очакваните кредитни загуби се представя като провизия в консолидирания отчет за финансовото състояние.

Таксата, събирана за издавани банкови гаранции се амортизира на линейна база за периода на гаранциите и се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход към статията “*приходи от такси и комисионни*”.

Неусвоените кредитни ангажименти (улеснения) и акредитивите са ангажименти, при които за период от време, банката се е задължила да осигури на своя клиент кредит по предварително

договорени условия.

Номиналната стойност на финансовите гаранции, неувоените кредитните ангажименти (където кредитът е договорен на пазарни условия) и акредитивите не се признават и отчитат в консолидирания отчет за финансовото състояние. Тази стойност, заедно с признатите загуби се оповестява в приложенията към консолидирания финансов отчет (*Приложение № 30*).

2.11.5. Деривативни инструменти

Групата няма деривативни инструменти към 31.12.2021 г. и към 31.12.2020 г.

2.12. Лизинг

На началната дата на лизинга, която е по-ранната от двете дати - датата на лизинговото споразумение или датата на ангажирането на страните с основните условия на лизинговия договор, групата прави анализ и оценка дали даден договор представлява или съдържа елементи на лизинг. Даден договор представлява или съдържа лизинг, ако по силата на него се прехвърлят срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

Прехвърляне на контрол върху използването на актива е налице, когато групата в качеството ѝ на клиент едновременно получава:

- правото да ръководи използването на определения актив – да определя по какъв начин и с каква цел да използва актива през срока на ползването му;
- правото да получи по същество пряко или не пряко всички икономически ползи от употребата на актива през срока на ползването му – чрез използване, държане или преотдаване на лизинг на актива.

2.12.1.1 Групата като лизингополучател

Групата прилага изискванията на МСФО 16 за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингодател и за всички лизингови договори в качеството ѝ на лизингополучател, с изключение на договорите за ползване на софтуерни лицензи за целите на дейността, лизингови договори със срок под 12 месеца и лизингови договори с ниска стойност на ползания актив, които се признават директно като текущи разходи в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на база линеен метод за периода на лизинга.

Групата не се е възползвала от практическата целесъобразна мярка на МСФО 16, която позволява на лизингополучателя за всеки клас идентифициран актив да не отделя нелизинговите от лизинговите компоненти, а вместо това да отчита всеки лизингов компонент и свързаните с него нелизингови компоненти като отделен лизингов компонент. За договори, които съдържат лизинг на един или повече лизингови и нелизингови компоненти, групата прилага политика да разпределя възнаграждението по договори, които съдържат лизингови и нелизингови компоненти, на база относителните единични цени на лизинговите компоненти и съвкупната единична цена на нелизинговите компоненти.

Първоначално признаване

Групата признава актив „право на ползване“ и „задължение по лизинг“ в консолидирания отчет за финансовото състояние на датата на стартиране на лизинговите договори (датата, на която основният актив е на разположение за ползване от страна на групата-лизингополучател).

Активи „право на ползване“

Активът с право на ползване се отчита първоначално по цена на придобиване, която включва сумата на първоначалната оценка на пасива по лизинга, първоначалните преки разходи, разходите за демонтаж, преместване и възстановяване, както и извършени предишни плащания минус суми за предоставени стимули.

При последващо оценяване на актива с право на ползване се прилагат изискванията на МСС 16 като се използва модела по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и начислените обезценки. Групата амортизира актива „право на ползване“ за по-краткият период от полезния живот и срока на лизинговия договор. Ако собствеността върху актива се прехвърля по силата на лизинговия договор до края на срока на договора, тя го амортизира за полезния му живот.

Всички корекции на задължението за лизинг коригират и актива с право на ползване, а ако той е напълно амортизиран – се отчитат като текущ разход в текущата печалба или загуба.

Активите „право на ползване“ се тестват за обезценка в съответствие с МСС 36 Обезценка на активи, като се прилага политика за определяне и отчитане на обезценката, аналогична на тази при имотите и оборудването (дълготрайните материални активи). Възстановимата стойност на активите „право на ползване“ е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се определят като разлика между възстановимата и балансовата стойност (когато възстановимата стойност е по-ниска от балансовата), и се представят в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като други административно-оперативни разходи.

Активите „право на ползване“ се представят към “имоти, оборудване и активи с право на ползване” в консолидирания отчет за финансовото състояние, а тяхната амортизация – към разходи за амортизация в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватния доход.

Задължение по лизинг

Задължение по лизинг се признава първоначално по настоящата стойност на лизинговите плащания, които не са изплатени към тази дата. Те включват:

- фиксирани плащания (включително фиксирани по същество лизингови плащания), намалени с подлежащите на получаване лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти първоначално оценени, използвайки индексите или процентите на датата на стартиране на лизинга;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че групата-лизингополучател ще ползва тази опция;

- плащания на санкции за прекратяване на лизинговите договори, ако в срока на лизинговия договор е отразено упражняването на опция за прекратяването на договора от страна на групата-лизингополучател;
- сумите, които групата очаква да плати на лизингодателите като гаранции за остатъчна стойност.

Променливите лизингови плащания, които не зависят от индекси или проценки, а са свързани с изпълнение или с използването на основния актив, не се включват в оценката на задължението по лизинг и в актива „право на ползване“. Те се признават като текущ разход в периода, в който настъпи събитието или обстоятелството, довело до тези плащания и се включват към други административно-оперативни разходи, в печалбата и загубата за годината.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциален лихвен процент на групата, която тя би плащала в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда. Групата прилага като диференциален лихвен процент лихвените проценти по срочни депозити съгласно лихвения си бюлетин, съответстващи на сроковете и на видовете контрагенти по лизинговите договори.

Лизинговите плащания (вноски) съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и попадащата се част от лизинговото задължение (главница). Финансовите разходи се начисляват в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход на групата през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение, като се представят като „разход за лихва“.

Задълженията по лизинг се представят в консолидирания отчет за финансово състояние в статията „други пасиви“.

Групата оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази лихвата по задълженията по лизинг;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;
- преоценява балансовата стойност на задълженията по лизинг, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор;
- гаранциите за остатъчна стойност се преразглеждат и коригират, ако е необходимо към края на всеки отчетен период.

Групата преоценява задълженията си по лизинг (при което извършва и кореспондиращи записвания към съответните активи „право на ползване“), когато:

- има промяна в срока на лизинга или е възникнало събитие или обстоятелство, което е довело до промяна в оценката на опцията за закупуване, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с коригиран дисконтов процент;
- има промяна в плащанията за лизинг, произтичаща от промяна в индекс или процент или има промяна в сумите, които се очаква да бъдат дължими по гаранции за остатъчна стойност, при което коригираните задължения по лизинг се преизчисляват с непроменения (оригиналния) дисконтов процент (освен когато промяната в лизинговите плащания,

произтича от промяна в плаващите лихвени проценти, в този случай се използва коригиран дисконтов процент, който отразява промените в лихвения процент);

- лизинговият договор е изменен и това изменение не е отразено като отделен лизинг, в този случай задължението по лизинг се преизчислява като се базира на срока на променения лизингов договор, дисконтирайки променените лизингови плащания с коригиран дисконтов процент към датата на влизане в сила на изменението.

Краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с по-ниска стойност

Групата прилага освобождаването по реда на МСФО 16 от изискването за признаване на актив „право на ползване“ и задължение по лизинг за лизинговите си договори на активи на ниска стойност, представляващи наем на АТМ, които групата счита, че са на ниска стойност като нови и се използват самостоятелно в групата, без да са зависими и тясно свързани с други активи.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и лизингови договори, по които основният актив е с ниска стойност се признават директно като текущ разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

2.12.1.2 Групата като лизингодател

Групата класифицира всеки от своите лизингови договори като договор за оперативен или договор за финансов лизинг. Когато с договора за лизинг се прехвърлят по същество всички съществени рискове и стопански изгоди от собствеността върху основния актив, той се класифицира като договор за финансов лизинг, всички останали договори се класифицират като договори за оперативен лизинг.

Когато групата е междинен лизингодател, то отчита основния лизинг и договорът за преотдаване като два отделни договора. Договорът за преотдаване се класифицира като финансов или оперативен в зависимост от актива „право на ползване“, възникнал по основния договор.

Оперативен лизинг

Приходите от наем от оперативните лизинги се признават от групата на линейна база за периода на лизинговия договор. Първоначалните преки разходи, извършени във връзка с постигането на оперативния лизинг, се прибавят към балансовата стойност на основния актив и се признават като разход през срока на лизинговия договор на линейна база.

Основният актив, предмет на лизинговия договор, остава и се представя в консолидирания отчет за финансовото състояние на групата.

Финансов лизинг

Групата признава и представя активите, държани по силата на договор за финансов лизинг, в своя консолидиран отчет за финансово състояние под формата на лизингово вземане, чиято сума е равна на нетната инвестиция в лизинговия договор. Лизинговите вземания са представени в консолидирания отчет за финансово състояние на групата към статията Предоставени кредити и

аванси на клиенти.

Групата признава финансов доход (лихва по лизинг) през срока на лизинговия договор по модела на постоянна периодична норма на възвръщаемост от нетната си инвестиция в лизинга. Лихвените приходи се включват в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи на база ефективен лихвен процент.

Когато договърът съдържа лизингов и нелизингови компоненти групата прилага МСФО 15, за да разпредели общото възнаграждение по договора между отделните компоненти.

2.13. Имоти, оборудване и активи с право на ползване

2.13.1. Имоти и оборудване

Имотите и оборудването (дълготрайните материални активи) на групата са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално оценяване

При първоначалното си придобиване имотите и оборудването се оценяват по цена на придобиване, която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

Групата е определила стойностен праг от 150 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се третират като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от групата подход за последваща балансова оценка на имотите и оборудването е модела на себестойността по МСС 16 – цената на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Методи на амортизация

Групата използва линеен метод на амортизация на имоти и и оборудване. Ползният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване и е както следва:

	години	%
▪ Сгради	65	1,5
▪ Машини, компютърна техника и оборудване	6,7-7	15-50
▪ Инвентар	6,7	15
▪ Автомобили	4	25
▪ Подобрения на наети помещения - за срока на наемния договор		

Определеният срок на годност на оборудването се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира проспективно.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини, съоръжения и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части или на преустройство и реконструкция, се капитализират към стойността на съответния актив и се преразглежда остатъчния му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от стойността на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имоти и оборудване в консолидирания отчет за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имоти и оборудване е по-високата от двете: справедливата стойност без разходите за продажба или стойността в употреба. За определянето на стойността в употреба на активите, бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината), по статия „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Имотите и оборудването се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат – при прехвърляне на контрола към получателя на актива.

Печалбите или загубите от продажба на активи се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО 15, и балансовата стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние на актива към датата на продажбата. Печалбите и загубите от продажба се признават в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други приходи от дейността, нетно*”.

2.13.2. Активи с право на ползване

Активите с право на ползване се представят заедно с имоти и оборудване в консолидирания отчет за финансовото състояние като прилаганата счетоводна политика е оповестена в *Приложение 2.12.1.1*. Групата използва линеен метод на амортизация на активите с право на ползване до срока на лизинговия договор.

2.14. Инвестиционни имоти

Групата третира като инвестиционни имоти, притежавани от нея недвижими имоти, които

представяват сгради и части от сгради, отдавани под наем, земи, принадлежащи към отдаваните под наем сгради и такива, придобивани и държани с трайна инвестиционна цел.

Групата придобива имоти, които са служили и като обезпечение по необслужвани кредити, като ги класифицира като инвестиционни, когато нейното намерение е да ги отдава дългосрочно под наем или заради очаквано в бъдеще нарастване на стойността на имота, поради определени негови качества и предимства.

Първоначално оценяване

Инвестиционните имоти първоначално се оценяват по цена на придобиване. Цената на придобиване на закупен инвестиционен имот включва неговата покупна цена и всички разходи, които могат пряко да бъдат отнесени към актива - професионални хонорари, комисионни за брокери, данъци по придобиване на имота и др. В първоначалната оценка се включват всички трайно прикрепени дълготрайни материални активи и други активи, без които инвестиционният имот не би могъл да осъществява предназначението си. Цената на придобиване на инвестиционните имоти, придобити като обезпечение по необслужвани кредити обичайно е цената определена на публичната продан или договорената между двете страни цена.

Последващо оценяване

Инвестиционните имоти са представени в консолидирания отчет за финансовото състояние по историческа цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Последващите разходи, свързани с инвестиционен имот, се отразяват като увеличение на балансовата му стойност, когато водят до увеличаване на очакваните икономически изгоди спрямо първоначално определените. Всички други последващи разходи по поддръжката на имота се признават като текущи разходи за периода, през който са направени.

Методи на амортизация

Групата използва *линеен метод на амортизация* на сградите, включени в групата на инвестиционните имоти. Ползният живот по сградите, компоненти на инвестиционните имоти е в рамките на диапазона от 25-65 години. Земята не се амортизира.

Трансфери от и към групата “инвестиционните имоти” се прави, когато има промяна в употребата на даден имот.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на инвестиционните имоти в консолидирания отчет за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в консолидирания отчет за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Загубите от обезценка се отчитат в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Инвестиционните имоти се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние,

когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя.

Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към статията “*други доходи от дейността, нетно*” в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

2.15. Нематериални активи

Нематериалните активи са представени в консолидирания финансов отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Методи на амортизация

В групата се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот по групи активи, както следва:

	Години	%
▪ Програмни продукти	5-10	20-10
▪ Лицензии	6,7	15

Обезценка на активи

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

Печалби и загуби от продажба

Нематериалните активи се отписват от консолидирания отчет за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО 15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията “*други доходи от дейността, нетно*”.

2.16. Нетекущи активи държани за продажба

Нефинансови активи се класифицират като държани за продажба, ако тяхната балансова стойност ще бъде възстановена чрез продажба, а не чрез продължаваща употреба в дейността на групата. Тези активи, обичайно, са били първоначално приети от групата като обезпечения и се придобиват в следствие от нея в резултат на замяна “дълг срещу собственост” от кредитополучатели, които не обслужват своите задължения съгласно договорните условия по кредита.

Нетекущи активите, класифицирани в тази група, са налични за незабавна продажба в тяхното настоящо състояние. Те се класифицират в тази категория само тогава, когато ръководството на групата има ясни намерения и приоритети да извърши продажбата в обозримо бъдеще (до 1 година) като за целта са и започнати процедури по активно търсене на купувачи.

Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба, се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние отделно и се оценяват по по-ниската от балансовата стойност (първоначално, цена на придобиване) и справедливата им стойност, намалена с преките очаквани разходи по продажбата. Признатата обезценка се представя към статията „*други административно-оперативни разходи*” в консолидирания отчет за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Активите от тази класификационна група не се амортизират.

2.17. Активи, придобити от обезпечения

Активи, представляващи имоти и оборудване, придобити срещу дълг под формата на пълно или частично удовлетворение по даден кредит, първоначално се оценяват по цена на придобиване, включваща разходите по сделката.

След първоначалното си признаване, тези активи се оценяват по по-ниската от: тяхната балансова стойност или нетната им продажна цена.

Активите, придобити от обезпечения се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние към позицията „*други активи*” (*Приложение № 22*). Печалбите или загубите, свързани с реализацията на тези активи се представят в консолидирания отчет за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

2.18. Провизии

Провизии се признават, когато групата има настоящо конструктивно или правно задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно че уреждането на това задължение е свързано с изтичане на ресурси. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството към датата на консолидирания отчет за финансовото състояние за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение. Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен.

2.19. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения със служителите в групата се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналят е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата или другия всеобхватен

доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удръжки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки консолидиран финансов отчет групата прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсиреми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите на самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на групата като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд “Пенсии”, допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд “Общо заболяване и майчинство” (ОЗМ), фонд “Безработица”, фонд “Трудова злополука и професионална болест” (ТЗПБ), фонд “Гарантиране вземания на работниците и служителите” (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски са регламентирани в Кодекса за социално осигуряване (КСО), както и в Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от групата в качеството ѝ на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд “Пенсии”, фонд “ОЗМ”, фонд “Безработица”, фонд “ТЗПБ”, както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към дружествата от групата няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд. Дължимите от дружествата от групата вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда групата в качеството ѝ на работодател е задължена да изплаща на персонала си обезщетение в размер на брутното трудово възнаграждение на съответния служител за два месеца при прекратяване на трудовото правоотношение с него поради пенсиониране. В случай, че служителят е придобил в банката или в същата група предприятия десет години трудов стаж през последните двадесет години, обезщетението е в размер на брутното трудово възнаграждение за шест месеца. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на консолидирания финансов отчет, по която те се представят в консолидирания отчет за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, в статията „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет групата назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиран в България, където функционира и самата група.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, групата като работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Групата признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.20. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на групата са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2021 г. е 10 % (2020 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на групата към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде

генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспадат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в консолидирания отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Към 31.12.2021 г. отсрочените данъци върху печалбата на групата са оценени при ставка, валидна за 2022 г., която е в размер на 10% (31.12.2020 г.: 10%).

2.21. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти за целите на консолидирания отчет за паричните потоци се състоят от парични средства в брой, по разплащателни сметки в други банки, предоставени депозити на други банки - на виждане и/или с оригинален срок до 3 месеца, както и салда по сметките с Централната банка, които са свободни от всякакви ограничения.

2.22. Акционерен капитал и резерви

Търговска банка Д АД е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на групата. Акционерите отговарят за задълженията на групата до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност.

Акционерният капитал представлява неподлежащия на разпределение капитал на групата и е представен по номиналната стойност на издадените акции.

Банката и акционерните дружества от групата са задължени да формират **Фонд Резервен (законов резерв)**, съгласно изискванията на Търговския закон от разпределение на печалбата (Приложение 28).

Резервът от финансови активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от разликата между балансовата стойност на финансовите активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и техните справедливи стойности към датата на извършване на преоценката.

Преоценъчният резерв се прехвърля към текущите печалби и загуби в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, когато финансовите активи се продадат или при наличие на трайни и продължителни обезценки. От 1 януари 2018 г. преоценъчният резерв на капиталовите инструменти при тяхното отписване не се рециклира в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в текущия резултат за периода.

Дивиденди върху обикновените акции се признава като задължение и се намалява за сметка на натрупаните печалби, когато има решение на Общото събрание на акционерите.

2.23. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на групата се оценяват и представят на повтаряща се база и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са:

а) за целите на оценката и представянето по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет:

- ✓ *финансови активи* – ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, съгласно МСФО 9;

б) за целите на оповестяването по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет:

- ✓ *финансови активи и пасиви* – отчитани по амортизирана стойност, съгласно МСФО 9: ценни книжа по амортизирана стойност; вземания от банки, предоставени кредити и аванси на клиенти; задължения към банки и задължения към клиенти.
- ✓ *нефинансови активи* - инвестиционните имоти; активи държани за продажба.

Също така дружествата от групата определят справедлива стойност и на получаваните от тях обезпечения.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които групата задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

В групата са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви.

Групата прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като

се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. – да минимизира използването на ненаблюдаема информация.

Тя използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котираны пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци.

При наличие на активен пазар, групата използва директни котираны (некоригирани) цени за определяне на справедливата стойност на съответния финансов инструмент.

В случаите, когато пазарът за даден финансов инструмент не е активен, групата установява справедливата стойност, използвайки определена техника за оценка. Техниките за оценка включват използване на скорошни преки сделки между информирани, съгласни страни (ако има такива), справка с текущата справедлива стойност на други инструменти, които са сходни по същество, дисконтирани парични потоци и модели с цени на опции. Избраната техника за оценка използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за групата оценки, включва всички фактори, които участниците в пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методологии за ценообразуване на финансови инструменти. Данните за техниките за оценка разумно представят пазарните очаквания и измервания за факторите на риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Групата проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от явни текущи пазарни транзакции със същия инструмент или основани на други налични явни пазарни данни.

Справедливите стойности отразяват кредитния риск на инструмента и включват корекции за отчитане на кредитния риск на групата и на отсрещната страна при необходимост. Оценките на справедливата стойност, получени от модели, се коригират според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела, до степента, в която според групата трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяване на сделка.

Определянето на справедливата стойност на нефинансови активи се прилага периодично (ежегодно). При определяне на справедливата стойност на инвестиционните имоти за целите на оповестяване в консолидирания финансов отчет, групата използва експертизата на външни независими лицензирани оценители. Изборът на оценители се прави на база следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и съответните отговорни лица на групата. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от групата. Справедливата стойност на активите, държани за продажба е договорената продажна цена между групата и съответния купувач.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котираны (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котираны цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на значителни корекции; и

- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Групата прилага справедлива стойност и от трите нива на йерархията.

За активите и пасивите, които се оценяват по справедлива стойност в консолидираните финансовите отчети на повтаряема база, групата прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, групата обобщава съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на съответното йерархично ниво на справедливата стойност (*Приложение № 2.23.2.1 и Приложение № 2.23.2.2*).

2.24. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на групата. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

При изготвянето на консолидираните финансови отчети на групата, нейното ръководство е необходимо да направи множество преценки, приблизителни оценки и допускания, които пряко оказват ефект върху стойностите на отчетените приходи, разходи, активи и пасиви, респ. на показатели в приложените оповестявания, вкл. на условните пасиви. Несигурностите, свързани с тези допускания и преценки могат да доведат до съществени корекции в балансовите стойности на засегнатите активи и пасиви.

Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за консолидирания финансов отчет, са оповестени по-долу както следва:

2.24.1. Очаквани кредитни загуби

2.24.1.1. Определяне на очаквани кредитни загуби за финансови активи с нисък кредитен риск

За инструменти с нисък кредитен риск се приемат такива, за които рискът от неизпълнение е нисък, способността на контрагента да изпълнява договорните си задължения в краткосрочен план е стабилна, негативни промени в дългосрочен план на икономическите условия е малко вероятно да променят способността за изплащане на задълженията. За вземанията от банки и дълговите инструменти, отчитани по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, дружествата от групата приемат към отчетната дата, че вероятността от настъпване на неизпълнение е малко вероятна, поради което определят за тях 12 месечни кредитни загуби. В случай, че в последващи отчетни периоди критериите за нисък кредитен риск престанат да бъдат изпълнени, дружествата от групата извършват анализ по отношение на промяната в кредитния риск спрямо първоначалното признаване, за да преценят необходимостта от определяне на обезценка за загуби за целия срок на инструмента. Определянето инструментите като такива с нисък кредитен риск изисква преценка. При формирането на тази преценка, дружествата от групата използват цялата разумна, аргументирана и уместна информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия.

2.24.1.2. Определяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансовите активи е област, която изисква

съществени предположения за бъдещите икономически условия и поведение на контрагентите, клиентите и длъжниците (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби). За прилагането на тези предположения ръководството на групата прави редица важни преценки, като:

- определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск;
- избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби;
- формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби;
- установяване и оценка за взаимовръзката между историческите проценти на неизпълнение и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тях в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби.

Групата е разработила цялостна Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очакваните кредитни загуби по финансови инструменти, вкл. модели и конкретни техники, допускания и установени взаимовръзки между използваните във формулите величини, съгласно МСФО 9. Тя класифицира рисковите си активи в три рискови фази в зависимост от промените в кредитния риск след първоначалното признаване на актива и съответно оценява очакваните кредитни загуби на база 12-месечната вероятност от неизпълнение, ако няма промяна на кредитното качество (фаза 1) и на база на вероятността от неизпълнение за целия срок на инструмента (фаза 2 и фаза 3), при наличие на значително увеличение на кредитния риск. При определяне доколко значително е увеличен кредитният риск спрямо първоначалното признаване на актива групата използва цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия. Конкретно наблюдаемите показатели са оповестени в *Приложение от № 2.24.1.2.1. до Приложение № 2.24.1.2.6.*

Загубата при неизпълнение е преценка за вредите, които би претърпяла групата при настъпване на събитие по неизпълнение и се базира на разликата между договорните парични потоци и паричните потоци, които тя очаква реално да получи, включително от обезпечения и други кредитни улеснения. Съществената преценка, която се прави е при определянето на времето и размера на очакваните парични потоци по периоди, включително при определяне на стойността на обезпечението и факторите, които влияят на сумите на паричните потоци. Ръководството формира своите преценки на база исторически опит от загуби за активи, на които е присъщ кредитен риск и видовете обстоятелства, водещи до обезценка, сходни с онези в текущия портфейл, за да дефинира бъдещите парични потоци. Допълнително, при определяне размера на очакваните кредитни загуби групата използва и прогнозна информация относно очакваните промени в бъдеще на определени макроикономически условия и показатели, и предположения за регресионни връзки как промените в тези показатели биха повлияли върху вероятността от неизпълнение.

Изчисленията на групата на очакваните кредитни загуби са резултат от комплексни модели, съдържащи набор от основополагащи допускания за избор на съответни входящи променливи и техните взаимовръзки. Елементите на моделите за очаквани кредитни загуби, които предполагат съществени допускания и преценки, са:

- Възприетите критерии за оценка дали е налице значително увеличение на кредитния риск и тяхното конкретно приложение, особено базиращите се на качествени характеристики;
- Сегрегацията на отделните финансови инструменти на отделни портфейли за целите на колективната обезценка;
- Разработването на самия модел на очаквани кредитни загуби, вкл. изборът и прилагането на конкретни формули и данни;
- Конкретното обвързване и усредняване на показателите за вероятностите на неизпълнение спрямо отделните вътрешни рисково групи (портфейли) от експозиции или индивидуални експозиции;
- Определянето на регресионните връзки между определени макроикономически сценарии и съответните показатели, като БВП, безработица, хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПЦ), индекс на цените на жилища и общ доход на глава от населението (ОДГН) и ефектът им върху PD, LGD и EAD, както и върху промените в стойностите на обезпеченията;
- Избор на прогнозни макроикономически показатели за участие във формулите за изчисление на очакваните кредитни загуби;

2.24.1.2.1. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с вземания от банки

Групата прилага общия подход установен от МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с вземанията от банки. Възприет е рейтинговият модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво отделен финансов инструмент-контрагент). Промяната в оценката на кредитния риск на финансовия инструмент е измервана чрез комплекс от критерии.

Групата обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на банките-контрагенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. През 2021 групата е усъвършенствала модела си в частта за финансови инструменти без присъдена кредитна оценка от Moody's, Fitch и Standard & Poor's. При тях се взема предвид и наличието на кредитната оценка на друга призната организация АВКО (БАКР за българските банки и др.). Това се извършва при спазване на изискванията съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1799 на комисията от 7 октомври 2016 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на съотнасянето на кредитните оценки на агенциите за външна кредитна оценка за кредитния риск в съответствие с член 136, параграф 1 и член 136, параграф 3 от Регламент (ЕС) 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета. В предходни години финансовите инструменти без такъв кредитен рейтинг се оценяваха в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията. От 2021 година при липса на кредитна оценка от АВКО се присъжда кредитното качество в следната последователност - първо на компанията майката (когато има такава), а в останалите случаи се прилага експертна оценка от компетентното рисково звено на база индивидуален анализ и преглед на външна кредитна оценка на институции от същата юрисдикция, опериращи в същия икономически сектор със сходни финансови и риск показатели и сходен бизнес модел. За финансови инструменти, при които не е възможно да се определи кредитен рейтинг се използва PD за категория SG базирана на публичната информация на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's. Финансовите инструменти с определен външен кредитен рейтинг на банката-контрагент като „инвестиционен” се приема, че са с нисък кредитен

риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби.

Приетите от групата критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водещ до вероятно евентуално неизпълнение; обявяване в несъстоятелност на банката-контрагент; и б) *допълнителен критерии* (активиращи се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официалния външен кредитен рейтинг на банката-контрагент спрямо първоначалния рейтинг, присъден от съответните международни рейтингови агенции.

Групата използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се разглеждат и претеглят различни сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по вземания от банки (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на вземания от банки за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

За 2021 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за вземанията от банки е 23 х.лв. (2020 г. печалба: 314 х.лв.) (*Приложение № 7*).

2.24.1.2.2. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени кредити и аванси на клиенти

Групата прилага общия подход на МСФО за определянето на очакваните кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти на база вътрешно разработени политики, правила, модели и техники за изчисление. Ежемесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити за оценка на рисковите експозиции, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти.

Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално (експозиция и/или свързана група експозиции) и колективно ниво (подпортфейли). При изчисленията и анализите се вземат предвид наличието или отсъствието на обективни индикатори за значително нарастване (намаление) на кредитния риск и риска от неизпълнение. Такива индикатори са тези събития, които са възникнали след първоначалното признаване на експозицията и които оказват влияние върху очакваните бъдещи парични потоци по експозицията. Групата текущо наблюдава основно следните индикатори, за да оцени промяната в кредитния риск, като използва вътрешна и външна информация, а именно: дни просрочие, наличие на мерки по реструктуриране, анализ на финансови

показатели на кредитополучателя, взаимоотношения с групата, наличие на задлъжнялост в други банки, наличие на запори, наличие на репутационен риск и т.н. През 2021 г. групата не е променила набора си от критерии за оценка на промяната на кредитния риск, поради пандемичното положение, последица от КОВИД 19, а по-скоро се е фокусирала върху повишаване на ефективността на управлението на риска и ранното индикиране на промените в поведението и обслужването от страна на клиентите, като самите кредити под мораториум са идентифицирани за по-специфично текущо наблюдение. Групата следи представянето на клиентите независимо от сектора, в който те оперират и без предефинирана тежест върху оценката на риска на тези сектори, най-сериозно засегнати от КОВИД 19 кризата. През 2021 г. Групата задълбочи прегледа на качеството на количествените критерии за кредитен риск, в това число наблюдаваше тенденции за влошаване на финансовите показатели в междинните финансови отчети на компаниите.

Приетите от групата критерии за измерване наличието на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на финансовия инструмент, са свързани със спецификата на продукта, респ. характеристиките на обособения подпортфейл при използване на достъпна, аргументирана и разумна информация. Приетите критерии от групата са обособени в две групи: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; мерки по реструктуриране и финансови показатели (където е приложимо) и б) *допълнителни критерии*: започнато принудително събиране от други контрагенти на кредитополучателя или от държавата; открита процедура за обявяване в несъстоятелност или ликвидация; наличие на съществена промяна в основни показатели и коефициенти за финансов анализ; установено просрочие по експозиции на кредитополучателя в други институции над 90 дни; неизпълнение на задължения за постигане на определени финансови показатели, съгласно първоначално одобрение на предоставения кредит. Групата не е променила набора от критериите си за завишен кредитен риск и не е добавила критерия „КОВИД 19”, т.е. обстоятелството, че даден длъжник функционира в отрасъл/сектор, пряко и съществено засегнат от кризата поради пандемичната обстановка, или принадлежи към група, заета в такива отрасли/сектори, както и поради факта, че се е възползвал от мораторните условия.

Определянето на очакваните кредитни загуби по рисковите експозиции се извършва на колективна основа (на ниво подпортфейл с общи рискови характеристики) за кредитите, класифицирани във Фаза 1 и Фаза 2. Основните критерии при сегментирането на подпортфейлите за целите на колективната обезценка включват: съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; вътрешна клиентска сегментация, определена в зависимост от размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; начин на погасяване и вид обезпеченост; размер на обща експозиция на един клиент.

Кредитните експозиции, класифицирани във Фаза 3 се оценяват на индивидуална основа.

Основните рискови параметри при приложението на модела за определяне на очакваните кредитни загуби включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – експозицията при неизпълнение е приблизителна оценка на експозицията при бъдеща дата на неизпълнение, като се вземат предвид и се отчетат очакваните промени в експозицията след отчетната дата, включително погасявания на главница и лихви, усвоени суми и начислени лихви от пропуснати плащания;

➤ Дисконтов фактор - при определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци групата използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в

портфейла ѝ, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2021 год.

➤ Вероятност от неизпълнение (PD):

Определяне на 12 месечно PD

За определяне на 12 месечното PD при колективно оценявани експозиции във Фаза 1 за всеки отделен подпортфейл, групата поддържа историческа информация на коефициенти за миграцията на кредитните експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 към Фаза 3. Стойността на 12 месечното PD се определя на ниво подпортфейл въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност за период, който обхваща 7 години.

Определяне на PD за целия живот на кредита (Lifetime PD).

За определяне на PD за целия живот при колективно оценявани експозиции във Фаза 2 за всеки отделен кредитен подпортфейл, групата извършва линейна екстраполация на 12 месечно PD на степен среден остатъчен матуритет за съответния подпортфейл.

При овърдрафтите и кредитните карти групата определя PDlifetime на база на направен анализ и предишен опит по отношение на средния остатъчен живот на кредитите в тези подпортфейли. За овърдрафтите и кредитните карти групата е приела, че този срок е 1 080 дни.

За експозиции във Фаза 3 стойността на PD за целия живот на кредита е приета за 100%.

➤ Загуба при неизпълнение (LGD)

Параметърът LGD при колективно обезценяваните кредитни експозиции във Фаза 1 и Фаза 2 е определен на база историческа информация, включваща всички кредити, които имат поне веднъж първоначална дата на неизпълнение. Анализът изследва размерът на събраните суми, считано от първата дата на неизпълнение на кредитната сделка, като са изключени периодите в които кредита не е в статус неизпълнение. Параметърът се изчислява като съотношение между нетна настояща стойност на входящите парични потоци по кредити в неизпълнение от датата на първото неизпълнение. Във входящите парични потоци се включват погашения по главници, лихви, такси, реализация на обезпечение и разходи по изпълнение. Входящите парични потоци се дисконтират с ефективния лихвен процент по всяка кредитна сделка към датата на неизпълнение. LGD параметърът се определя за всеки подпортфейл.

Параметърът LGD при кредитните експозиции във Фаза 3 се определя на индивидуално ниво, като отчита ефекта на полученото обезпечение както и очакваните парични потоци, договорени с кредитополучателя по извънсъдебно споразумение, където е приложимо. За определяне стойността на LGD групата определя реализируемата стойност на обезпечението, за каквато приема неговата ликвидационна стойност, като се разглеждат и претеглят различни сценарии.

➤ Макроикономически прогнозни показатели

За отразяване ефекта на текущите и прогнозни икономически условия при определянето на очакваните кредитни загуби, групата извършва допълнителна корекция на изчислените исторически показатели за вероятност от неизпълнение (12 месечно PD и PD за целия живот на кредита) с ефекта и влиянието на определени макропоказатели за тригодишен период, за които е установена регресионна връзка.

Основните макроикономически показатели, включени в модела за обезценка на предоставените кредити на клиенти, са както следва:

- Индекси на потребителските цени (Harmonised Index of Consumer Prices);
- Коефициент на безработица (Unemployment rate);
- Брутен вътрешен продукт (GDP);

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по предоставени кредити и аванси на клиенти (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансов инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} - LV(Coll)$$

Към 31.12.2021 г. и към 31.12.2020 г. групата няма закупени експозиции, които са закупени първоначално обезценени и са в неизпълнение (POCI – purchased originally credit impaired).

За 2021 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за предоставени кредити и аванси на клиенти е 1,787 х.лв. (2020 г. 3,928 х.лв. – нетна загуба) (*Приложение № 7*).

2.24.1.2.3. Моделиране и рисковите параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по амортизирана стойност

Групата прилага общия подход съгласно МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност. Възприет е рейтингов модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво финансов инструмент-контрагент). Промяната в кредитния риск на финансовия инструмент се измерва чрез комплекс критерии, приети от групата.

Групата обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на съответните емитенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. През 2021 групата е усъвършенствала модела си в частта за финансови инструменти без присъдена кредитна оценка от Moody's, Fitch и Standard & Poor's. При тях се взема предвид и наличието на кредитната оценка на друга призната организация АВКО (БАКР за българските банки и др.). Това се извършва при спазване на изискванията съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1799 на комисията от 7 октомври 2016 година за определяне на технически стандарти за изпълнение по отношение на съотнасянето на кредитните оценки на агенциите за външна кредитна оценка за кредитния риск в съответствие с член 136, параграф 1 и член 136, параграф 3 от Регламент (ЕС) 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета. В предходни години финансовите инструменти без такъв кредитен рейтинг се оценяваха в зависимост от степента на кредитно

качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията. От 2021 година при липса на кредитна оценка от АВКО се присъжда кредитното качество в следната последователност - първо на компанията майката (когато има такава), а в останалите случаи се прилага експертна оценка от компетентното рисково звено на база индивидуален анализ и преглед на външна кредитна оценка на институции от същата юрисдикция, опериращи в същия икономически сектор със сходни финансови и риск показатели и сходен бизнес модел. За финансови инструменти, при които не е възможно да се определи кредитен рейтинг се използва PD за категория SG базирана на публичната информация на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's.

Когато дадени инструменти са с определен външен кредитен рейтинг на емитента като „инвестиционен”, се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби. За тези с кредитен рейтинг по-нисък от инвестиционния се извършват допълнителни анализи, свързани с емитента на финансовия инструмент, характеристиките на финансовия инструмент, процеса на търговия на финансовия инструмент и други индикатори за наблюдение.

Приетите от групата критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водеща до вероятно неизпълнение и/или предлагане на нов или реструктуриран дълг или нов пакет от ценни книжа, които намаляват първоначалното задължение; обявяване в несъстоятелност на емитента; промяна в условията за плащане на договорно споразумение, наложено от суверена, водещо до намаляване на финансовото задължение и б) *допълнителен критерий* (активиращ се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официални външни кредитни рейтинги на емитента, присъдени от международни рейтингови агенции.

Групата използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). Коефициентът на възстановяване (Recovery Rates) при дългови финансови инструменти отразява степента, до която могат да бъдат възстановени главницата и начислената лихва по дългов инструмент в неизпълнение. Процентът на възстановяване позволява да се направи прогноза за загубата, която би възникнала в случай на неизпълнение, изчислена като 1 минус процент на възстановяване. За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се преценяват възможните сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции – дългови ценни книжа (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = PD * LGD * EAD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на съответната дългова ценна книга - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и за експозиции по дългови ценни книжа с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

Същността на модела се основава на транзакционна матрица на рейтингите и на макроикономически времеви серии. Рейтингите са изградени на база макроикономически профил, финансов профил и качествени показатели. Макроикономически времеви серии включват показатели като безработица и спред спрямо безрискова доходност. Моделът е валидиран, чрез извършване на backtesting, изчисляване на коефициент на точност, стабилност на модела и др.

За 2021 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност е 116 х.лв. (2020 г.: 17 х лв нетна загуба). (*Приложение № 7*)

2.24.1.2.4. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Подходът, моделирането и рисковите параметри при определянето на очаквани кредитни загуби са аналогични на тези оповестени в *Приложение № 2.24.1.2.3.*

За 2021 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е 53 х.лв. (2020 г.: 94 х.лв.). (*Приложение № 7*)

2.24.1.2.5. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с Други финансови активи

Групата прилага общият подход при определянето на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи.

За 2021 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи е 37 х.лв. (2020 г.: 41 х.лв.) (*Приложение № 7*).

2.24.1.2.6. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажименти

Групата прилага общия подход съгласно МСФО 9 на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставените финансови гаранции, акредитиви на клиенти и неусвоени ангажименти. Възприет е модел за оценка, идентичен на прилагания модел при предоставените кредити. При определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с неусвоените ангажименти се използва кредитен конверсионен фактор, изчислен на база вътрешна историческа информация, обхващаща период от десет години.

В групата ежесечно се извършва преглед на издадените гаранции и акредитиви, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти след датата на издаването им.

Групата е приела стойност на LGD равно на нула, на база исторически петгодишен анализ за наблюдение на несъщественост на сумите на предявени и платени гаранции и акредитиви.

За 2021 г. и 2020 г. няма отчетен ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за финансови гаранции.

2.24.2. Определяне на справедлива стойност

2.24.2.1. Определяне на справедлива стойност на финансови инструменти

а) финансови инструменти, оценявани по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет

Притежаваните от групата ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, представляващи: а) дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (корпоративни облигации и държавни ценни книжа) и б) корпоративни акции или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) се оценяват и представят в консолидирания отчет за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Възприетата от групата политика на оценяване предвижда определяне на средна цена между котировки „купува” и „продава” за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като се елиминират най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

б) финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност в консолидирания финансов отчет

Групата категоризира финансовите инструменти, които се оценяват по амортизирана стойност в консолидирания финансов отчет, но за които се изисква оповестяване на справедливата стойност в следните категории: *парични средства и вземания от Централната банка; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа по амортизирана стойност ; други финансови активи, задължения към банки, задължения към клиенти и други финансови пасиви.*

Групата определя справедливата стойност на тези групи финансови активи и пасиви, като са използвани следните техники и предположения:

Парични средства и вземания от Централната банка

Тази позиция включва парични средства в брой и наличности по разплащателни сметки в БНБ, включително минимални задължителни резерви.

Справедливата стойност *на паричните средства в брой* съвпада изцяло с тяхната балансова и номинална стойност. За тази позиция, групата класифицира справедливата ѝ стойност в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност.

Справедливата стойност *на наличностите по разплащателни сметки в БНБ, включително минималните задължителни резерви* е близка или съвпада с балансовата (амортизираната) им стойност. Групата класифицира тези позиции в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Вземания от банки

Вземанията от банки включват междубанкови депозити и ностро сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет до 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца е определена чрез метода на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени актуални лихвени проценти, котираны на паричния пазар за инструменти с подобен риск и матуритет.

Групата класифицира *вземанията от банки* в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Предоставените кредити и аванси на клиенти са представени нетно, след приспадане на начислената обезценка. Определянето на справедливата стойност на *кредитите и аванси на клиенти* се базира на оценъчни модели, като техники на дисконтирани парични потоци и е класифицирана от групата в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Входящите данни за оценъчните техники включват очаквани парични потоци за живота на кредита и осреднени лихвени нива за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ. За кредити, класифицирани като загуба, групата признава за справедлива стойност дисконтираната балансова стойност на кредита.

Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност

Справедливата стойност на *ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност*, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (държавните ценни книжа – облигации), се базира на осреднени пазарни котировки на активен пазар и е класифицирана в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност. Тя е определена от групата като средна цена между котировки „купува” и „продава” за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като са елиминирани най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

Други финансови активи

Другите финансови активи основно включват вземания по договор за наем и разплащания по картови транзакции.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Групата класифицира *другите финансови активи* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към банки

Задълженията към банки включват получени депозити и привлечени средства под формата на кредити.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет над 3 месеца се базира на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти, котиран на паричния пазар за инструменти с подобен риск, валута и матуритет.

За тези активи групата класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Задължения към клиенти

Задълженията към клиенти включват привлечени средства от физически, юридически лица и общини под формата на срочни депозити и разплащателни сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет до 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност. Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет над 3 месеца е изчислена чрез използване на техниката на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ.

За тези активи групата класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

Други финансови пасиви

Другите финансови пасиви основно включват преводи за изпълнение, гаранции по договор за цесии и акредитиви и начисления по приблизителни оценки.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Групата класифицира *другите финансови пасиви* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на финансовите инструменти, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Към 31.12.2021 г.				Справедлива стойност			
Приложение	Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност							
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	-	105,104	105,104	-	-	105,104
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност							
Парични средства и вземания от Централната банка	12	304,635	-	304,635	20,530	284,105	304,635
Вземания от банки	13	57,675	-	57,675	-	57,675	57,675
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	780,329	-	780,329	-	782,953	782,953
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	67,035	-	67,035	67,365	-	67,365
Други финансови активи	22	2,354	-	2,354	-	2,354	2,354
Общо		1,212,028	105,104	1,317,132	192,999	341,780	1,320,086
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност							
Задължения към банки	23	7,488	-	7,488	-	7,488	7,488
Задължения към клиенти	24	1,220,113	-	1,220,113	-	1,220,243	1,220,243
Други финансови пасиви*	27	8,320	-	8,320	-	4,402*	4,402*
Общо		1,235,921	-	1,235,921	-	1,227,731	1,232,133
Към 31.12.2020 г.				Справедлива стойност			
Приложение	Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи, оценявани по справедлива стойност							
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15	-	111,847	111,847	-	-	111,847
Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност							
Парични средства и вземания от Централната банка	12	212,659	-	212,659	20,492	192,167	212,659
Вземания от банки	13	20,416	-	20,416	-	20,416	20,416
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	649,660	-	649,660	-	653,731	653,731
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16	83,668	-	83,668	85,223	-	85,223
Други финансови активи	22	681	-	681	-	681	681
Общо		967,084	111,847	1,078,931	217,562	212,583	1,084,557
Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност							
Задължения към банки	23	10,695	-	10,695	-	10,695	10,695
Задължения към клиенти	24	994,421	-	994,421	-	995,359	995,359
Други финансови пасиви*	27	7,633	-	7,633	-	2,842*	2,842*
Общо		1,012,749	-	1,012,749	-	1,006,054	1,008,896

*Справедливата стойност на другите финансови пасиви не включва задълженията по финансов лизинг съгл. МСФО 16.

2.24.2.2. Определяне на справедливата стойност на нефинансови активи

а) справедлива стойност на активи, държани за продажба

Справедливата стойност на активите, държани за продажба е определена от групата на база очаквана продажна цена на съответните активи, за които съществува висока степен на сигурност, че те ще бъдат реализирани в краткосрочен период (до 1 година). Активите за продажба са категоризирани в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

б) справедлива стойност на инвестиционни имоти

Справедливата стойност на инвестиционните имоти е изчислена със съдействието на външни за групата, независими лицензирани оценители. Категоризирана е като справедлива стойност от Ниво 3 на база входящите данни за използваната техника за оценяване. Определената справедлива стойност представлява сумата на претеглените стойности в резултат на прилагането на отделни методи за оценка. Използвани са следните техники и методи на оценка: пазарен подход, приходен подход и разходен подход. Значимите ненаблюдаеми входящи данни при определянето на справедливата стойност на инвестиционните имоти включват: разходи за стопанисване на имота, определен като процент от brutния му годишен приход; норма на възвръщаемост на приходите от имота; коригиращи коефициенти по отношение на аналогични пазарни сделки.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на нефинансовите активи, класифицирани в ниво 3 от йерархията на справедливите стойности:

Нефинансови активи	Приложение	Балансова стойност	Справедлива стойност	Балансова стойност	Справедлива стойност
		31.12.2021 BGN '000	Ниво 3 31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000	Ниво 3 31.12.2020 BGN '000
Инвестиционни имоти	17	18,688	22,274	19,874	24,108
Активи държани за продажба	20	78	183	139	243
Общо		18,766	22,457	20,013	24,351

2.24.3. Актюерски изчисления

За определянето на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани актюерски тип изчисления, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които ръководството е приело за разумни и адекватни за групата (Приложение № 27).

2.24.4. Лизинг

2.24.4.1. Определяне дали даден договор съдържа лизинг или лизингови елементи

При идентифициране и класифициране на лизинг или на лизингов елемент в даден договор, групата преценява дали договорът съдържа идентифициран актив и дали по силата на него се прехвърля правото на контрол над използването на същия актив за съответния по договора срок. Групата е идентифицирала договорите за наем на офисни помещения като съдържащи елементи на

лизинг. Групата получава всички икономически изгоди от ползването на помещенията и определя начина, времето, мястото и степента на експлоатация на офисите.

2.24.4.2. Определяне на срока на лизингови договори с опции за подновяване и прекратяване - като лизингополучател

Групата определя срока на лизинга като неотменимий период на лизинга, заедно с а) периодите, по отношение, на които съществува опция за удължаване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че групата ще упражни тази опция и б) периодите, по отношение, на които съществува опция за прекратяване на лизинговия договор, ако е достатъчно сигурна, че групата няма да упражни тази опция.

При определянето на срока на лизинговите договори, ръководството на групата взема предвид всички факти и обстоятелства, които създават икономически стимули за упражняване на опция за удължаване или за не упражняване на опция за прекратяване като значителни подобрения на основния актив, разходи, свързани с прекратяване на лизинговия договор като разходи за договаряне, преместване и определяне на друг актив, съответстващ на нуждите на банката, значението на основния актив за дейността на дружеството. Опциите за удължаване (или периодите, след опцията за прекратяване) се включват в срока на лизинга само, ако е достатъчно сигурно да бъдат удължени (или да не бъдат прекратени). Оценката на опциите се преразглежда, ако настъпи съществено събитие или съществена промяна в обстоятелствата, които да са под дискрецията на групата и същевременно да окажат влияние върху оценката.

След датата на стартиране на лизинга групата прави повторна оценка на срока на договора, при настъпване на важно събитие или съществено изменение в обстоятелствата, което е под нейния контрол и засяга това доколкото е достатъчно сигурно, че групата ще упражни опция, която не е била отразена при определяне на срока или няма да упражни опция, която преди това е била отразена при определяне на срока на договора.

Опциите за прекратяване на договора са включени като част от срока на лизинга, когато групата притежава разумна степен на сигурност, че няма да упражнява тези опции.

2.24.4.3. Тълкуване на това какво представлява неустойка при определяне на срока на договорите за лизинг

Групата отчита няколко договори (отменяеми), в които няма специфично определен срок на лизинга, като срокът продължава докато която и да е от страните – лизингополучател и лизингодател не заяви неговото прекратяване. В някои от договорите има включен и период в който следва да се заяви прекратяването – например не повече от три месеца и съответно договорът може да не изисква нито една от страните да заплаща суми при прекратяването, както и договори с опция за многократно предоговаряне – които включват първоначален период и неопределен брой предоговаряния, след края на първоначалния период, освен ако не се прекрати, от която и да е от страните. За тези два типа договори групата прилага презумпцията за по-широк смисъл на думата санкция, извън обхвата на описаните в договора такива, като се позовава на разумно обосновани икономически стимули или фактори, имащи възпиращ характер и играещ роля на санкция (като

например: значителни разходи по намирането на алтернативен основен актив, съществени разходи по преместване и реалокване, същественото значение на основния актив за дейността на групата). Целта на групата в тези два типа договори е срокът на лизинга да отговаря на неговата реалистична преценка за използването на основния актив.

2.24.4.4. Определяне на диференциален лихвен процент на договори за лизинг, в които групата е лизингополучател

В случаите, в които групата е лизингополучател и не може непосредствено от договорите да определи лихвения процент, необходим ѝ за дисконтиране на задълженията по лизинг, то използва диференциалния лихвен процент, който би плащала в случай, че заеме финансови средства, необходими за получаването на актив със сходна стойност на актива „право на ползване“, за сходен период от време, при сходно обезпечение и в сходна икономическа среда.

2.24.4.5. Преглед за индикатори за обезценка на активите „право на ползване“

Към датата на всеки отчет ръководството на групата извършва преглед за обезценка на активите „право на ползване“. Ако са налице индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност то последната се изписва до възстановимата стойност на активите.

Групата е направила преглед и е установила, че няма налице индикатори за обезценка към 31.12.2021 г.

2.25. Доверени активи на отговорно пазене

Групата чрез дружеството-майка (банката) съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Такива активи не се признават в консолидирания отчет за финансовото състояние, защото банката не притежава контрол върху тях.

3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В хода на обичайната си стопанска дейност групата е изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: кредитен риск, пазарен риск (включващ лихвен и валутен риск) и ликвиден риск. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите на прогнозиране на финансовите пазари и за постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на групата. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на банковите услуги и видовете продукти и на привлечените от нея средства на клиенти, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от нея инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Групата управлява своите търговски операции според вида риск и на базата на различните категории притежавани търговски инструменти.

Структура за управление на рисковете

Основните звена, които са отговорни пряко за управление на рисковете в групата са локирани в банката (дружеството-майка) и включват:

Надзорен съвет – извършва общ надзор върху управлението на рисковете в това число, изпълняващ и функциите на комитет по риска;

Управителен съвет – отговаря за общият подход за управление на рисковете и одобрява стратегиите и принципите за управление на рисковете;

Комитет за управление на активите и пасивите – анализира текущото състояние на активите и пасивите на банката, наблюдава рисковете свързани с управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск на банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити;

Кредитен комитет и Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби – осъществява текущ анализ на кредитните сделки от гледна точка на управление на кредитния риск;

Комисия за оценка на рискови събития - взема решения за окончателно регистриране на настъпили събития, извършва оценка на загубите, анализира регистрираните данни;

Изпълнителни директори – осъществяват оперативен контрол на всички банкови операции от гледна точка спазване и текущо поддържане на определените лимити за конкретните видове риск.

Централната банка осъществява допълнителен надзор върху управлението на рисковете в банката чрез изискване на периодични отчети и последващ контрол по спазването на нормативно определените максимални нива за експозиция към определени видове рискове.

Измерване и управление на основните рискове

Ръководството на дружеството-майка (банката) е приело различни вътрешни правила и методики за измерване на рисковете, които са основани на статистически модели и/или на емпирични наблюдения, анализи и преценки, базирани и на резултатите от исторически опит за тенденции и взаимовръзки между различни фактори и условия. Дъщерните дружества прилагат съответните групови политики и методики, приети от ръководството на дружеството-майка.

Контролът и управлението на рисковете е структуриран основно на базата на лимити по видове операции. Тези лимити рефлектират върху стратегията на банката и пазарната ѝ позиция, както и нивото на конкретния риск, който банката определя като приемлив за нейните операции.

Периодично се изготвят отчети за конкретните видове риск за извършване на последващ анализ и евентуална корекция на определените вече лимити по отделни видове операции и сделки.

През 2020 г., в групата чрез дружеството-майка (банката) е формирана и специализирана Комисия за реакция по въпроси свързани с КОВИД-19. Целта и функцията на специализираната Комисия е мониторинг на епидемиологичната обстановка и изготвяне на предложения за предприемане на действия, свързани с минимизиране на риска от негативно въздействие свързано с пандемията върху дружествата от групата.

Групата чрез дружеството-майка (банката) допълнително е разработила и въведела „Процедура за обявяване на мерки във връзка с възникнала епидемична обстановка”, включваща протоколи за действие при установяване на случаи на заразен с КОВИД-19 служител в структурно

звено във връзка с управление на оперативния риск.

3.1.Кредитен риск

Кредитен риск е рискът, при който клиентите/контрагентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на банката суми в предвидения срок.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция. В дъщерното дружество Д Лизинг ЕАД тази функция се изпълнява от Комитета за определяне на очаквани кредитни загуби и се наблюдава от Съвета на директорите на дружеството, а в дъщерните дружества Д Имоти ЕООД, Д парк ЕООД и Д Застрахователен Брокер ЕООД управителите отговарят за управлението на кредитния риск.

Вземания от банки

Дружеството-майка (банката) управлява кредитния риск по отношение на банките-контрагенти чрез приемане на инвестиционна бенчмарк рамка, която определя лимити по отношение на експозициите в тях. Лимитите се формират посредством комплексна оценка, базирана на: 1) официални външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody's, Standard & Poor's, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.); 2) периодичен финансов анализ за състоянието на банката на базата на одитирани годишни отчети; 3) резултати от извършени стрес тестове от регулатори, теста за качеството на активите; 4) друга публична информация.

Коронавирусната епидемия не се отрази негативно по отношение на вземанията от банки през 2021 г. Групата нямаше затруднена комуникация (обмен) с контрагентите, неизпълнение на договорни споразумения, несъстоятелност от страна на емитента и забавяне или пропускане на плащане.

Предоставени кредити на клиенти

Рисковата експозиция на кредитния портфейл се управлява чрез редовен анализ на способността на кредитополучателите да спазват задълженията си по плащане на дължимите главници и лихви и чрез механизмите на определяне на подходящи кредитни ограничения. Кредитният риск се намалява частично и чрез изискване и получаване на различни видове обезпечения.

Процесът по наблюдение и преглед на качеството на кредитния портфейл е дефиниран в Инструкция за провеждане на периодичен (тримесечен) мониторинг в дружеството-майка (банката). Този мониторинг има за цел да установи дали са налице изменения в дейността и статуса на бизнес клиентите и доколко се спазват заложените изисквания при одобрението на сделката. Прегледът на качеството на кредитния портфейл се осъществява на месечна база.

Във връзка с продължаващата през 2021 година пандемията КОВИД 19, ръководството на групата е осъществило и продължава да осъществява редица действия за ограничаване на потенциалните бъдещи негативи, като е активиран оперативен план за работа в условия на

пандемия, осъществява се активна дистанционна комуникация с кредитополучатели. Действията са насочени към надеждна оценка на вероятността от неплащане, съответно разграничаване на индикации/събития които могат да са свързани с дългосрочни финансови проблеми на кредитополучателите от тези произтичащи от пандемията и водещи до временни ликвидни затруднения.

Според промените в кредитното качество, кредитните експозиции се класифицират в три фази, така както са оповестени в *Приложение № 2.11.1.7*.

Политика и процес на оценяване на загуби от обезценка на предоставените кредити на клиенти

Посочените по-долу референции представят къде в настоящия консолидиран финансов отчет са оповестени политиките и процесът, установени в дружеството – майка (банката) по оценката и обезценката на рисковите експозиции, свързани с предоставените кредити на клиенти съгласно МСФО 9 Финансови инструменти:

- Обяснение на системата на групата за вътрешна оценка на рисковите експозиции - индивидуален и колективен подход за обезценка (*Приложение № 2.11.1.3.1* и *Приложение № 2.11.1.7*);
- Как групата определя, изчислява и следи значително нарастване на кредитен риск и риск от неизпълнение при индивидуално и колективно оценяването експозиции (*Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.24.1.2.2*);
- Подробности при калкулацията на очакваните кредитни загуби във всяка от фазите за обезценка (*Приложение № 2.11.1.7* и *Приложение № 2.24.1.2.2*).

Определение на неизпълнение и възстановяване

Групата е приела, че е настъпило неизпълнение, когато:

1) Налице е малка вероятност длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения, освен ако не се предприеме поне едно от следните действия от страна на банката:

- принудителна реализация на обезпечението;
- непризнаване на лихвен приход;
- извършване на специфична кредитна корекция вследствие на констатирано съществено влошаване на кредитното качество, настъпило след като банката е поела експозицията към длъжника;
- продаване на кредитното задължение със съществена икономическа загуба във връзка с кредита;
- съгласие за принудително реструктуриране на кредитното задължение, което е вероятно да доведе до намаление на размера на финансовото задължение посредством съществено опрощаване или отлагане на плащането на главница, лихви или, където е приложимо, на такси;
- откриване на процедура за обявяване на длъжника в несъстоятелност или на подобна процедура във връзка с кредитно задължение на длъжника;

- длъжникът е поискал или е обявен в несъстоятелност или е потърсил друга подобна защита и това би довело до забавяне на погасяването или до неизпълнение на кредитното задължение към банката или някое от нейните дъщерни дружества.

2) Длъжникът е допуснал просрочие при обслужването на главница, лихва или такса над 90 дни.

Една експозиция престава да се категоризира като неизпълнение, след като е изпълнено всяко едно от условията:

- групата счита, че вече не съществуват предпоставки за продължаване на статуса в неизпълнение за експозиция, която преди това е била в неизпълнение, когато са минали най-малко 3 месеца от момента, в който са престанали да бъдат изпълнени условията за неизпълнение.
- групата взема под внимание поведението на длъжника през периода на наблюдение;
- групата взема предвид финансовото състояние на длъжника през периода на наблюдение;
- След изтичане на срока на наблюдение следва да се извърши оценка и ако групата все още счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло задълженията си, без да прибегва до реализиране на обезпечение, експозициите следва да продължат да бъдат класифицирани като експозиции в неизпълнение, докато групата не отчете, че подобряването на кредитното качество е действително и постоянно;
- Условията трябва да бъдат изпълнени и по отношение на нови експозициите към длъжника, по-конкретно когато предишните експозиции в неизпълнение към този длъжник са били продадени или отписани;

Експозиция при неизпълнение

Експозицията при неизпълнение представлява брутната балансова стойност на финансовия инструмент обект на калкулация за обезценка. Групата оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. За да се калкулира EAD за кредит във Фаза 1, групата оценява възможността от събития по неизпълнение в следващите 12 месеца. За финансовите активи от Фаза 2, Фаза 3, групата оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. На база направеният от групата модел, за всяка от фазите се залагат изчислените (PD).

Загуба при неизпълнение

Загубата при неизпълнение (LGD) е съотношението на загуба по експозицията, дължаща се на неизпълнение на контрагента, към размера на експозицията при неизпълнение. За определяне на параметъра LGD групата изчислява потенциалната загуба, която би възникнала ако дадена експозиция премине в неизпълнение и единствения източник за събиране на вземането е реализацията на обезпеченията. Загубата се измерва като разлика между размера на експозицията при неизпълнение (EAD) и реализируемата стойност на обезпечението и се представя като процент от EAD. Параметърът LGD се определя индивидуално за всяка експозиция във Фаза 3 на кредитния портфейл. По отношение на Фаза 1 и Фаза 2 групата прилага LGD на колективна база по стандартизирана рамка за оценка на LGD. Стойностите на LGD се преразглеждат най-малко веднъж годишно от специализиран отдел за кредитен риск в банката.

Значително увеличение на кредитния риск

Към всяка отчетна дата групата оценява дали кредитния риск се е увеличил значително след първоначалното признаване, съответно отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение чрез сравнение на неговото ниво към датата на финансовия отчет спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на кредитната експозиция.

Допълнително групата текущо извършва регулярен мониторинг и оценка нивото на кредитния риск за всички финансови активи в обхвата за обезценка на МСФО 9 при следните *задължителни критерии*: а) наличие на просрочие над 30 дни; б) приложени мерки по реструктуриране; в) наличие на влошени ключови за групата финансови критерии и *допълнителни критерии*: а) задължнялост над 90 дни в други институции, б) наличие на запори по сметки както и др. критерии по мониторингова форма на доклад.

Групиране на финансовите активи оценявани на колективна база

Дружествата от групата извършват групиране на финансови активи, оценявани на колективна база чрез сегментация на подпортфейли с общи рискови характеристики. Основните параметри, които се отчитат в преценката за обособяване на „еднотипни“ портфейли с общи рискови характеристики включват: а) съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; б) вътрешна клиентска сегментация, определена съобразно размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; в) начин на погасяване и вид обезпеченост и г) размер на обща експозиция на един клиент.

Към 31.12.2021 г. групата основно чрез дружеството-майка (банката) е разпределила експозициите в 17 подпортфейла със сходни рискови характеристики на база на предифинирани критерии. Текущо на месечна база групата наблюдава и анализира заложените критерии, определящи принадлежността към съответния подпортфейл на съществуващи и нововъзникнали кредитни експозиции.

Категоризация на кредитните експозиции – предоговорени и реструктурирани експозиции

Предоговорена експозиция за групата е инструмент по отношение, на който групата е направила промени в първоначалните условия на длъжника, които не водят до съществена промяна в паричните потоци по кредита и не облагодетелстват в по-силна степен длъжника, като кредита не се третира като реструктуриран по смисъла на Регламент за изпълнение 1278/2015 – чл. 163-183. Експозицията не е идентифицирана като влошена и няма основание да се счита, че групата няма да може да събере главницата и лихвата. Не са налице обстоятелства, показващи влошаване във финансовото състояние на длъжника, които биха довели до невъзможност за изплащане на задълженията си към банката. Ръководството постоянно наблюдава предоговорените кредити, за да се гарантира, че всички критерии са изпълнени и че има вероятност бъдещите плащания да не се просрочват. Кредитите продължават да бъдат обект на индивидуална или колективна обезценка. След като условията са предоговорени, всяка обезценка се изчислява, като се използва оригиналният ефективен лихвен процент, както е изчислен преди промяната на условията. След предоговарянето на кредитите, те се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди предоговарянето.

Реструктурирана експозиция за групата е договор по отношение, на който са наложени мерки по реструктуриране. Мярка за реструктуриране е облекчение, предоставено от групата на неин

длъжник, който изпитва или има вероятност да изпита затруднения при изпълнението на финансовите си задължения. Облекчението може да доведе до загуба за групата и представлява едно от следните действия:

- промяна в условията на задължението по дълга, която не би била направена, ако длъжникът не срещаше затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- цялостно или частично рефинансиране на задължението по дълга, което не би било извършено, ако длъжникът не срещаше затруднения при изпълнението на своите финансови задължения.

Най-малко следните случаи се считат за мерки за реструктуриране на експозиции:

- новите договорни условия са по-благоприятни за длъжника от предходните, когато длъжникът среща или има вероятност да срещне затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- новите договорни условия са по-благоприятни за длъжника от договорните условия, които банката е предложила на длъжници със сходен рисков профил към момента, когато длъжникът среща или има вероятност да срещне затруднения при изпълнението на своите финансови задължения;
- при първоначалните договорни условия експозицията е била класифицирана като необслужвана преди промяната на договорните условия или би била класифицирана като необслужвана, ако договорните условия не са променени.
- мярката води до пълна или частична отмяна на задължението по дълга;
- групата разрешава изпълнението на договорни клаузи, които дават на длъжника възможност да променя договорните условия, и експозицията е била класифицирана като необслужвана преди изпълнението на тези клаузи или би била класифицирана като необслужвана, ако тези клаузи не са изпълнени;
- към момента на предоставяне на дълга или приблизително към този момент длъжникът е извършил плащания по главницата или лихвата за друго задължение по дълг към дружество от групата, който е класифициран като необслужвана експозиция или би бил класифициран като необслужвана експозиция, ако тези плащания не са извършени;
- изменение в договорните условия включва погасителни плащания, извършени чрез реализиране на обезпечение, когато това изменение представлява облекчение.

Реструктурираните кредити са обект на индивидуална или колективна обезценка. За целите на изчисленията на индивидуалната обезценка се използва оригиналният ефективен лихвен процент по кредита.

Класифицирането като реструктурирана експозиция се преустановява, когато са изпълнени следните условия:

- реструктурираната експозиция се счита за обслужвана, включително когато е била прекласифицирана от категория „необслужвана“, след като анализът на финансовото състояние на длъжника показва, че вече не отговаря на условията, за да се счита за

необслужвана;

- изтекъл е минималният две годишен изпитателен срок от датата, на която е било счетено, че реструктурираната експозиция е обслужвана;
- в рамките на най-малко половината от изпитателния срок са били извършвани редовни плащания на суми, които не са незначителни по размер, средно по главницата или лихвата;
- никоя от експозициите към длъжника не е в просрочие от повече от 30 дни в края на изпитателния срок.

Вътрешен процес за оценка и класификация на кредитни експозиции

Съгласно вътрешния процес за оценка и в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 26 юни 2013 г., дружеството-майка (банката) разделя клиентския си портфейл на обслужвани кредити (тези, при които не е установено неизпълнение) и необслужваните кредити (тези, при които е установено неизпълнение).

Обслужвани експозиции за дружеството-майка (банката) са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Длъжникът няма просрочия по кредитното си задължение към банката или ако са налице просрочия по главница, лихва или такса (която е лихвен приход), то те са не повече от 90 дни.
- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да не може да изплати изцяло своите кредитни задължения без последваща реализация на обезпечението.

Необслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения освен ако не се предприемат допълнителни действия от нейна страна;
- Длъжникът е в просрочие по главница, лихва или такса над 90 дни.

Дългови и капиталови ценни книжа

За управление на риска на експозициите по дългови и капиталови ценни книжа Търговска банка Д АД използва рейтинги от агенции за външна кредитна оценка като Standard&Poor's, Moodys, Fitch. Активното управление на рискът от инвестиции в ценни книжа се осъществява чрез въвеждане на инвестиционна рамка – Бенчмарк. Тя представлява система от лимити и инвестиционни ограничения за портфейлите от ценни книжа и инвестиции в банки контрагенти за съответен времеви период. Бенчмаркът е оптималното решение на оптимизационна задача при зададените инвестиционни ограничения и направения избор. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията между пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигането на поставените пред банката инвестиционни цели.

Финансови гаранции, акредитиви и неусвоени кредити

Основната цел на инструментите под формата на гаранции и акредитиви е да се осигурят средства на клиента, съобразно появата на необходимост от тях. Гаранции и акредитиви, представляващи неотменяем ангажимент, че групата ще извърши плащания в случай, че клиент не

може да изпълни задълженията си към трета страна, и носят същия кредитен риск, както и кредитите. Документарните и търговски акредитиви, представляващи писмено поемане на задължения от групата от името на клиент, оторизират трето лице да получи средства до определена сума при спазване на определени условия. Те са обезпечени с определено количество стоки, поради което са с по-нисък риск от прякото кредитиране.

Неусвоените средства по одобрени кредитни споразумения под формата на кредити, гаранции или акредитиви представляват ангажименти на групата. По отношение на кредитния риск групата е потенциално изложена на загуба в размер на общата сума на неусвоените кредити. Вероятният размер на загубата, обаче е по-нисък от всички неусвоени средства, тъй като повечето от този тип ангажименти предполагат изисквания за поддържане на определени кредитни стандарти от страна на клиента. Групата текущо следи сроковете за усвояване на кредитите, тъй като по-дългосрочните задължения обикновено са с по-висока степен на кредитен риск от краткосрочните.

Максимална експозиция на кредитен риск

Експозицията към кредитен риск, произтичащи от финансови активи, признати в консолидирания отчет за финансовото състояние е както следва:

Финансови активи	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	304,635	212,659
Вземания от банки	57,675	20,416
Предоставени кредити и аванси на клиенти	780,329	649,660
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	105,104	111,847
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,035	83,668
Други финансови активи	2,354	681
Общо финансови активи	1,317,132	1,078,931

Експозицията към кредитен риск, произтичащ от условни ангажименти, отчетени задбалансово е както следва:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Банкови гаранции и акредитиви	23,505	26,155
Неусвоен размер на разрешени кредити	116,450	60,364
	139,955	86,519
	1,457,087	1,165,450

Максимален кредитен риск

Към 31 декември максималната експозиция към кредитен риск, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедлива стойност и нетната експозиция към кредитен риск по видове финансови активи, са представени както следва:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31.12.2021 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	304,635	-	-	-	-	304,635
Вземания от банки	57,675	-	-	-	-	57,675
Предоставени кредити и аванси на клиенти	780,329	10,588	530,765	5,963	547,316	233,013
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	105,104	-	-	-	-	105,104
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,035	-	-	-	-	67,035
Други финансови активи	2,354	-	-	-	-	2,354
Общо	1,317,132	10,588	530,765	5,963	547,316	769,816
31.12.2020 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	-	-	-	-	212,659
Вземания от банки	20,416	-	-	-	-	20,416
Предоставени кредити и аванси на клиенти	649,660	31,087	437,878	2,313	471,278	178,382
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	-	-	-	-	111,847
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	-	-	-	-	83,668
Други финансови активи	681	-	-	-	-	681
Общо	1,078,931	31,087	437,878	2,313	471,278	607,653

Вземания от банки

Таблицата по – долу представя вземанията от банки към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г., въз основа на рейтинга на контрагента, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

	31.12.2021 BGN'000	31.12.2020 BGN'000
Aa1 до A3	24,784	14,290
Vaa1 до Ba3	32,192	-
Без рейтинг	699	6,126
	57,675	20,416

Съгласно Регламент № 575/2013 на Европейския парламент на съвета от 26 юни 2013 година експозиции към банкови институции без присъдена кредитна оценка от призната агенция за външна кредитна оценка /АВКО/ се приравняват към степента на кредитно качество на съответното централно правителство на юрисдикцията – в конкретния случай Република България с кредитен рейтинг - Ваа2.

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Таблицата по-долу представя информация за балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от групата обезпечения, оценени по справедливата стойност и нетната експозиция към кредитен риск към 31 декември, разпределени съгласно вътрешно рисковите групи на групата:

31.12.2021	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 на 31.12.2021 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	756,587	637,653	118,934	-	10,463	507,494	5,659	523,616	232,971
Необслужвани експозиции	23,742	-	345	23,397	125	23,271	304	23,700	42
	780,329	637,653	119,279	23,397	10,588	530,765	5,963	547,316	233,013
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	620,710	480,374	117,585	22,751	9,748	411,741	5,963	427,452	193,258
Експозиции към физически лица	159,619	157,279	1,694	646	840	119,024		119,864	39,755

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31.12.2020	Балансо ва стойност	Категория, съгласно МСФО 9 на 31.12.2020 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Парични средства	Недвижи- ми имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	617,738	508,508	109,230	-	30,795	407,900	1,400	440,095	177,643
Необслужван и експозиции	31,922	-	1,558	30,364	292	29,978	913	31,183	739
	649,660	508,508	110,788	30,364	31,087	437,878	2,313	471,278	178,382
в т.ч:									
Експозиции към предприятия	529,454	392,960	107,036	29,458	29,458	348,906	2,313	380,677	148,777
Експозиции към физически лица	120,206	115,548	3,752	906	1,629	88,972		90,601	29,605

Обезпечения

Групата приема като обезпечение различни видове недвижими имоти, като жилищни, търговски и административни, хотелски и др. имоти, както и в отделни случаи производствени сгради, незастроени парцели или земеделски земи. Стойността на ипотекирания имот в повечето случаи покрива изцяло размера на кредита. Приеманите обезпечения първоначално се оценяват по текущата им справедлива стойност, която се определя от независими лицензирани оценители по утвърден от ръководството на дружеството-майка (банката) списък или от вътрешни оценители на банката. При периодичните прегледи на състоянието на кредитите, се извършва и преоценка на приетото обезпечение по същия ред. В случаите на жилищни имоти за клиенти граждани и малък бизнес, банката прилага годишна индексация на база на публична статистическа информация на НСИ за изменението на цените по градове и региони. Индексацията при жилищни имоти се прилага само, когато изменението в цените не индикира годишен спад по-голям от 10%.

Другите обезпечения включват залози върху движимо имущество, поръчителство и записи на заповед. Групата изисква процентът на покритие при обезпеченията от вида поръчителство и запис на заповед да бъде 100%, докато залозите върху движимо имущество се приемат като допълнителни към основното обезпечение.

Таблицата по-долу представя справедливата стойност на *всички видове обезпечения*, държани от групата към 31 декември 2021 г. и към 31 декември 2020 г.:

	Кредити и аванси на клиенти	
	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
По индивидуално и портфейлно провизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	638,673	947,146
Парични депозити	8,571	1,568
Други обезпечения	5,239,402	3,202,315
	5,886,646	4,151,029
По просрочени, но непровизирани кредити:	14,446	29,293
Ипотеки върху недвижими имоти		
Парични депозити	2	8
Други обезпечения	105,563	69,383
	120,011	98,684
По непросрочени и непровизирани кредити:		
Ипотеки върху недвижими имоти	34,650	36,938
Парични депозити	7,817	41,136
Други обезпечения	430,009	227,904
	472,476	305,978

Кредитни експозиции към предприятия

Кредитните експозиции към предприятия са предмет на колективна или индивидуална оценка за кредитен риск и тестване за обезценка. Кредитоспособността на дадено предприятие обикновено е най-подходящият показател за качеството на експозицията към него. Въпреки това, обезпечението осигурява допълнителна сигурност и групата изисква такова да бъде предоставено от клиентите си. Групата приема обезпечения във формата на първа по ред ипотека на недвижим имот, права върху всички техни активи, както и други гаранции и права на собственост.

Групата периодично анализира предоставените обезпечения от гледна точка на евентуални изменения в стойността им, дължащи се на промени в пазарната среда, нормативната уредба или вследствие разпоредителни действия на длъжника. В случай, че тези изменения водят до нарушаване на изискванията за достатъчност на обезпечението, групата изисква допълването му в определен срок.

Групата разглежда всички отделни случаи от страна на клиентите и преценява рисковете свързани с възможностите за преговаряне на първоначалните условия по сключени договори при поискване от страна на контрагентите. Обичайно тези условия са свързани с: удължаване сроковете за усвояване на кредитите, поради нарушение в план-графика на строителните работи или инвестиционния проект, размера на отпуснатия кредит в посока на увеличение и респ. намаление, лихвените равнища, особено на заемите с променлив лихвен процент или погасителните планове от гледна точка размерите на конкретни погасителни вноски и отделните падежи, както и в отделни случаи – промени в приетото обезпечение.

Кредитни експозиции към физически лица

Жилищно ипотечно кредитиране

Таблицата по-долу представя кредитните експозиции по ипотечни кредити към клиенти – физически лица - в зависимост от стойността на коефициента loan-to-value (LTV). LTV се изчислява като съотношение от брутната стойност на кредита към стойността на обезпечението. В брутната стойност не се включва начислената обезценка. Оценката на обезпечението не включва бъдещи разходи за придобиването и реализацията на обезпечението. Стойността на обезпечението по

жилищните ипотечни кредити се основава на стойността на обезпечението при възникване на кредита, обновена на база оценка на промените в цените на жилищата.

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Loan to value (LTV) коефициент		
По-малко от 50%	14,649	10,534
Над 50% до 70%	33,710	20,405
Над 70% до 90%	50,242	34,235
Над 90% до 100%	2,193	3,824
Повече от 100%	597	455
Общо	101,391	69,453

Вътрешно рискови групи на предоставените кредити и аванси на клиенти

Таблиците по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, очакваната кредитна загуба и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на групата и фази за обезценка.

31.12.2021 г.	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Общо
	колективна	колективна	индивидуална	
	база	база	база	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	644,173	123,100	-	767,273
Необслужвани експозиции	-	388	34,131	34,519
<i>Очаквана кредитна загуба</i>	<i>(6,520)</i>	<i>(4,209)</i>	<i>(10,734)</i>	<i>(21,463)</i>
Амортизирана стойност след обезценка	637,653	119,279	23,397	780,329
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
31.12.2020 г.	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Общо
	колективна	колективна	индивидуална	
	база	база	база	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	513,107	112,229	-	625,336
Необслужвани експозиции	-	1,704	59,881	61,585
<i>Очаквана кредитна загуба</i>	<i>(4,599)</i>	<i>(3,145)</i>	<i>(29,517)</i>	<i>(37,261)</i>
Амортизирана стойност след обезценка	508,508	110,788	30,364	649,660
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, начислената обезценка и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи и просрочия:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31.12.2021 г.	Непросрочени и непровизирани BGN '000	Индивидуално провизирани BGN '000	Портфейлно провизирани BGN '000	Просрочени, но непровизирани BGN '000	Общо BGN '000
Обслужвани експозиции	3,429		763,201	643	767,273
Необслужвани експозиции	7,308	17,470	388	9,353	34,519
<i>Очаквана кредитна загуба</i>	-	(10,734)	(10,729)	-	(21,463)
Балансова стойност	10,737	6,736	752,860	9,996	780,329

31.12.2020 г.	Непросрочени и непровизирани BGN '000	Индивидуално провизирани BGN '000	Портфейлно провизирани BGN '000	Просрочени, но непровизирани BGN '000	Общо BGN '000
Обслужвани експозиции	30,102		595,234	-	625,336
Необслужвани експозиции	9,697	39,598	1,704	10,586	61,585
<i>Очаквана кредитна загуба</i>	-	(29,516)	(7,745)	-	(37,261)
Балансова стойност	39,799	10,082	589,193	10,586	649,660

Балансовата стойност на *просрочените, но непровизирани кредити и аванси на клиенти* към 31 декември, разпределена по брой дни просрочие е както следва:

Брой дни просрочие	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
до 30 дни	4,477	-
30-60 дни	1,097	3,534
60-90 дни	-	1,164
90-180 дни	163	278
над 180 дни	4,259	5,610
Балансова стойност	9,996	10,586

Таблицата по-долу представя анализ на балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти с приложени мерки по реструктуриране:

31.12.2021 г.	Фаза 1 BGN '000	Фаза 2 BGN'000	Фаза 3 BGN '000	Общо BGN '000
Реструктурирани финансови активи	2,925	3,275	14,557	20,757
<i>в т.ч. реструктурирани през 2020 год.</i>	-	308	5,701	6,009
31.12.2020 г.	Фаза 1 BGN '000	Фаза 2 BGN'000	Фаза 3 BGN '000	Общо BGN '000
Реструктурирани финансови активи	-	9,486	19,547	29,033
<i>в т.ч. реструктурирани през 2020 год.</i>	-	9,447	11,441	20,888

Дългови и капиталови ценни книжа

Дългови и капиталови ценни книжа, оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Таблицата по – долу представя балансовата стойност на дългови и капиталови ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, групирани спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody’s към 31 декември 2021 г. и 31 декември 2020 г.:

	справедлива стойност 31.12.2021 BGN'000	справедлива стойност 31.12.2020 BGN'000
Аа1 до А3	-	11,811
Ваа1 до Ва3	94,723	87,370
По-ниско от Ва3	10,167	12,534
Без рейтинг	214	132
	105,104	111,847

Дългови ценни книжа, оценени по амортизирана стойност

Дълговите ценни книжа, оценени по амортизирана стойност в размер на 65,039 х.лв. са с рейтинг Ваа1 (31.12.2020 г.: 71,720 х.лв. са с рейтинг Ваа2) и съответно 1,996 х.лв. са с рейтинг В2 (31.12.2020 г.: 11,948 х.лв. с рейтинг В2), определен спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody’s.

Кредитен риск - концентрация

Вземания от банки

Групата, основно чрез дружеството-майка (банката) текущо следи риска от концентрация към отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени като следва:

✓ Общ лимит към банка-контрагент – определен на база официалния рейтинг на банката, присъден от международно призната агенция за кредитен рейтинг. Той включва лимити по следните видове сделки: депозитен лимит, форекс лимит, търговски/портфейлен лимит;

✓ Вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти - определен на база разработената в банката „Методика за определяне на вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти” чрез оценка на финансовото им състояние;

Определянето и контролът по изпълнение и спазване на лимитите към банки са част от общата система на „Търговска банка Д” АД за управление на риска. Концентрацията се следи чрез:

✓ Оценка на нивото на потенциалния риск от формиране на допустима рискова експозиция от необезпечени вземания към банки контрагенти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания към всяка банка контрагент в зависимост от степента на нейната кредитоспособност;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания - чуждестранни облигации емитирани от чуждестранни банки, финансови

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

институции и чуждестранни корпорации, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

✓ Определяне на лимити за фиксиране на допустима рискова експозиция по видове финансови инструменти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от обезпечени вземания - предоставен ресурс срещу обезпечение държавни ценни книжа (репо сделки) на регистрирани в България банки, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

Концентрацията на риск от контрагента по вземания от банки е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2021	%	31.12.2020	%
	BGN '000		BGN '000	
Вземания от български банки	44,383	77%	5,963	29%
Вземания от чуждестранни банки	13,319	23%	14,457	71%
Общо преди обезценка	57,702	100%	20,420	100%
Обезценка за кредитни загуби	(27)		(4)	
Общо	57,675		20,416	

Предоставени кредити и аванси на клиенти

Ръководството на дружеството-майка (банката) текущо следи кредитния риск от концентрация на предоставените кредити и аванси на клиенти по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени, както следва:

✓ Лимит за максимални експозиции към едно лице или икономически свързани лица - определя се по отношение на кредитните експозиции на клиенти - нефинансови институции по смисъла на чл. 395 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

✓ Лимит по целеви отрасъл на кредитиране и основен предмет на дейност на кредитополучателите – определен на база анализ и констатации по отношение на специфичните отрасли, които „Търговска банка Д“ АД финансира съобразно стратегията си (състояние, перспективи, доходност, тенденции за развитие в краткосрочен и средносрочен план), и нивото на класифицираните кредити за съответния целеви отрасъл и съответният основен предмет на дейност на кредитополучателя;

✓ Лимити по срочност – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределение на кредити по срочност, матуриретната структура на пасива и очакванията на „Търговска банка Д“ АД за развитие на депозитната и дейност, и класифицираните експозиции;

✓ Лимити по размер – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределението на кредитите по размер, стратегия на „Търговска банка Д“ АД за развитие на пазарната ѝ позиция, и нивото на класифицираните експозиции.

✓ Лимити по валути – определени на база на статистически данни на БНБ за разпределението на кредити по валути, структурата на пасива по валути, и нивото на класифицираните кредити по валути.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА**

Регулаторните лимити и вътрешнобанковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т.ч. към банки-контрагенти се оценяват и анализират периодично, като се докладват на Управителния Съвет на банката.

Концентрацията на кредитен риск по целеви отрасли на кредитиране е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2021	%	31.12.2020	%
	BGN '000		BGN '000	
Граждани и домакинства	163,796	20%	125,261	18%
Търговия и услуги	123,770	15%	130,000	19%
Строителство – сгради	90,208	11%	97,794	14%
Агропроизводство и търговия	81,697	10%	72,097	11%
Производство	79,766	10%	109,204	16%
Търговия горива / енергоносители	70,924	9%	14,354	2%
Строителство - пътища, съоръжения, мрежи	49,823	6%	11,735	2%
Държавно и местно управление	39,588	5%	35,862	5%
Фармация, Здравеопазване	30,192	4%	2,188	0%
Застраховане/Лизинг/Финанси	29,301	4%	36,330	5%
Туризм	27,679	4%	25,739	4%
Транспорт и комуникации	11,001	1%	10,812	2%
ВЕИ - Фотоволтаични централи	40	0%	899	0%
Търговия скрап	26	0%	214	0%
Други	3,981	1%	14,432	2%
Общо преди обезценка	801,792	100%	686,921	100%
Обезценка	(21,463)		(37,261)	
Общо	780,329		649,660	

Концентрацията на кредитен риск по основен предмет на дейност на клиентите е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2021	%	31.12.2020	%
	BGN '000		BGN '000	
Граждани и домакинства	162,249	21%	124,755	18%
Търговия	98,679	12%	110,540	16%
Строителство	87,300	11%	68,967	10%
Публични	72,872	9%	36,365	5%
Недвижими имоти/Лизинг	59,128	7%	51,392	7%
Земеделие	57,744	7%	55,182	8%
Лека промишленост	43,236	5%	50,527	7%
Транспорт	41,547	5%	12,165	2%
Енергетика	35,202	4%	52,657	8%
Туризм	33,863	4%	25,484	4%
Застраховане/Финанси	19,212	3%	23,828	3%
Издателска дейност	18,508	2%	3,578	1%
Отпадъци/Отпадни води	16,237	2%	11,822	2%
Здравеопазване/Фармация	14,428	2%	9,526	1%
Услуги	13,440	2%	17,229	3%
Тежка промишленост	13,275	2%	14,788	2%
Транспортни средства	4,418	1%	1,414	0%
Дърво/Хартия/Опаковане	976	0%	1,583	0%
Компютри и технологии	586	0%	590	0%
Култура/Развлечения	154	0%	206	0%
Други	8,738	1%	14,323	2%
	801,792	100%	686,921	100%
Обезценка	(21,463)		(37,261)	
Общо	780,329		649,660	

Таблицата по-долу представя информация за концентрация в големите кредитни експозиции на групата към 31 декември:

	31.12.2021		31.12.2020	
	BGN'000	% от капитала	BGN'000	% от капитала
Най-голяма обща кредитна експозиция*	36,276	26,10%	57,089	42,84%
Общ размер на петте най-големи кредитни експозиции*	148,024	106,51%	139,200	104,47%
Общ размер на всички кредитни експозиции * – над 10% от капитала	305,460	219,78%	182,543	136,99%

* С включени свързани клиенти - по брутна балансова стойност и задбалансов ангажимент

Голяма експозиция е всяка експозиция, която представлява 10 или повече процента от капиталовата база на банката, определена по смисъла на Регламент 575/2013.

Дългови и капиталови ценни книжа

За минимизиране концентрацията в портфейлите от ценни книжа дружеството-майка (банката) е приела лимити, определени в зависимост от кредитния риск, вида, размера и емитента на финансовите инструменти.

Видовете ценни книжа, с които дружеството-майка (банката) оперира, включват:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

✓ Дългови инструменти на централно държавно управление (дългови инструменти емитирани от национални централни банки);

✓ Дългови инструменти на местни и регионални органи на управление (дългови инструменти на правителствени агенции и наднационални институции);

✓ Дългови инструменти на кредитни институции;

✓ Дългови инструменти на други емитенти

✓ Корпоративни акции;

За всеки от тях дружеството-майка (банката) е приела лимити по отношение на тяхната максимална експозиция.

Концентрацията на притежаваните от групата видове дългови и капиталови ценни книжа, определена според емитента е представена в таблицата по-долу:

	31.12.2021	%	31.12.2020	%
	BGN '000		BGN '000	
Емитирани от правителството на Република България	126,951	74%	114,230	58%
Емитирани от чуждестранни правителства и правителствени агенции	32,516	19%	47,314	24%
Република Румъния	13,235		15,434	
Република Турция	12,163		24,482	
Република Хърватия	7,118		7,398	
Емитирани от кредитни институции	1,911	1%	22,370	12%
Великобритания	1,911		7,747	
Полша	-		11,811	
Унгария	-		2,812	
Други – Република България	10,761	6%	11,601	6%
Общо	172,139	100%	195,515	100%

Обобщен анализ на експозициите за кредитен риск по вид финансов актив и задбалансов ангажимент, сегмент на индустрия, географски признак и фази за оценка на кредитния риск е представен в таблицата по-долу:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31.12.2021 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	105,104	-	-	-	-	105,104
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	67,035	-	-	-	-	67,035
Вземания от банки	57,675	-	-	-	-	57,675
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	637,653	-	119,279	23,397	780,329
					Балансова експозиция	<u>1,010,143</u>
Неусвоени ангажименти по кредитни договори	-	104,374	-	12,063	13	116,450
Гаранции и акредитиви	-	16,242	-	7,138	125	23,505
					Задбалансова експозиция	<u>139,955</u>
Сегмент на индустрия						
Правителство	159,467	34,210	-	4,230	-	197,907
Граждани и домакинства	-	159,456	-	2,015	663	162,134
Производство	-	107,924	-	45,740	4,342	158,006
Строителство	-	116,184	-	2,910	12,535	131,629
Търговия	-	96,395	-	31,665	2,525	130,585
Финанси	70,347	16,642	-	-	-	86,989
Услуги	-	51,422	-	19,883	993	72,298
Горива	-	55,420	-	12,836	2,339	70,595
					Общо	<u>1,010,143</u>
Регион						
Европа	215,740	637,527	-	119,279	23,397	995,943
Азия	12,863	126	-	-	-	12,989
Америка	1,211	-	-	-	-	1,211
					Общо	<u>1,010,143</u>

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31.12.2020 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
Портфейли						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	-	-	-	-	111,847
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	83,668	-	-	-	-	83,668
Вземания от банки	20,416	-	-	-	-	20,416
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	508,508	-	110,788	30,364	649,660
				Балансова експозиция		865,591
Неусвоени ангажименти по кредитни договори	-	52,070	-	5,968	2,326	60,364
Гаранции и акредитиви	-	22,693	-	3,337	125	26,155
				Задбалансова експозиция		86,519
Сегмент на индустрия				9		
Търговия	-	137,566	-	59,932	7,694	205,192
Правителство	161,543	29,258	-	5,557	10	196,368
Граждани и домакинства	-	116,707	-	4,449	908	122,064
Производство	-	100,163	-	2,563	1,062	103,788
Строителство	-	63,275	-	11,887	16,248	91,410
Финанси	54,388	23,753	-	-	-	78,150
Услуги	-	25,411	-	25,784	2,082	53,277
Горива	-	12,375	-	607	2,360	15,342
					Общо	865,591
Регион						
Европа	188,563	508,496	-	110,776	30,364	838,199
Азия	24,647	12	-	12	-	24,671
Америка	2,721	-	-	-	-	2,721
					Общо	865,591

3.2. Пазарен риск

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и цените на капиталовите инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на групата.

Групата основно чрез дружеството-майка (банката) управлява притежаваните от нея портфейли от финансови инструменти, отчитайки променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен риск се управлява в съответствие с лимитите за риск, определени от ръководството на дружеството-майка (банката) посредством покупко-продажба на финансови инструменти или чрез откриване на компенсираща позиция за хеджиране на риска.

3.2.1 Лихвен риск

Банковата дейност на дружеството-майка води до непрекъснато поддържане на позиции, чувствителни спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото ѝ състояние и динамиката на паричните потоци. Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж и пазарната стойност на собствения капитал, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, обичайно се определят на база на движението на основния лихвен процент, определян от БНБ. Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в евро, са базирани на котировките на Европейската централна банка.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти, дружеството-майка (банката) е изложена на риск от промени в основните лихвени пунктове, служещи за определяне на лихвените проценти, които се определят като разлика между характеристиките на променливите лихвени индекси, като например основния лихвен процент, шестмесечен LIBOR или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви и постигане на пазарни лихвени равнища, съответстващи на стратегията на банката.

Процедурите по управление на лихвения риск са свързани с текущото поддържане на разумен лихвен марж между приложимите лихвени проценти за привличения ресурс и към активните банкови операции и се прилагат от гледна точка на чувствителността на банката спрямо промени в лихвените равнища.

Групата, основно чрез дружеството-майка (банката) постоянно следи движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така текущо наблюдава промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Лихвеният риск се следи активно от отделите за анализ, управление на риска и ликвидност, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения. Комитетът за управление на активите и пасивите следи текущо лихвения риск, на който е изложена банката и взема решения за промяна на лихвените нива.

Таблицата по-долу обобщава лихвения риск на групата. В нея са включени финансовите активи и пасиви на групата по балансова стойност съгласно лихвените клаузи заложиени в договорите и матуритетната им структура и чувствителността им спрямо поведението на лихвените проценти по периоди.

Анализ на лихвената чувствителност

31 декември 2021 г.	Балансова стойност BGN '000	Финансови активи и пасиви					Над 5 години BGN '000	Безлихвени BGN '000
		До 3 мес. BGN '000	3 - 6 мес. BGN '000	6 - 12 мес. BGN '000	1 - 5 години BGN '000			
Парични средства и вземания от Централната Банка	304,635	304,635	-	-	-	-	-	-
Вземания от банки	57,675	57,675	-	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	780,329	721,340	20,207	33,923	2,700	2,159	-	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	105,104	662	9,497	96	37,686	56,949	214	-
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,035	16,210	59	7,165	37,250	6,351	-	-
Други финансови активи	2,354	-	-	-	-	-	-	2,354
Общо активи	1,317,132	1,100,522	29,763	41,184	77,636	65,459	2,568	
Задължения към банки	(7,488)	(7,488)	-	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(1,220,113)	(957,834)	(81,055)	(124,613)	(56,611)	-	-	-
Други финансови пасиви	(8,320)	(5)	-	(180)	(2,460)	(1,268)	(4,407)	-
Общо пасиви	(1,235,921)	(965,327)	(81,055)	(124,793)	(59,071)	(1,268)	(4,407)	
Разлика	81,211	135,195	(51,292)	(83,609)	18,565	64,191	(1,839)	

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Анализ на лихвената чувствителност

31 декември 2020 г.	Финансови активи и пасиви						
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години	Безлихвени
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	212,659	-	-	-	-	-
Вземания от банки	20,416	20,416	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	649,660	605,632	15,576	23,952	2,055	2,445	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	7,755	1,974	17,665	46,239	38,082	132
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	-	-	16,385	60,724	6,559	-
Други финансови активи	681	-	-	-	-	-	681
Общо активи	1,078,931	846,462	17,550	58,002	109,018	47,086	813
Задължения към банки	(10,695)	(10,695)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(994,421)	(736,664)	(71,609)	(124,987)	(61,161)	-	-
Други финансови пасиви	(7,633)	(371)	(367)	(704)	(2,772)	(577)	(2,842)
Общо пасиви	(1,012,749)	(747,730)	(71,976)	(125,691)	(63,933)	(577)	(2,842)
Разлика	66,182	98,732	(54,426)	(67,689)	45,085	46,509	(2,029)

Чувствителност на финансовия резултат към промяна на лихвените нива

Таблицата по-долу показва чувствителността на групата при възможни промени с 0.10 и 0.20 пункта в лихвения процент, изчислени на база поддържана от групата средно месечна структурата на лихвено чувствителни активи и пасиви и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху консолидиания финансов резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	
		2021	2021
		BGN '000	BGN '000
лева	10 bp/(10 bp)	378/(378)	378/(378)
други валути	10 bp/(10 bp)	228/(228)	228/(228)
лева	20 bp/(20 bp)	754/(754)	754/(754)
други валути	20 bp/(20 bp)	454/(454)	454/(454)
		2020	2020
		BGN '000	BGN '000
лева	10 bp/(10 bp)	261/(261)	228/(228)
други валути	10 bp/(10 bp)	252/(252)	252/(252)
лева	20 bp/(20 bp)	524/(524)	526/(526)
други валути	20 bp/(20 bp)	505/(505)	505/(505)

3.2.2. Валутен и ценови риск

Валутен риск

Валутният риск е риск от влиянието на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на групата в резултат на открити валутни позиции. Нетната позиция във всяка валута се следи постоянно от ръководството на дружеството-майка (банката) и Дирекция "Финансови пазари и инвестиции", както и от членовете на Комитета за управление на активите и пасивите.

Групата е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута. След въвеждането на Валутен борд в Република България, българският лев е фиксиран към еврото, поради което не съществува открит валутен риск, свързан с еврото като влияние върху показателите в отчетите оказват движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън Евророната.

Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на групата. Политика на групата е основната част от активите и пасивите да са деноминирани в евро или левове. Допълнително групата не извършва съществени сделки и не държи открити позиции във валути различни от евро.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" управлява активите и пасивите на дружеството-майка (банката) в рамките на определените лимити за постигане на заложените цели и показатели за възвращаемост на инвестициите. Ежедневно се следи размера на откритата валутна позиция на банката по отделни валути и се предприемат необходимите действия за минимизиране на евентуалните загуби за банката от промяна на валутните курсове. Анализите показват, че банката е изложена на минимален валутен риск, тъй като поддържа ежедневно лимитирани открити позиции по отделните видове валута, различна от еврото, което е с фиксиран курс спрямо българския лев. Следващата таблица обобщава експозицията на групата към валутен риск. В нея са включени финансовите инструменти и условните задължения и ангажименти на групата по балансова стойност, категоризирани по вид валута.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31 декември 2021 година	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови активи					
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,155	65,180	237,908	392	304,635
Вземания от банки	33,825	11,033	9,648	3,169	57,675
Кредити и аванси на клиенти	2,477	307,986	469,866	-	780,329
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	104,924	180	-	105,104
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	-	32,731	34,304	-	67,035
Други финансови активи	536	1,194	624	-	2,354
Общо финансови активи	37,993	523,048	752,530	3,561	1,317,132
Финансови пасиви					
Задължения към банки		508	6,980		7,488
Задължения към клиенти	37,751	346,376	833,145	2,841	1,220,113
Други финансови пасиви	208	402	7,709	1	8,320
Общо финансови пасиви	37,959	347,286	847,834	2,842	1,235,921
Нетна балансова валутна позиция	34	175,762	(95,304)	719	81,211
Задбалансова валутна позиция	(31)	754	-	(722)	1
Открита валутна позиция	3	-	-	(3)	-
Условни задължения и ангажименти	214	27,040	112,701	-	139,955
31 декември 2020 година	В щатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Финансови активи					
Парични средства и вземания от Централната Банка	937	38,844	172,357	521	212,659
Вземания от банки	1,099	11,891	4,964	2,462	20,416
Кредити и аванси на клиенти	2,399	263,261	384,000	-	649,660
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	111,749	98	-	111,847
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	-	43,029	40,639	-	83,668
Други финансови активи	495	40	146	-	681
Общо финансови активи	4,930	468,814	602,204	2,983	1,078,931
Финансови пасиви					
Задължения към банки		1,720	8,975		10,695
Задължения към клиенти	23,435	336,507	631,483	2,996	994,421
Други финансови пасиви	617	4,307	2,704	5	7,633
Общо финансови пасиви	24,052	342,534	643,162	3,001	1,012,749
Нетна балансова валутна позиция	(19,122)	126,280	(40,958)	(18)	66,182
Задбалансова валутна позиция	19,126	-	-	-	19,126
Открита валутна позиция	4	-	-	(18)	(14)
Условни задължения и ангажименти	102	31,437	54,980	-	86,519

По отношение на паричните активи и пасиви в чуждестранна валута, които не са хеджирани, групата, основно чрез дружеството-майка (банката) поддържа приемлива нетна експозиция като

купува и продава чуждестранна валута на спот курсове, когато определи за подходящо.

Анализ на валутната чувствителност

Валутната чувствителност се определя от промяната във валутните курсове на валутите, в които групата поддържа открити позиции. Към отчетната дата това е основно щатския долар. Анализът на чувствителността на групата спрямо промените във валутните курсове е направен на база състоянието и структурата на валутните активи и пасиви и откритата валутна позиция към 31 декември. Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху консолидирания финансов резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Влиянието на щатския долар и другите валути при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на групата (след облагане).

Ръководството на дружеството-майка (банката) е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на групата през годината.

Ценови риск на ценните книжа

Ценовият риск е един от пазарните рискове, който е свързан с намаляване стойността на инвестицията в резултат на неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени. Основните фактори, оказващи влияние върху цените са макроикономически, отразяващи цялостното състояние на емитента, политическата конюнктура, особеностите на дадения отрасъл, очакванията на местния и международния пазар и участниците на него базирани както на реална информация, така и на чисто субективни обстоятелства. Рязкото понижение на цената на ценните книжа, би било неблагоприятно в няколко отношения, както реализиране на финансови загуби, така и евентуално влошаване на ликвидността, загуба на пазарни позиции. Групата, основно чрез дружеството-майка (банката) управлява този вид риск като включва в портфейла различни видове ценни книжа и само ценни книжа на първокласни емитенти, със средно и високо кредитно качество. При всяко решение за покупка на финансови инструменти, както и периодично след това, задължително се изследват формалните критерии за ликвидност на финансовите инструменти, съгласно вътрешните правила на дружеството-майка (банката).

3.3. Ликвиден риск

Ликвидният риск е риска, при който групата не може да посрещне своите задължения, когато те са дължими като резултат от тегления от депозанти, парични изисквания от ангажименти по договори или други парични изходящи потоци. Подобни изходящи парични потоци биха намалили наличните парични средства на групата за предоставяне на кредити на клиенти, търговски дейности и инвестиране. При извънредни обстоятелства липсата на ликвидност може да рефлектира в намаления в отчета на финансовите позиции и продажба на активи или в потенциалната невъзможност от страна на групата да изпълни заемните си ангажименти. Рискът от невъзможността на групата да посрещне своите задължения е присъщ на всички банкови операции и може да бъде повлиян от различни специфични за институцията или по-обща пазарни събития включително, но без да се ограничават, до кредитни събития, системни шокове и природни бедствия.

Процесът по управление на ликвидността на групата, се осъществява основно от дружеството-майка (банката) под надзора на управление “Финансови пазари и инвестиции” и включва:

- ежедневно осигуряване на средства чрез контрол на бъдещите парични потоци, за да бъдат посрещнати нуждите от ресурс. Това включва привличане на средства при падежиране на наличните ресурси или при заемане от клиенти.
- контрол на ликвидните коефициенти от отчета за финансовото състояние срещу вътрешни или регулаторни изисквания; и
- управление на концентрацията и профила на падежиране на задълженията на групата.

Мониторингът и отчитането се осъществява под формата на измерване и прогнозиране на паричния поток към следващия ден, седмица или месец, тъй като това са ключови периоди за управление на ликвидността. Изходната точка за тези преценки е анализ на договорения падеж на финансовите пасиви и очакваната дата за събиране на финансови активи.

Групата разработва подходящи политики, които да осигуряват следното:

- поддържане на достатъчно ликвидни активи, които да покрият съответните пасиви;
- разумно съотношение на средносрочни активи, финансирани със средносрочни пасиви; и
- ежедневен контрол на ликвидността.

Управителният съвет на дружеството-майка (банката) определя Комитета за управление на активите и пасивите (КУАП) като отговорен орган за управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск.

КУАП е постоянно действащ колективен орган, който отговаря за управлението на активите и пасивите, както и за разработването и използването на системата за управление на ликвидността на Търговска Група Д АД. В качеството си на орган за управление на ликвидността, е компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на групата или на пазара като цяло, както и комбинация от тях. КУАП анализира всички отчети по ликвидността, стрес-тестовете и сценариите при ликвидна криза в съответствие с изискванията на банковото законодателство и Правилата за управление на ликвидността. Комитетът следи отчетите за валутните структури по активи и пасиви, отчетите за открити позиции и рисковата структура на портфейла от ценни книжа.

Изискванията за ликвидност във връзка с издадени гаранции са значително по-малки в сравнение със сумата на ангажиментите, тъй като групата обичайно не очаква трето лице да изтегли средствата по договора. Общата непогасена договорена сума на тези ангажименти не винаги представлява бъдещи потребности от парични средства, тъй като срокът на голяма част от тези ангажименти ще изтече или ще бъде прекратен без да бъдат финансирани.

Дирекция “Финансови пазари и инвестиции” контролира непокрытите средносрочни активи, нивото и типа на неусвоените кредитни ангажименти, използването на овърдрафти и влиянието на задбалансовите пасиви като гаранции и стенд-бай акредитиви.

Източниците на финансиране се наблюдават редовно с цел поддържане на разнообразие по

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

валути, географско местонахождение, доставчици, продукт и срок.

В таблицата по-долу са представени стойностите в проценти на съотношението за краткосрочна ликвидност:

	2021	2020
	%	%
Към 31 декември	361,04%	295,09%
Средна стойност за периода	543,77%	314,59%
Най-високо за периода	642,22%	475,11%
Най-ниско за периода	361,04%	203,36%

Таблицата по-долу представя матуритетната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност и задбалансовите ангажименти на групата към 31 декември по остатъчен матуритет:

31 декември 2021 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	304,635	304,635	-	-	-	-
	57,675	57,675	-	-	-	-
Вземания от банки	-	-	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	780,329	11,159	46,201	186,857	329,276	206,836
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	105,104	214	-	7,118	40,137	57,635
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,035	-	15,881	7,258	37,427	6,469
Други финансови активи	2,354	-	2,354	-	-	-
Общо активи	1,317,132	373,683	64,436	201,233	406,840	270,940
	7,488	34	99	2,397	4,958	-
Задължения към банки	1,220,113	901,314	56,557	206,291	48,224	7,727
Задължения към клиенти	8,320	118	4,633	931	2,242	396
Други финансови пасиви	-	-	-	-	-	-
Общо пасиви	1,235,921	901,466	61,289	209,619	55,424	8,123
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	139,955	45,878	6,609	53,339	34,107	22

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

31 декември 2020 година	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	212,659	-	-	-	-
	20,416	20,416	-	-	-	-
Вземания от банки			-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	649,660	12,839	60,312	136,173	283,654	156,682
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	111,847	132	7,755	17,665	48,213	38,082
Ценни книжа по амортизирана стойност	83,668	-	-	16,385	60,724	6,559
	681	-	681	-	-	-
Други финансови активи		-	-	-	-	-
Общо активи	1,078,931	246,046	68,748	170,223	392,591	201,323
	10,695	54	118	2,783	7,740	-
Задължения към банки						-
	994,421	650,332	85,463	195,824	61,738	1,064
Задължения към клиенти						
	7,632	124	3,089	1,070	2,772	577
Други финансови пасиви						
Общо пасиви	1,012,748	650,510	88,670	199,677	72,250	1,641
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	86,519	57,771	13,003	9,698	6,025	22

По-долу са представени финансовите активи и пасиви и задбалансовите ангажименти на групата, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви за балансовите позиции, а неусвоените ангажименти по кредити и условни ангажименти са представени по задбалансовата стойност на ангажимента.

31 декември 2021 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	304,635	-	-	-	-	304,635
Вземания от банки	57,868	-	-	-	-	57,868
Предоставени кредити и аванси на клиенти	33,963	43,846	211,210	362,721	237,229	888,969
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	214	191	7,894	46,200	59,448	113,947
Ценни книжа по амортизирана стойност	13	15,990	7,654	38,677	6,623	68,957
Други финансови активи	-	2,354	-	-	-	2,354
Общо активи	396,693	62,381	226,758	447,598	303,300	1,436,730
Задължения към банки	47	114	2,503	5,300	-	7,964
	912,683	59,241	201,729	46,600	-	1,220,253
Задължения към клиенти						
	121	4,639	952	2,288	400	8,400
Други финансови пасиви						
Общо пасиви	912,851	63,994	205,184	54,188	400	1,236,617

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	45,878	6,609	53,339	34,107	22	139,955
31 декември 2020 г.	По-малко от 1 месец	От 1-3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 - 5 години	Над 5 години	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	212,659	-	-	-	-	212,659
Вземания от банки	20,421	-	-	-	-	20,421
Предоставени кредити и аванси на клиенти	56,283	60,169	159,841	300,933	190,445	767,671
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	132	7,898	18,626	54,596	39,939	121,191
Ценни книжа по амортизирана стойност	29	109 681	17,306	63,040	6,867	87,351 681
Други финансови активи	-	-	-	-	-	-
Общо активи	289,524	68,857	195,773	418,569	237,251	1,209,974
			2,890	8,224		11,311
Задължения към банки	67	130				
	681,851	58,389	188,739	66,415		995,394
Задължения към клиенти						
	128	3,102	1,101	2,838	588	7,757
Други финансови пасиви						
Общо пасиви	682,046	61,621	192,731	77,477	588	1,014,463
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	57,771	13,003	9,698	6,025	22	86,519

3.4. Доверени активи на отговорно пазене

Дружеството-майка (банката) е регистрирана като инвестиционен посредник и извършва операции за клиенти в съответствие с изисквания на Наредба 38 на КФН. Банката има одобрена политика, във връзка с доверителните си операции за клиенти, която е изготвена на база изискванията на чл.28-31 на Наредба 38 на КФН.

Банката поддържа отчетност и условия относно държането на финансови инструменти и парични средства по начин, който ѝ позволява във всеки момент незабавно да разграничи държаните за един клиент активи от активите на останалите клиенти и от собствените активи на банката. Дружеството-майка като инвестиционен посредник полага дължимата грижа при:

- избора на депозитарна институция, в която да съхранява финансовите инструменти на своите клиенти, и при определяне на условията по договора с нея;
- извършване на периодичен преглед и оценка на депозитарната институция и на условията по сключения договор с нея във връзка със съхранението на финансовите инструменти на своите клиенти, най-малко веднъж годишно.

3.5. Управление на собствения капитал

От 2014 година е в сила пакет ДКИ IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013), който включва изисквания за изчисляване и отчетност във връзка с капиталовите изисквания и финансовата информация. Обхватът, честотата и сроковете за предоставяне на тази информация пред регулаторния орган са въведени чрез Регламент (ЕС) № 680/2014 от 16 април 2014 г. В резултат на това регулаторните изисквания за капитал на Търговска Банка Д АД са базирани на разпоредбите на пакет ДКИ IV, Отчетни изисквания по Регламент(ЕС) №680/2014 – Собствен капитал и капиталови изисквания – COREP.

Регулаторен капитал

Собственият капитал за регулаторни цели на банката се състои от следните елементи:

- Капитал от първи ред (цялата сума се класифицира като базов собствен капитал от първи ред), който се състои от емитиран капитал, премийни резерви и общи резерви намалени със следните отбивни – положителна репутация, нематериални активи и други регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.
- Капитал от втори ред: резервите от преценка на недвижимите имоти, използвани за банкова дейност, намалени с регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

Банката установява отношението на обща капиталова адекватност като процентно съотношение между собствения (регулаторен) капитал и рисково-претеглените активи. Рисково-претеглените активи представляват сумата от рисково-претеглените активи за кредитен, пазарен и операционен риск. Адекватността на първичния капитал е процентното съотношение между капитала от първи ред и рисково-претеглените активи. Отношението на общата капиталова адекватност не може да бъде по-малко от 14,5% (минимален процент на обща капиталова адекватност – 8%, предпазен капиталов буфер - 2,5%, буфер за системен риск - 3%, антицикличен капиталов буфер, приложим за кредитни рискови експозиции в Република България - 0,5%, допълнително капиталово изискване от процес по надзорен преглед и оценка – 0,5%).

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Капиталови показатели

Собствен капитал (капиталова база)	Базел III	Базел III
	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Базов собствен капитал от първи ред		
Изплатени капиталови инструменти	90,064	90,064
Резерви	51,847	44,316
Натрупан друг всеобхватен доход	16	2,632
Намаления на базовия собствен капитал от първи ред:		
Нематериални активи	(3,561)	(2,972)
Други преходни корекции на Базов собствен капитал от първи ред	(308)	(791)
Инструменти на базовия собствен капитал от първи ред на предприятия от финансовия сектор, когато институцията има значителни инвестиции	-	-
Превъзходство на сумата, която се приспада от позициите на допълнителния капитал от първи ред над допълнителния капитал от първи ред	-	-
Общо	138,958	133,249
Капитал от втори ред	-	-
Собствен капитал	138,958	133,249
Рисково претеглени активи	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
<i>Размер на балансова рисково претеглена експозиция</i>	646,365	548,284
<i>Размер на задбалансова рисково претеглена експозиция</i>	46,745	27,542
Общо рисково претеглени активи за кредитен риск	693,110	575,826
Общ размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск	-	-
Общ размер на рисковите експозиции за операционен риск	65,425	65,338
Общ размер на рисковите експозиции	758,535	640,714
Капиталови съотношения	31.12.2021	31.12.2020
Отношение на обща капиталова адекватност	18,32%	20,80%
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	18,32%	20,80%

Политиката на групата по управление и разпределение на капитала се определя от Управителния съвет на дружеството-майка (банката). Разпределението на капитала между различните операции и дейности има за задача да оптимизира доходността от алокирания капитал. Процесът се осъществява под ръководството на Комитета за управление на активите и пасивите, като се прави преглед на нивата на поетия от групата кредитен, пазарен и оперативен риск.

4. НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ*Нетният доход от лихви, включва:*

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Приходи от лихви		
Предоставени кредити и аванси на клиенти	27,611	26,752
Ценни книжа по амортизирана стойност	1,289	1,569
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	1,143	1,111
Депозити в банки	51	108
Други пасиви	20	-
	30,114	29,540
Разходи за лихви		
Депозити от клиенти	(1,736)	(2,389)
Депозити в банки*	(475)	(228)
Текущи сметки в други банки*	(352)	(185)
Лихви по лизингови договори	(42)	(49)
	(2,605)	(2,851)
Нетен доход от лихви	27,509	26,689

*Сумите представляват начислени лихви върху свободни парични средства по сметки в БНБ и/или други кореспондентски банки

5. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ*Нетният доход от такси и комисионни, включва:*

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Приходи от такси и комисионни		
Касови операции и парични преводи	3,826	3,319
Такси за комуникации	2,857	2,643
Обслужване на клиентски сметки	2,266	1,897
Такси и комисионни по кредитни сметки	541	514
Банкови гаранции и акредитиви	246	278
Други	350	131
	10,086	8,782
Разходи за такси и комисионни		
Такси по електронни дебитни карти	(1,210)	(958)
Обслужване на ностро сметки в други банки	(209)	(168)
Освобождаване от касови наличности	(8)	(28)
Операции с ценни книжа	(64)	(64)
Други	-	(45)
	(1,491)	(1,263)
Нетен доход от такси и комисионни	8,595	7,519

6. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ

Нетният доход от търговски операции, включва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Нетна печалба от преоценка на валутни активи и пасиви	2,732	98
Нетна печалба от операции в чуждестранна валута	2,865	1,618
Нетна печалба от операции с ценни книжа	159	(20)
Нетен доход от дивиденди	-	(10)
	<u>5,756</u>	<u>1,686</u>

7. НЕТНА ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ

Нетната загуба от обезценка на финансови активи, включва:

	2021	2020
	BGN'000	BGN '000
<i>Начислена обезценка на предоставени кредити и аванси</i>	6,979	7,275
<i>Възстановена обезценка на предоставени кредити и аванси</i>	<u>(5,192)</u>	<u>(3,347)</u>
Нетна загуба от обезценката за очаквани кредитни загуби по предоставени кредити и аванси	<u>1,787</u>	<u>3,928</u>
Нетна загуба/(печалба) от обезценка за очаквани кредитни загуби по ностро сметки и междубанкови депозити	23	(314)
Нетна (печалба)/загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(53)	94
Нетна (печалба)/загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по амортизирана стойност	(116)	17
Нетна загуба от обезценка за очаквани кредитни загуби по други финансови активи	<u>37</u>	<u>41</u>
	<u>1,678</u>	<u>3,766</u>

Нетната загуба от обезценка за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти е както следва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Обезценки за очаквани кредитни загуби по кредити на индивидуален принцип (специфични), нетно	(1,244)	734
Обезценки за очаквани кредитни загуби по кредити, свързани с общ кредитен риск, на портфейлен принцип (колективни), нетно	<u>3,031</u>	<u>3,194</u>
	<u>1,787</u>	<u>3,928</u>

8. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА, НЕТНО

Другите доходи от дейността на групата включват:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Приходи от наеми на инвестиционни имоти	183	181
Приходи от продажба на нефинансови услуги	282	298
<i>Приходи от продажба на инвестиционни имоти</i>	<i>1,423</i>	<i>106</i>
<i>Балансова стойност на продадени инвестиционни имоти</i>	<i>(1,196)</i>	<i>(84)</i>
Печалба от продажба на инвестиционни имоти	<u>227</u>	<u>22</u>
<i>Приходи от продажба на други активи</i>	<i>3,069</i>	<i>1,890</i>
<i>Балансова стойност на продадени други активи</i>	<i>(1,291)</i>	<i>(778)</i>
Печалба от продажба на други активи	<u>1,778</u>	<u>1,112</u>
<i>Приходи от продажба на имоти и оборудване</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Балансова стойност на продадени имоти и оборудване</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Печалба от продажба на имоти и оборудване	<u>-</u>	<u>-</u>
<i>Приходи от продажба на активи държани за продажба</i>	<i>112</i>	<i>284</i>
<i>Балансова стойност на продадени активи държани за продажба</i>	<i>(60)</i>	<i>(259)</i>
Печалба от продажба на активи държани за продажба	<u>52</u>	<u>25</u>
Други оперативни приходи	<u>738</u>	<u>247</u>
	<u>3,260</u>	<u>1,885</u>

9. АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Административните разходи за дейността включват:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Разходи за персонал	12,955	12,606
Разходи за амортизации	3,568	3,438
Други административно-оперативни разходи	<u>10,430</u>	<u>9,527</u>
	<u>26,953</u>	<u>25,571</u>

Разходите за персонала включват:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Текущи възнаграждения	10,855	10,443
Вноски по социалното осигуряване	1,739	1,842
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (<i>Приложение № 27</i>)	57	56
Начислени суми за неизползвани отпуски	<u>304</u>	<u>265</u>
Общо	<u>12,955</u>	<u>12,606</u>

<i>Другите административно-оперативни разходи</i> включват:	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Комуникации и ИТ услуги	2,280	2,211
Други данъци и такси	2,031	1,547
Годишна вноска във Фонд за гарантиране на влоговете в банки	1,306	1,280
Охрана и инкасова дейност	1,017	1,087
Материали	825	775
Консултантски, одит и правни услуги	516	387
Поддръжка на офис, офис техника, автомобили	477	534
Нетни загуби от обезценка на нефинансови активи	432	-
Реклама и представителни мероприятия	325	264
Наем	193	173
Застраховки	126	143
Членство	49	47
Командировки	26	20
Фонд за реструктуриране на банките	-	29
Провизии по съдебно дело	(45)	189
Други разходи	872	841
Общо	10,430	9,527

Фондът за гарантиране на влоговете в банките определя дължимите премийни вноски за всяка банка, като отчита рисковия ѝ профил и сумата на гарантираните влогове в банката за предходната година, изчислена като средна стойност от размера на гарантираните влогове към края на всяко тримесечие. Премийните вноски могат да бъдат годишни, извънредни, годишни премийни вноски в намален размер.

Начислените разходи за годината за задължителен съвместен одит на консолидирания годишен финансов отчет на дружеството-майка (банката) са в размер на 11 х. лв. (2020 г.: 5 х. лв.).

10. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък за периодите, завършващи на 31 декември са:

	2021 BGN'000	2020 BGN'000
Консолидиран отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалба или загуба за годината)		
Данъчен резултат за годината по данъчни декларации	18,544	8,293
Текущ разход за данък върху печалбата за годината – 10% (2020 г.: 10 %)	(1,868)	(830)
<i>Отсрочени данъци върху печалбата от:</i>		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	210	(26)
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(1,658)	(856)
<u>Равнение на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат</u>		
Счетоводна печалба за годината	16,489	8,643
Данъци върху печалбата – 10% (2020 г.: 10%)	(1,649)	(865)
<i>От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:</i>		
увеличения	(30)	(11)
намаления	21	20
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)	(1,658)	(856)

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2021			2020		
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи	(2)	-	(2)	(21)	-	(21)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(1,661)	-	(1,661)	863	-	863
Нетна промяна в провизиите за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(53)	-	(53)	95	-	95
Общо друг всеобхватен доход за годината	(1,716)	-	(1,716)	937	-	937

11. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

<i>Другият всеобхватен доход</i> включва:	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход:		
<i>Печалби/(Загуби) възникнали през годината</i>	(1,661)	863
	(1,661)	863
Нетна промяна в коректива за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(53)	95
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи (<i>Приложение № 27</i>)	(2)	(21)
	(1,716)	937
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	-	-
Общ всеобхватен доход за годината	(1,716)	937

12. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА

Паричните средства и вземания от Централната банка включват:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Парични средства в каса (<i>Приложение № 29</i>)	20,530	20,492
Вземания от Централната банка (<i>Приложение № 29</i>), в т.ч.:	284,105	192,167
<i>Разплащателна сметка</i>	180,027	110,223
<i>Минимален задължителен резерв в лева</i>	104,078	81,944
	304,635	212,659

Българската народна банка може да начислява лихва в левове върху задължителните минимални резерви и свръхрезервите в размер, определен от Управителния съвет на БНБ. Лихвата върху свръхрезервите може да бъде отрицателна величина, освен ако свръхрезервите са наложени в резултат на надзорна мярка.

13. ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ

Брутната балансова стойност, корективът за кредитни загуби и амортизираната стойност на вземанията от банки, по видове, към 31 декември са както следва:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Срочни депозити	34,372	152
Разплащателни сметки и депозити на виждане	23,330	20,268
<i>Местни банки</i>	10,691	5,963
<i>Чуждестранни банки</i>	12,639	14,305
<i>Коректив за кредитни загуби</i>	(27)	(4)
	<u>57,675</u>	<u>20,416</u>

Към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г. вземанията от банки са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са калкулирани на индивидуална основа (*Приложение № 7*).

Движението в коректива за *очаквани кредитни загуби* на вземанията от банки е както следва:

	2021	2020
	BGN'000	BGN'000
Салдо на 1 януари	(4)	(318)
Увеличение на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	(117)	(165)
Намаление (възстановяване) на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	94	479
Салдо на 31 декември	<u>(27)</u>	<u>(4)</u>

14. ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ

Към 31 декември балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти включва:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Кредити	779,647	662,161
Вземания по финансов лизинг	22,145	24,760
	<u>801,792</u>	<u>686,921</u>
<i>Коректив за кредитни загуби</i>	<u>(21,463)</u>	<u>(37,261)</u>
	<u>780,329</u>	<u>649,660</u>

Таблицата по-долу представя брутната балансова стойност на предоставените кредити и вземания по финансов лизинг по вид клиент:

Анализ по видове клиенти	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
Предприятия	633,543	556,943
Физически лица		
- потребителски	60,425	54,164
- жилищни кредити	101,391	69,654
Общо физически лица	161,816	123,818
Земеделски производители	6,433	6,160
	801,792	686,921

Движението на коректива за кредитни загуби по предоставените кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг е както следва:

	Фаза 1 (колективна обезценка) BGN '000	Фаза 2 (колективна обезценка) BGN '000	Фаза 3 (индивидуална обезценка) BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Салдо на 1 януари	(4,599)	(3,145)	(29,517)	(37,261)	(37,086)
Начислена обезценка	(4,364)	(1,704)	(911)	(6,979)	(7,274)
Възстановена обезценка	2,443	640	2,109	5,192	3,346
Отписани	-	-	17,585	17,585	3,753
Салдо на 31 декември	(6,520)	(4,209)	(10,734)	(21,463)	(37,261)

Към 31 декември салдото на коректива за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг, включва:

	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
Кредитни загуби на индивидуална основа (специфични)	10,734	29,515
Кредитни загуби на портфейлна основа (колективна)	10,729	7,746
	21,463	37,261

Лизинг

Нетната инвестиция във финансов лизинг представлява разликата между брутната инвестиция във финансов лизинг, намалена с нереализирания финансов приход и начислената обезценка и е както следва:

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д

ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Нетна инвестиция във финансов лизинг	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Брутна инвестиция във финансов лизинг	27,506	30,063
Нереализиран финансов доход	(5,361)	(5,303)
Нетни минимални лизингови плащания	22,145	24,760
Коректив за кредитни загуби	(517)	(391)
Нетна инвестиция във финансов лизинг	21,628	24,369

Нетната инвестиция във финансов лизинг се разпределя, както следва:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Нетна инвестиция във финансов лизинг		
С падеж до 1 година	3	5,188
С падеж от 1 до 5 години	13,777	10,444
С падеж над 5 години	7,848	8,737
	21,628	24,369

Концентрацията на групата в десетте най-големи групи експозиции към клиенти е както следва:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Обща брутна балансова стойност на десетте най-големи експозиции към клиенти *	249,899	186,858
Процент от сумата на брутните кредити и задбалансовите ангажименти (Приложение № 3.1)	26,53%	24,16%

* С включени свързани клиенти, балансов и задбалансов ангажимент

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

15. ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към 31 декември 2021 г., представени по оригинален матуритет, са както следва:

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000
Държавни облигации – Република България					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	4,277	2.95%	0.79%	септември 2024
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	52,690	57,635	0.375% - 3.00%	0.21% - 0.79%	март 2027 - септември 2030
	56,602	61,912			
Държавни облигации – Република Турция					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	10,167	4.125%	3.62%	април 2023
Държавни облигации – Румъния					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	12,713	13,235	1% - 2.875%	0.15% - 0.23%	декември 2023 - октомври 2024
Държавни облигации – Република Хърватия					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	6,845	7,118	3.875%	0.26%	май 2022
Корпоративни акции					
Акции деноминирани в лева	20	180	-	-	-
Акции деноминирани в евро	-	34	-	-	-
	20	214			
Корпоративни облигации					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	1,663	1,911	6.00 %	4.69%	април 2023
Дългодрочни облигации, деноминирани в евро	9,779	10,547	3.50%	3.07%	юни 2025
	11,442	12,458			
Общо	97,401	105,104			

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Държавни облигации – Република България					
<i>Дългодрочни облигации, деноминирани в евро</i>	37,044	42,510	0.375% - 3.00%	0.21% - 0.79%	септември 2024 - септември 2030
Държавни облигации – Република Турция					
<i>Краткосрочни облигации, деноминирани в евро</i>	1,956	2,020	4.35%	2.43%	ноември 2021
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	9,779	10,514	4.125%	3.62%	април 2023
	11,735	12,534			
Държавни облигации – Румъния					
<i>Краткосрочни облигации, деноминирани в евро</i>	1,956	1,981	1.25%	0.12%	февруари 2021
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	6,845	6,965	1.00%	0.23%	декември 2023
<i>Дългодрочни облигации, деноминирани в евро</i>	5,868	6,487	2.875%	0.15%	октомври 2024
	14,669	15,433			
Държавни облигации – Република Хърватия					
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	6,845	7,398	3.875%	0.26%	май 2022
Корпоративни облигации					
<i>Краткосрочни облигации, деноминирани в евро</i>	21,221	21,419	0% - 4.875%	0.32% - 4.57%	март 2021 - декември 2021
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	1,662	1,974	6.00%	4.69%	април 2023
<i>Дългодрочни облигации, деноминирани в евро</i>	9,779	10,447	3.50%	3.48%	юни 2025
	32,662	33,840			
ОБЩО ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА	102,955	111,715			
КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДВД					
Акции деноминирани в лева	20	98			
Акции деноминирани в евро	-	34			
ОБЩО КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА	20	132			
ОБЩО	102,975	111,847			

Движението в справедливата стойност на ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2021 BGN'000	2020 BGN'000
Салдо на 1 януари	111,847	48,155
Увеличение (покупки)	23,945	78,067
Намаление (продажби и/или падежиране)	(28,080)	(15,751)
Нетно ефект от преоценки до справедлива стойност	(1,454)	863
Изменение в начислените лихви	(1,154)	513
Салдо на 31 декември	105,104	111,847

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА**

Към 31.12.2021 г. и към 31.12.2020 г. дълговите ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са определени на индивидуална основа (*Приложение № 7*)

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2021 BGN'000	2020 BGN'000
Салдо на 1 януари	<u>(227)</u>	<u>(132)</u>
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	(17)	(150)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби про дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	<u>70</u>	<u>55</u>
Салдо на 31 декември	<u><u>(174)</u></u>	<u><u>(227)</u></u>

Към 31.12.2021 г. банката има блокирани ценни книжа, предоставени като обезпечение на бюджетни сметки с балансова стойност в размер на 34,404 хил.лв. (31.12.2020 г.: 9,024 хил.лв.).

16. ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ

Към 31 декември 2021 година балансовата стойност на дълговите ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, включва:

	номинална стойност	брутна балансирана стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000	31.12.2021 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>								
Държавни облигации – Република България - в лева	34,185	34,328	-	34,328	34,546	0.01% - 5.00%	0.15%-4.47%	юли 2022-януари 2025
Държавни облигации – Република България - в евро	29,337	30,711	-	30,711	30,844	2.00% - 2.95%	0.75% -2.18%	март 2022-март 2027
Държавни облигации – Република Турция – в евро	1,956	2,019	(23)	1,996	1,975	4.125%	3.91%	април 2023
	<u>65,478</u>	<u>67,058</u>	<u>(23)</u>	<u>67,035</u>	<u>67,365</u>			

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

	номинална стойност	брутна балансова стойност	очаквана кредитна загуба	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)
	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
<i>Държавни облигации</i>						
Държавни облигации – Република България - в лева	40,485	40,778	-	40,778	41,371	0.01% -5.00%
Държавни облигации – Република България - в евро	29,338	30,942	-	30,942	31,765	2.00 % - 2.95 %
Държавни облигации – Република Турция – в евро	11,735	12,087	(139)	11,948	12,087	4.125 - 4.35%
	81,558	83,807	(139)	83,668	85,223	

Движението в брутната балансова стойност на ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност е както следва:

	2021 BGN'000	2020 BGN'000
Салдо на 1 януари	83,688	56,577
Придобити през годината	-	41,860
Падежирали през годината	(16,545)	(15,515)
Изменение на обезценката за кредитни загуби	116	(18)
Изменение на текущо начислена лихва	(204)	764
Салдо на 31 декември	67,035	83,668

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по амортизирана стойност е както следва:

	2021 BGN'000	2020 BGN'000
Салдо на 1 януари 2021 година	(139)	(122)
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	(3)	(26)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност	119	9
Салдо на 31 декември 2021 година	(23)	(139)

Към 31.12.2021 г. инвестициите отчитани по амортизирана стойност на обща стойност 65,039 х.лв. (31.12.2020 г.: 63,190 х.лв.) са блокирани за обезпечаване на бюджетни средства.

17.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Отчетна стойност		
Салдо към 1 януари	22,031	20,519
Придобити	190	146
Активи в процес на изграждане	110	1,468
Отписани	(1,566)	(102)
Салдо към 31 декември	20,765	22,031
Амортизация и загуби от обезценка		
Салдо към 1 януари	2,157	1,888
Амортизация за годината	292	287
Отписани	(238)	(15)
Обезценка	(134)	(3)
Салдо към 31 декември	2,077	2,157
Балансова стойност към 1 януари	19,874	18,631
Балансова стойност към 31 декември	18,688	19,874

Към 31.12.2021 г. справедливата стойност на инвестиционните имоти е 22,274 х.лв. (2020 г.: 24,108 х.лв.) (Приложение № 2.23.2.2).

18.ИМОТИ, ОБОРУДВАНЕ И АКТИВИ С ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ

	Земя и сгради		Информационно оборудване		Стопански инвентар		Други		В процес на придобиване		Активи с право на ползване		Общо	
	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Отчетна стойност														
Салдо на 1 януари	42,426	42,183	5,357	5,212	3,330	3,309	4,052	4,036	327	1,165	6,614	6,487	62,106	62,392
Придобити	111	112	437	99	43	39	489	9	1,412	226	620	150	3,112	635
Отписани	-	-	(684)	(1)	(261)	(16)	(568)	-	-	(2)	(1,158)	(23)	(2,671)	(42)
Трансфер	1	131	51	47	42	(2)	-	7	(753)	(1,062)	-	-	(659)	(879)
Салдо на 31 декември	42,538	42,426	5,161	5,357	3,154	3,330	3,973	4,052	986	327	6,076	6,614	61,888	62,106
Амортизация и загуби от обезценка														
Салдо на 1 януари	2,987	2,355	4,646	4,285	3,048	2,948	3,890	3,814	5	-	1,850	1,583	16,426	14,985
Начислена амортизация за годината	636	632	330	361	89	102	130	91	-	5	1,496	1,507	2,681	2,698
Отписани	-	-	(684)	-	(260)	(2)	(564)	(15)	-	-	(1,161)	(1,240)	(2,669)	(1,257)
Салдо на 31 декември	3,623	2,987	4,292	4,646	2,877	3,048	3,456	3,890	5	5	2,185	1,850	16,438	16,426
Балансова стойност														
Балансова стойност на 31 декември	38,915	39,439	869	711	277	282	517	162	981	322	3,891	4,764	45,450	45,680
Балансова стойност на 1 януари	39,439	39,828	711	927	282	361	162	222	322	1,165	4,764	4,904	45,680	47,407

Към 31.12.2021 г. дълготрайните материални активи на групата включват: земи на стойност 2,460 х.лв. (31.12.2020 г.: 2,457 х.лв.) и сгради с балансова стойност 36,458 х.лв. (31.12.2020 г.: 36,983 х.лв.).

Към 31.12.2021 г. в състава на дълготрайните материални активи са включени активи с отчетна стойност в размер на 9,283 х.лв. (31.12.2020 г.: 9,913 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в дейността на групата.

Към 31.12.2021 активите с право на ползване са свързани с лизингови договори за ползване на офисни помещения.

19. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуер и аванси за закупуване на софтуер	
	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Отчетна стойност		
Салдо на 1 януари	<u>4,956</u>	<u>2,760</u>
Придобити	1,184	2,196
Отписани	-	-
Салдо на 31 декември	<u>6,140</u>	<u>4,956</u>
Амортизация и загуби от обезценка		
Салдо на 1 януари	<u>1,984</u>	<u>1,531</u>
Начислена амортизация за годината	595	453
Отписани	-	-
Салдо на 31 декември	<u>2,579</u>	<u>1,984</u>
Балансова стойност на 1 януари	<u>2,972</u>	<u>1,229</u>
Балансова стойност на 31 декември	<u>3,561</u>	<u>2,972</u>

20. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА

Наличните към 31.12.2021 г. активи за продажба, включващи жилищни имоти на стойност 78 хил.лв. (31.12.2020 г.: 139) са придобити от групата през 2020 г. срещу погасяване на задължения по проблемни кредити на нейни кредитополучатели. Тези активи не се използват и не се планира да се използват в дейността на групата. За тях ръководството на дружеството-майка (банката) активно търси купувачи, с цел тяхната реализация в срок до м. декември 2022 г.

Движението на активите, държани за продажба за двата периода е както следва:

	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Към 1 януари	<u>139</u>	<u>146</u>
Придобити	-	295
Отписани	(61)	(302)
Към 31 декември	<u>78</u>	<u>139</u>

21. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Текущите данъчни вземания включват:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Данък върху добавена стойност	78	169
Корпоративен данък върху печалбата	-	78
Общо	78	247

22. ДРУГИ АКТИВИ

Другите активи включват:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Активи придобити от обезпечения	9,727	10,317
Коректив за обезценка	(754)	(358)
	<u>8,973</u>	<u>9,959</u>
Гаранционни депозити при доставчици	840	579
Предплатени разходи	943	734
Други активи	1,667	267
Общо	12,423	11,539

От които:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Нефинансови активи	10,069	10,858
Финансови активи	2,354	681
Общо	12,423	11,539

23. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ

Задълженията към банки представляват привлечени средства, свързани с кредитни линии с балансова стойност към 31 декември 2021 г.: 7 488 х.лв. (31.12.2020 г.: 10 695 х.лв.). Вземанията по кредити, които са отпуснати на клиенти на Групата по програма на ББР са заложен в полза на ББР. Договорените условия по задълженията към банки са както следва:

	Размер	Валута	Падеж	31.12.2021	31.12.2020
				BGN '000	BGN '000
Българска банка за развитие АД	15,000	BGN '000	31.05.2025	6,980	8,975
Българска банка за развитие АД	1,500	EUR '000	20.05.2023	508	1,720
Общо				7,488	10,695

Промени в пасивите, произтичащи от финансова дейност

В следващата таблица е представено равнението между началните и крайните салда в консолидирания отчет за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност за годината, приключваща на 31 декември 2021 г.:

	<i>01.01.2021</i>	<i>Изплатен и лихви</i>	<i>Изплате ни главници</i>	<i>Получени главници</i>	<i>Начислени по метода на ефективен лихвен процент</i>	<i>Други непарични промени</i>	<i>31.12.2021</i>
Задължения към банки	10,695	(117)	(3,204)	-	114	-	7,488
Задължения по лизинг	4,792	-	(1,528)	-	45	609	3,918
Общо пасиви от финансова дейност	15,487	(117)	(4,732)	-	159	609	11,406

24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Физически лица		
- Срочни	325,230	305,447
- Спестовни	96,288	88,240
- Безсрочни	121,034	87,367
	542,552	481,054
Частни предприятия и други финансови институции		
- Срочни	55,396	65,820
- безсрочни	622,165	447,547
	677,561	513,367
	1,220,113	994,421

Към 31 декември 2021 г. от общата сума на задълженията към клиенти 2% (31.12.2020 г.: 2%) представляват средства на акционера-едноличен собственик и на свързани с него лица.

В депозитите от клиенти са включени блокирани от банката средства на клиенти: за обезпечение на кредити и на издадени банкови гаранции в размер на 16 388 х. лв. (31.12.2020 г.: 42 712 х. лв.), както и сметки при по-специални условия: набирателни сметки в размер на 440 х.лв (31.12.2020 г.: 416 х. лв.).

25.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Текущите данъчни задължения, включват:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Корпоративен данък върху печалбата	34	34
Данък при източника	29	25
Окончателен данък върху доходите	17	23
Еднократни данъци върху разходите	15	18
Удържан данък върху доходите на физически лица	5	3
	100	103

До датата на издаване на настоящия консолидиран финансов отчет на дружествата от групата са извършени ревизии и проверки както следва:

Търговска Банка Д АД:

- ревизия по ДДС – до 31.12.2009 г.; проверка – за периода 01.09.2019 г.– 30.11.2019 г.
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2009 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2015 г.

Д Лизинг ЕАД:

- Ревизия и проверка по ДДС – до 31.12.2018 г.;

На дъщерните дружества *Д Застрахователен брокер ЕООД*, *Д Имоти ЕООД* и *Д Парк ЕООД* не са извършвани ревизии и проверки.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на данъчно задълженото лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

26. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в консолидирания отчет за финансовото състояние:

	<i>временна разлика</i>	<i>Данък</i>	<i>временна разлика</i>	<i>Данък</i>
	<i>31.12.2021</i>	<i>31.12.2021</i>	<i>31.12.2020</i>	<i>31.12.2020</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(3,237)	(324)	(6,398)	(640)
Общо пасиви по отсрочени данъци	(3,237)	(324)	(6,398)	(640)
Начисления за неизползван отпуск на персонала и бонуси	498	50	367	37
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	548	55	498	49
Данъчна загуба	250	25	323	33
Други активи (придобити обезпечения)	664	66	358	36
Провизии по съдебни дела	189	19	189	19
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	871	87	2,532	253
Активи с право на ползване	21	2	18	2
Общо активи по отсрочени данъци	3,041	304	4,285	429
Нетни пасиви по отсрочени данъци върху печалбата	(196)	(20)	(2,113)	(211)

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружествата от групата да генерират достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2021 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2021</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба</i>	<i>31.12.2021</i>
	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(641)	316	(324)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	37	28	50
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	50	5	55
Данъчна загуба	33	1	25
Други активи (придобити обезпечения)	36	30	66
Провизии по съдебни дела	19	-	19
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	253	(166)	87
Активи с право на ползване	2	-	2
Общо	(211)	214	(20)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2020 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2020</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба</i>	<i>31.12.2020</i>
	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(520)	(121)	(641)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	47	(10)	37
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	47	3	50
Данъчна загуба	28	5	33
Други активи (придобити обезпечения)	36	-	36
Провизии по съдебни дела	-	19	19
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	167	86	253
Активи с право на ползване	3	(1)	2
Общо	(192)	(19)	(211)

27. ДРУГИ ПАСИВИ

Другите пасиви включват:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Задължения по договори за лизинг	3,918	4,792
Други задължения	1,732	1,430
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	540	498
Текущи задължения към персонала и социалното осигуряване	470	328
Преводи за изпълнение	447	1,285
Получени аванси по продажба на активи, придобити от обезпечения	481	150
Предплатени такси за управление на кредитни сметки	29	31
Гаранции по договори за цесии и акредитиви	1,847	-
	9,464	8,514

От които:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Финансови пасиви	8,320	7,633
Нефинансови пасиви	1,144	881
	9,464	8,514

Текущите задължения към персонала включват начисления по неползвани отпуски и свързаните с тях социални осигуровки.

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на банката за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на консолидирания отчет за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи. (*Приложение № 2.20*).

За определяне на тези задължения банката е направила актюерска оценка към 31.12.2021 г., като е ползвала услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	498	467
Разход за лихви	3	3
Разход за текущ трудов стаж	54	53
Плащания през годината	(17)	(46)
Ефекти от последващи оценки за годината	2	21
Сегашна стойност на задължението на 31 декември	540	498

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Начислените суми в консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Разход за текущ стаж	54	53
Разход за лихви	3	3
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 9)	57	56
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
<i>Актюерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	5	17
<i>Актюерски (печалби) от промени в демографските предположения</i>	(1)	(23)
<i>Актюерски (печалби)/загуби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	(2)	27
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 11)	2	21
Общо	59	77

При определяне на стойността към 31.12.2021 г. са направени следните актюерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението в България за периода 2018 г. - 2020 г. (31.12.2020 г.: 2017 г. - 2019 г.);
- темп на текучество – приложена е вероятност за предсрочно напускане преди пенсиониране в размер на 5,00% годишно (2020 г.: 5,00 %).
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент 0,50% (31.12.2020 г.: 0.60 %). Той се основава на доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 11 години, дисконтовата норма е определена чрез екстраполация;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на банката и е в размер на 2 % годишен ръст за 2021 г. за първите три години и 1 % за целия останал период (2020 г.: 2 %).

28.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2021 г. регистрираният акционерен капитал на Търговска банка Д АД възлиза на 90,064 х.лв. (31.12.2020 г.: 90,064 х.лв.), разпределени в 90,064 (31.12.2020 г.: 90,064) обикновени поименни безналични акции с право на глас с номинална стойност хиляда лева за акция.

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА

Структурата на основния акционерен капитал е както следва:

Акционер	Притежаван и акции към 31.12.2021	Процент	Притежавани акции към 31.12.2020	Процент
Фуат Гювен	50,000	55.52%	50,000	55.52%
Фортера АД	40,064	44.48%	40,064	44.48%
Общо	90,064	100%	90,064	100%

Резерви

Резервите на групата са обобщено представени в таблицата по-долу:

	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
Законови резерви (Фонд резервен)	51,853	44,324
Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	910	2,624
Общо	52,763	46,948

Законови резерви (Фонд Резервен)

Законът за кредитните институции не предвижда специални правила относно формирането на *Законови резерви (Фонд Резервен)*. Банката формира този вид резерв по общия ред на Търговския закон, а именно: да заделя най-малко една десета от печалбата след данъци, средствата платени над номинална стойност при емитиране на капитал, сумата на допълнителните плащания направени срещу предоставени им предимства за придобитите акции, други източници предвидени в устава или по решение на общото събрание, докато средствата на фонда не достигнат до 1/10 от определения по устав капитал. Също така съгласно Закона за кредитните институции банките не могат да изплащат дивиденди преди да са акумулирали изисквания по закон или устав минимален размер на резервите им, или при условие, че с изплащането на дивидентите ще се наруши спазването на регулаторните съотношения за обща капиталова адекватност.

Банката може да използва средствата от *Законови резерви (Фонд Резервен)* за покриване на текущи загуби или за покриване на загуби от предходни периоди като не могат да бъдат използвани за разпределяне на дивиденди без разрешение на БНБ.

Към 31.12.2021 г. *Законовите резерви (Фонд Резервен)* на групата е в размер на 51,853 х.лв. (31.12.2020 г.: 44,324 х. лв.) като минимално изискваната сума по Търговския закон е достигната.

Движението на *Законовите резерви (Фонд резервен)* е както следва:

	2021 BGN '000	2020 BGN '000
Салдо на 1 януари	44,324	36,427
Разпределение на печалбата	7,529	7,897
Салдо на 31 декември	51,853	44,324

Резервът на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от ефектите при последваща оценка на ценните книжа, отчитани по справедлива стойност

ГРУПА ТЪРГОВСКА БАНКА Д**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ КОНСОЛИДИРАНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2021 ГОДИНА**

през друг всеобхватен доход. При отписване на дълговите ценни книжа, формираният резерв се рециклира през консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода). При отписване на капиталовите ценни книжа, формираният резерв не се рециклира през консолидирания отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода).

Към 31.12.2021 г. той е в размер на 910 х.лв. (31.12.2020 г.: 2,624 х.лв.).

Движението на *резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* е както следва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	2,624	1,666
(Загуба)/печалби от преоценка до справедлива стойност възникнали през годината	(1,661)	863
Нетна промяна в обезценката за очаквани кредитни загуби на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(53)	95
Салдо на 31 декември	910	2,624

Към 31 декември 2021 г. *неразпределената печалба* е в размер на 15,044 х.лв. (31.12.2020 г.: 7,745 х.лв.).

Движението на *неразпределената печалба* е както следва:

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	7,745	8,077
Нетна печалба за годината	14,831	7,586
Разпределение на печалбата за резерви	(7,529)	(7,897)
Актьорски загуби от последващи оценки	(2)	(21)
Салдо на 31 декември	15,045	7,745

29. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За целите на консолидирания отчет за паричните потоци, паричните средства и паричните еквиваленти включват следните салда с оригинален срок до 3 месеца:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Парични средства в каса (<i>Приложение № 12</i>)	20,530	20,492
Разплащателни сметки при Централната банка (<i>Приложение № 12</i>)	180,027	110,223
Минимален задължителен резерв (<i>Приложение № 12</i>)	104,078	81,944
Вземания от банки с оригинален матуритет до 90 дни (<i>Приложение № 13</i>)	57,675	20,416
Парични средства и парични еквиваленти посочени в консолидирания отчет за паричните потоци	362,310	233,075

30. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ*Финансови гаранции и акредитиви*

Групата предоставя финансови гаранции и акредитиви, с цел гарантиране за изпълнението на ангажименти на свои клиенти пред трети страни. Тези споразумения имат фиксирани лимити и обикновено имат период на валидност до една година.

Сумите по сключени споразумения за поети ангажименти и условни задължения са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2021	31.12.2020
	BGN '000	BGN '000
Условни задължения		
Банкови гаранции и акредитиви		
- в лева	21,416	16,948
- в чуждестранна валута	2,089	9,207
	23,505	26,155
Неотменяеми ангажименти		
Неусвоен размер на разрешени кредити		
- в лева	91,285	38,032
- в чуждестранна валута	25,165	22,332
	116,450	60,364
	139,955	86,519

Към 31.12.2021 г. и 31.12.2020 г. сумата на очакваните кредитни загуби, свързана с предоставените гаранции, акредитиви и неотменяеми ангажименти е несъществена по размер и не е отчетена в настоящия консолидиран финансов отчет.

Характер на инструментите и кредитен риск

Тези ангажименти с условен характер са носители на задбалансов кредитен риск, тъй като само таксите за ангажимент и провизиите за евентуални загуби се отразяват в консолидирания отчет за финансовото състояние до момента на изтичане срока на поетия ангажимент или неговото

изпълняване. Сумите, отразени в таблицата по-горе като гаранции, представляват максималната счетоводна загуба, която би била призната към датата на финансовите отчети, ако контрагентите не изпълнят изцяло договорните си задължения. Срокът на много от условните задължения ще бъде изтекъл без същите да бъдат частично или изцяло авансирани. Ето защо, сумите не представляват очаквани бъдещи парични потоци. Обезпеченията за издаване на банкови гаранции и акредитиви е 100% и представлява основно блокирани депозити в групата, ипотекирана недвижима собственост, банкови гаранции от други банки и записи на заповед.

При възникване условия за активиране на издадена гаранция групата преценява възможността за регресно вземане към контрагента и евентуално реализиране на предоставените обезпечения.

Съдебни производства

Към 31 декември 2021 г., респ. към 31 декември 2020 г., няма предявени съществени съдебни иски срещу дружествата от групата, които биха могли да имат значителни последици за нея и/или за финансовото ѝ състояние.

31. ПРИДОБИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО

На 15.11.2021 г. Групата учредява ново дъщерно дружество Д Парк ЕООД чрез апорт и парична вноска. Дружеството е 100 % собственост на Търговска банка Д АД и е с адрес на управление гр. София, бул. "Ген. Е.И. Тотлебен" № 8.

Регистрираният основен капитал към 31.12.2021 г. е в размер на 6,899 хил. лева (6,849 хил.лв. - непарична вноска – апорт на инвестиционен имот и 50 хил.лв. - парична вноска), разпределени в 68,993 дяла с номинална стойност 100 лева всеки.

Регистрираният предмет на дейност в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел е изграждане на индустриална зона, създаване и регистриране на индустриален парк по смисъла на Закона за индустриалните паркове; експлоатиране, управление и развитие на индустриалния парк; продажба на имоти от индустриалната зона на инвеститори; привличане и стимулиране на инвестициите във високотехнологични производства; сделки с недвижими имоти; стопанисване и управление на недвижими имоти; придобиване, управление, оценка и продажба на активи и/или тяхното управление; консултантски и рекламни услуги в областта на недвижимите имоти; търговско представителство и посредничество и всякаква друга дейност, която не е забранена от закона.

32. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружества, които са свързани с групата и вида на тяхната свързаност са както следва:

<i>Свързани лица</i>	<i>Вид на свързаност</i>
г-н Фуат Гювен	Основен акционер
Фортера АД	Акционер със значително влияние
Емелда Текстил Санай Дъш Тиджарет Лимитед Ширкетирест АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Елкабел АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Аидатур АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Магазин Шипка Фуат Гювен-Турция	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Магазин Шипка Фуат Гювен ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Емелда ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Трякия -97 ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Стил-93 ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Елефорс ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Гама Инвест АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Кърджали – Табак АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Свиленград – Газ АД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Шипка – Ойл ЕООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Братя Василеви ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Шипка – Фуат – Гювен - Варна ООД	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер
Адвокатско дружество Борисов и Борисов	Ключов управленски персонал

Физическите лица, част от ключовия управленски персонал, са оповестени в Приложение 1.2.

(а) Открити разчети със свързани лица

Вид сметка	Вид на свързаност	31.12.2021 BGN '000	31.12.2020 BGN '000
Депозити, разплащателни и набирателни сметки	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	21,643	22,293
Депозити и разплащателни сметки	Акционер	1,942	45
Депозити и разплащателни сметки	Ключов управленски персонал	1,262	960
		<u>24,847</u>	<u>23,298</u>
Предоставени кредити	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	3,381	3,380
Предоставени кредити	Ключов управленски персонал	382	403
Предоставени кредити	Акционер	1	-
		<u>3,764</u>	<u>3,783</u>
Издадени гаранции и акредитиви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	480	656
		<u>480</u>	<u>656</u>

(б) Сделки със свързани лица

Вид приход/разход	Вид на свързаност	2021	2020
		BGN '000	BGN '000
Приходи от лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	117	124
Приходи от лихви	Ключов управленски персонал	9	10
		<u>126</u>	<u>134</u>
Приходи от комисионни	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	38	30
Приходи от комисионни	Ключов управленски персонал	1	1
		<u>39</u>	<u>31</u>
Разходи за лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	43	43
Разходи за лихви	Акционер	-	2
Разходи за лихви	Ключов управленски персонал	2	3
		<u>45</u>	<u>48</u>

(в) Възнаграждения на ключов управленски персонал

	2021	2020
	BGN '000	BGN '000
Възнаграждения на ключов управленски персонал	2,097	1,872

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1*.

32. СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

На 24 февруари 2022 г. започналият военен конфликт между Русия и Украйна, който продължава и към датата на този финансов отчет, води до сътресения на водещите финансови пазари по света, а проблемите с веригите на доставка, породени и от пандемията COVID-19, се очаква да се усложнят още повече вследствие на този конфликт на територията на Украйна. На Руската федерация са наложени икономически санкции от страна на Европейския съюз, САЩ и други държави. Очаква се и значително повишаване на цените на петрола, газа и други суровини, както и повишена инфлация на глобално ниво. Развитieto и изходът на този военен конфликт не могат да се предвидят на този етап и е трудно да бъдат прогнозирани неговите дългосрочни ефекти върху глобалното икономическо и социално развитие.

Ръководството преценява, че основният риск за групата е свързан с въздействието на промените в икономическата среда върху представянето и бизнес резултатите на клиентите в следващи периоди. Ръководство на групата оценява това събитие като некоригиращо, настъпило след отчетната дата и съответно в настоящия индивидуален финансов отчет не са отразени корекции в стойността на активите, ако такива биха били необходими, вследствие на значително увеличение на кредитния риск. На този етап на развитие на ситуацията и динамиката, с която тя се развива не може да се направи надеждна преценка и измерване на възможните ефекти и последствия от конфликта върху дейността, активите и икономическото развитие на групата. Ръководството е предприело подходящи мерки за ограничаване на възможните последствия върху дейността на групата. Към 31 декември 2021 г., брутната балансова стойност на вземания от клиенти от Русия и

Украйна е в размер на 24 хил. лева или 0.07% от брутния кредитен портфейл. Експозициите са само към сектор „граждани“. Всички кредити са обслужвани редовно.

На 15 март 2022 г. банката е уведомила БНБ, че е готова да стартира процеса на надзорен диалог във връзка с капиталовите планове и планиране на извършване на разпределение на дивидент в размер на 15 000 000 лева от натрупаните резерви за 2019 г. и 2020 г.

Освен оповестеното по-горе, не са настъпили други събития след 31 декември 2021 г., които да налагат допълнителни корекции и/или оповестявания в консолидирания финансов отчет на групата за годината, завършваща на 31 декември 2021 г.